



2023

**Raport o stanie sektora
małych i średnich
przedsiębiorstw w Polsce**

Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce (2023)

Redakcja:

Anna Skowrońska

Autorzy Raportu:

Robert Zakrzewski – rozdziały: 1, 4

Joanna Orłowska – rozdział 1

Jacek Łapiński – rozdział 1

Melania Nieć – rozdziały: 1, 2, 3

Paweł Chaber – rozdział 5

Łukasz Widła-Domaradzki (Tandem Analityczny s.c.) – rozdział 6

Paulina Zadura – rozdział 7

Wojciech Bednarek – rozdział 8

ISBN 978-83-7633-492-9

Copyright by Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości

Warszawa 2023

Spis treści

Słowo wstępne	4
PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ – kluczowe wskaźniki	6
Rozdział 1. Obraz statystyczny przedsiębiorstw w Polsce	13
1.1. Przedsiębiorstwa w Polsce	13
1.2. Udział MSP w wytwarzaniu PKB	19
1.3. Tworzenie miejsc pracy	21
1.4. Inwestycje przedsiębiorstw	26
1.5. Sytuacja finansowa przedsiębiorstw	29
1.6. Internacjonalizacja polskich przedsiębiorstw	31
Rozdział 2. Ranking małej i średniej przedsiębiorczości w układzie wojewódzkim.	
Wskaźnik syntetyczny	35
Rozdział 3. Innowacyjność przedsiębiorstw	42
Rozdział 4. Statystyczny obraz polskich mikroprzedsiębiorstw	55
Rozdział 5. Wykorzystanie ICT w polskich przedsiębiorstwach	66
Rozdział 6. Koniunktura i otoczenie biznesu 2023	73
6.1. Ocena obecnej koniunktury	73
6.2. Ocena przyszłej koniunktury	75
6.3. Wojna w Ukrainie 2022–2023 a koniunktura	78
6.4. Determinanty koniunktury 2023	79
6.5. Segmentacja firm	83
6.6. Konkurencyjność polskich firm i strategię jej budowania	84
6.7. Kondycja polskich firm	86
6.8. Podsumowanie	89
Rozdział 7. Prośrodowiskowa aktywność przedsiębiorstw w Polsce	90
7.1. Polska na tle UE	90
7.2. Znaczenie ekoinnowacji dla przedsiębiorstw innowacyjnych w Polsce	92
7.3. Wpływ regulacji (w tym środowiskowych) na działalność innowacyjną	96
Rozdział 8. Polska Zachodnia – obszar działania Biura Regionalnego PARP w Poznaniu	100
8.1. MSP działające w makroregionie Polski Zachodniej	101
8.2. Województwa Polski Zachodniej – zestawienie	110
8.3. Podsumowanie	113

Szanowni Państwo,

od momentu ukazania się poprzedniej edycji naszego *Raportu o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw* w gospodarce i jej otoczeniu wydarzyło się bardzo wiele. Jak pokazują m.in. wyniki naszego tegorocznego badania koniunktury¹, dla polskich przedsiębiorców pandemia staje się powoli wspomnieniem. Na liście wyzwań czołowe pozycje zajmują teraz następstwa wojny w Ukrainie, inflacja i wysokie koszty prowadzenia działalności. W mniejszym lub większym stopniu, firmy borykają się ze słabnącym popytem, zaburzeniami łańcuchów dostaw i/lub problemami ze znalezieniem odpowiednio wykwalifikowanej kadry. Wszystkie zaś podmioty stoją w obliczu transformacji energetycznej i technologicznej. Mimo to ocena obecnej koniunktury w branży i w gospodarce jest nieco lepsza niż przed rokiem, podobnie zresztą jak przewidywania dotyczące najbliższych trzech miesięcy.

Zwrot ku lepszemu widać nie tylko w naszym badaniu koniunktury, lecz również w danych statystycznych². Główny Urząd Statystyczny donosi o długo oczekiwanym spowolnieniu wzrostu cen towarów i usług. W I kw. 2023 r. nakłady inwestycyjne poniesione przez badane przez GUS przedsiębiorstwa wzrosły o 7,2% r/r. Rok do roku o 12,5% wzrósł polski eksport i o 3% – import. Zwiększyły się obroty towarowe z większością grup krajów. Oczywiście można przytoczyć i inne bieżące dane. Czytając Raport, trzeba jednak mieć na uwadze, że obecne zmiany – niezależnie, pozytywne czy negatywne – nie znajdują w pełni odzwierciedlenia w Raporcie, gdyż duża część najnowszych zagregowanych danych GUS, zakupionych na potrzeby niniejszego opracowania, odnosi się do 2021 r.

Sytuacja jest nadal trudna, ale trzeba pamiętać, że kryzys jest fazą cyklu koniunktury. Dotyka nie tylko polskie firmy i nie tylko dzisiaj. Dlatego warto spojrzeć na polską przedsiębiorczość i gospodarkę w szerszym kontekście – europejskim i globalnym. Na tym tle nie mamy się czego wstydzić. Polska jest np. jednym z najatrakcyjniejszych miejsc lokowania inwestycji w Europie – szczególnie tych typu greenfield, w których zajmujemy czwarte miejsce w UE³. Możemy także poszczycić się najniższą stopą bezrobocia w Unii (i historii Polski)⁴.

Warto też spojrzeć wstecz, aby przekonać się, jak ogromny krok naprzód został uczyniony od czasu transformacji ustrojowej – kolejne edycje naszego *Raportu o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw* są zapisem oraz podsumowaniem zmian i sukcesów polskich firm. Ostatnie trzy dziesięciolecia to okres najszybszego rozwoju gospodarczego w historii Polski.

¹ Szerzej o badaniu PARP w rozdziale 6. Koniunktura i otoczenie biznesu 2023.

² Sytuacja społeczno-gospodarcza kraju w kwietniu 2023 r., GUS, 2023.

³ Polska będzie w kolejnych latach przyciągać coraz więcej zagranicznych inwestycji, Polski Instytut Ekonomiczny, 2.06.2023.

⁴ <https://businessinsider.com.pl/gospodarka/historyczny-moment-mamy-najnizsze-bezrobocie-w-europie/0p2efn3>, 1.06.2023.

Dość powiedzieć, że w latach 2001–2021 realny PKB naszego kraju wzrósł ponaddwukrotnie (dla porównania PKB Niemiec o 23%).

Polski „cud gospodarczy” doceniają także za granicą. Nie daleko szukając, ostatnio pojawiło się kilka wypowiedzi i artykułów w zagranicznych mediach mówiących o sukcesie Polski i gonieniu przez nią największych gospodarek Europy. Między innymi w niemieckim "Die Welt" ukazał się wywiad z ekonomistą dr. Rainerem Zitelmannem, autorem niedawno wydanej książki „Awans smoka i białego orła”, który Polskę i Wietnam stawia za przykład gospodarczych sukcesów⁵. W tym samym czasie znany brytyjski finansista Guy Hands wypowiedział się na łamach prasy: *Patrzę na Wielką Brytanię i widzę, że w 2030 r. Polska będzie bogatsza od nas*⁶, dając wyraz zarówno uznaniu dla naszych sukcesów, jak i podkreślając zalety członkostwa w Unii Europejskiej.

Mając świadomość dotychczasowych dokonań, warto spojrzeć także przed siebie, aby zobaczyć nowe szanse. Przed nami kolejna perspektywa unijna i związane z nią możliwości rozwoju polskiej przedsiębiorczości. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości ogłosiła już kilka nowych konkursów. Korzystając z okazji, wszystkich przedsiębiorców sektora MSP gorąco zachęcam do wzięcia w nich udziału, a także śledzenia na bieżąco i korzystania ze wsparcia dostępnego za pośrednictwem naszej Agencji.

Zachęcam także do lektury niniejszego Raportu. W szczególności polecam rozdział poświęcony prośrodowiskowej aktywności polskich firm, gdyż w tym obszarze dostępnych jest jeszcze mało informacji. Mam nadzieję, że – podobnie jak wcześniejsze wydania – publikacja będzie cennym źródłem wiedzy i materiałem do dalszych analiz.

Dariusz Budrowski
Prezes PARP

⁵ <https://www.dw.com/pl/prasa-polska-w-%C5%9Br%C3%B3d-najszybciej-rozwijaj%C4%85cych-si%C4%99-kraj%C3%B3w-%C5%9Bwiata/a-65676162>, 19.05.2023.

⁶ <https://www.bloomberg.com/news/articles/2023-05-19/podcast-guy-hands-says-poland-will-soon-be-richer-than-britain#xj4y7vzkg>, 18.05.2023.

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ – kluczowe wskaźniki

Polska⁷

Liczba przedsiębiorstw	
	2,36 mln (wzrost o 4,2% r/r)
Struktura przedsiębiorstw	
Według liczby pracujących	99,8% – MSP 97,2% – mikroprzedsiębiorstwa 2,1% – małe przedsiębiorstwa 0,6% – średnie przedsiębiorstwa 0,2% – duże przedsiębiorstwa
Branżowa	53,9% – działalność usługowa 20,9% – działalność handlowa 15,6% – działalność budowlana 9,6% – działalność przemysłowa Ponieważ 99,8% firm to MSP, struktura branżowa MSP odpowiada w praktyce strukturze całego sektora firm (łącznie z dużymi)
Według formy prawnej	86,6% – osoby fizyczne prowadzące działalność (98,9% z nich to mikroprzedsiębiorstwa) 13,4% – osoby prawne i jednostki niemające tej osobowości
Udział w PKB*	
Udział w PKB (dane za 2020 r.)	71,6% – udział przedsiębiorstw w tworzeniu PKB (spadek o 0,7 p.p. r/r) 43,6% – udział MSP w tworzeniu PKB (spadek o 6,0 p.p. r/r) Struktura udziału w PKB: 29,5% – mikroprzedsiębiorstwa (spadek o 1,1 p.p. r/r) 9,1% – małe przedsiębiorstwa (wzrost o 0,3 p.p. r/r) 5,0% – średnie przedsiębiorstwa (spadek o 5,2 p.p. r/r) 28,0% – duże przedsiębiorstwa (wzrost o 5,3 p.p. r/r)

⁷ Powyższe dane, o ile nie zaznaczono inaczej, dotyczą 2021 r. i przygotowano je na podstawie publikacji GUS:

- Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2020 r. (GUS, 2022) i wydań poprzednich;
- Społeczeństwo informacyjne w Polsce w 2022 r. (GUS, 2022) i wydań poprzednich;
- Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2018–2021 (GUS, 2022) i wydań poprzednich.

Dane oznaczone gwiazdką (*) zostały opracowane przez GUS na zlecenie PARP, na potrzeby niniejszego Raportu.

W przypadku ICT część wskaźników nie była wcześniej publikowana, stąd brak wskazania zmiany rok do roku.

Rynek pracy	
Pracujący	10,23 mln – liczba pracujących w przedsiębiorstwach (wzrost o 2,3% r/r) 6,94 mln – liczba pracujących w MSP 4,34 mln – mikroprzedsiębiorstwa (wzrost o 3,7% r/r) 1,04 mln – małe przedsiębiorstwa (bez zmian r/r) 1,56 mln – średnie przedsiębiorstwa (wzrost o 1,4% r/r) 3,29 mln – duże przedsiębiorstwa (wzrost o 2,1% r/r) 4,3 – przeciętna liczba pracujących na jeden podmiot (4,4 w 2020 r.)
Zatrudnieni	7,03 mln – liczba zatrudnionych w przedsiębiorstwach (wzrost o 98,4 tys. r/r) 55,9% – udział sektora MSP w strukturze przeciętnego zatrudnienia 3,0 osoby – przeciętna liczba zatrudnionych na 1 podmiot (spadek z 3,1 w 2020 r.)
Wynagrodzenia	5933 zł – miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 zatrudnionego w sektorze przedsiębiorstw (wzrost o 14,8% r/r)
Wyniki finansowe	
Przychody, produkcja i wartość dodana	6,29 bln zł – przychody ogółem przedsiębiorstw (wzrost o 19,6% r/r, było 5,26 bln) 4,66 bln zł – produkcja przedsiębiorstw (było 3,82 bln) 1,45 bln zł – wartość dodana (było 1,32 bln zł) Dla przeciętnej firmy: Przychody – 2,7 mln (było 2,33 mln zł) Produkcja – 1,98 mln (było 1,69 mln zł) Wartość dodana – 0,61 mln (było 0,58 mln zł)
Inwestycje	
Nakłady na rzeczowe aktywa trwałe	250,2 mld zł – nakłady na rzeczowe aktywa trwałe ogółem sektora przedsiębiorstw (wzrost o 11,3% r/r), w tym: nakłady inwestycyjne (225,5 mld zł), zakup używanych środków trwałych (24,7 mld zł). 109,65 mld zł - nakłady na rzeczowe aktywa trwałe w MSP (wzrost o 10%) Nakłady na rzeczowe aktywa trwałe ogółem na przedsiębiorstwo: 106,2 tys. zł – ogółem (wzrost o 7% r/r) 46,61 tys. zł – MSP (wzrost o 6%) 18,85 tys. zł – mikroprzedsiębiorstwo (spadek o 3%) 470,46 tys. zł – małe przedsiębiorstwo (wzrost o 32%) 2,9 mln zł – średnie przedsiębiorstwo (wzrost o 10%) 37,1 mln zł – duże przedsiębiorstwo (wzrost o 9%)

Źródła finansowania przedsiębiorstw (bez mikrofirm*, dane za 2020 r.)	69,30% – środki własne 5,19% – środki bezpośrednio z zagranicy 7,33% – kredyty i pożyczki 3,98% – leasing finansowy 5,19% – środki budżetowe 2,70% – inne źródła 2,69% – nakłady niesfinansowane
Eksport/Import*	
Eksport (dane za 2021 r.)	1,62 bln zł – eksport wyrobów i usług (wzrost o 23,6% r/r) 1308,9 mld zł – eksport wyrobów (wzrost o 24% r/r) 313,7 mld zł – eksport usług (spadek o 21,8% r/r) 106,4 tys. – liczba eksporterów wyrobów 20,5 tys. – liczba eksporterów usług 4,5% – odsetek eksporterów wyrobów 0,87% – odsetek eksporterów usług
Import (dane za 2021 r.)	1,48 bln zł – import wyrobów i usług (spadek o 30,1% r/r) 1,29 bln zł – import wyrobów (spadek o 31,3% r/r) 191,4 mld zł – import usług (spadek o 22,5% r/r) 208,4 tys. – liczba importerów wyrobów 31,8 tys. – liczba importerów usług 8,8% – odsetek importerów wyrobów 1,35% – odsetek importerów usług
Innowacyjność	
Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie (w latach 2019-2021)	26,3% – przedsiębiorstw przemysłowych (36,7% w latach 2018-2020) 22,2% – przedsiębiorstw usługowych (33,0% w latach 2018-2020)
Nakłady na działalność innowacyjną przedsiębiorstw	19,04 mld zł – firmy przemysłowe (20,4 mld w 2020; 23,2 mld zł w 2019) 22,35 mld zł – firmy usługowe (18,4 mld w 2020; 15,4 mld zł w 2019)
Udział przychodów ze sprzedaży produktów innowacyjnych w przedsiębiorstwach (wg skali innowacyjności)	W przedsiębiorstwach przemysłowych: 3,3% – nowych dla rynku 5,6% – nowych dla firmy W przedsiębiorstwach usługowych: 1,2% – nowych dla rynku 1,4% – nowych dla firm
ICT	
Przedsiębiorstwa posiadające szerokopasmowy dostęp do Internetu według klas wielkości (w %) (dane za 2022 r.)	98,5% – ogółem (bez zmian r/r) 98,2% – małe przedsiębiorstwa (bez zmian r/r) 99,7% – średnie przedsiębiorstwa (bez zmian r/r) 100% – duże przedsiębiorstwa (wzrost o 0,1 p.p. r/r)

Przedsiębiorstwa wyposażające swoich pracowników w urządzenia przenośne umożliwiające mobilny dostęp do internetu (dane za 2022 r.)	91,9% – ogółem (wzrost o 13,3 p.p. r/r) 90,8% – małe przedsiębiorstwa (wzrost o 4,9 p.p. r/r) 96,1% – średnie przedsiębiorstwa (wzrost o 7,0 p.p. r/r) 99,4% – duże przedsiębiorstwa (wzrost o 0,5 p.p. r/r)
Przedsiębiorstwa zapewniające pracownikom zdalny dostęp do zasobów (dane za 2022 r.)	67,1% – ogółem 62,6% – małe przedsiębiorstwa 84,5% – średnie przedsiębiorstwa 97,1% – duże przedsiębiorstwa
Przedsiębiorstwa wykorzystujące roboty (przemysłowe lub usługowe) (dane za 2022 r.)	4,3% – ogółem 2,5% – małe przedsiębiorstwa 8,5% – średnie przedsiębiorstwa 29,5% – duże przedsiębiorstwa
Przedsiębiorstwa stosujące środki bezpieczeństwa ICT polegające na wykonywaniu zapasowych kopii danych i przekazywanie ich do innych lokalizacji (dane za 2022 r.)	68,3% – ogółem (wzrost o 6,9 p.p. r/r) 64,2% – małe przedsiębiorstwa (wzrost o 7,3 p.p. r/r) 83,9% – średnie przedsiębiorstwa (wzrost o 5,3 p.p. r/r) 95,7% – duże przedsiębiorstwa (wzrost o 1,7 p.p. r/r)
Przedsiębiorstwa zatrudniające osoby posiadające specjalistyczne umiejętności w dziedzinie ICT (dane za 2022 r.)	30,9% – ogółem 25,0% – małe przedsiębiorstwa 49,9% – średnie przedsiębiorstwa 87,7% – duże przedsiębiorstwa
Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe (dane za 2022 r.)	17,0% – ogółem (spadek o 0,9 p.p. r/r) 15,2% – małe przedsiębiorstwa (spadek o 0,9 p.p. r/r) 20,7% – średnie przedsiębiorstwa (spadek o 1,7 p.p. r/r) 43,6% – duże przedsiębiorstwa (bez zmian r/r)
Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez strony internetowe lub aplikacje mobilne ⁸ (dane za 2022 r.)	11,7% – ogółem (spadek o 4,4 p.p. r/r) 10,8% – małe przedsiębiorstwa (spadek o 4,6 p.p. r/r) 13,7% – średnie przedsiębiorstwa (spadek o 3,8 p.p. r/r) 23,9% – duże przedsiębiorstwa (spadek o 2,5 p.p. r/r)
Przedsiębiorstwa zapewniające swoim pracownikom szkolenia podnoszące umiejętności z zakresu ICT – szkolenia niespecjalistyczne (dane za 2022 r.)	23,0% – ogółem 17,7% – małe przedsiębiorstwa 39,6% – średnie przedsiębiorstwa 75,0% – duże przedsiębiorstwa
Przedsiębiorstwa wykorzystujące otwarte dane publiczne (dane za 2022 r.)	19,0% – ogółem (wzrost o 1,7 p.p. r/r) 16,1% – małe przedsiębiorstwa (wzrost o 1,6 p.p. r/r) 27,6% – średnie przedsiębiorstwa (wzrost o 1,9 p.p. r/r) 51,0% – duże przedsiębiorstwa (wzrost o 2,9 p.p. r/r)

⁸ Dotyczy zamówień otrzymywanych przez własną stronę internetową lub powiązaną z nią aplikację mobilną oraz zamówień otrzymywanych przez internetowe platformy handlowe, serwisy aukcyjne lub powiązane z nimi aplikacje mobilne. Nie ograniczają się tylko do prezentacji produktów wraz z opcją składania zamówień, lecz stanowią bardziej rozbudowane serwisy, które umożliwiają klientom wykonanie płatności online lub uzyskanie natychmiastowej pomocy w trakcie dokonywania zakupów za pośrednictwem komunikatora.

Polska – Unia Europejska (27)

	POLSKA	UE-27
Liczba i struktura przedsiębiorstw		
Liczba przedsiębiorstw	2 066 209	23 382 451⁹
mikro	1 963 893 (95,0%)	21 851 492 (93,5%)
małe	84 353 (4,1%)	1 287 959 (5,5%)
średnie	14 712 (0,7%)	201 000 (0,9%)
duże	3 251 (0,2%)	42 000 (0,2%)
(dane za 2020 r.)		
Pracujący w przedsiębiorstwach		
Liczba pracujących w przedsiębiorstwach	9 996 913	127 619 912
mikro	3 477 828 (34,8%)	37 204 470 (29,2%)
małe	1 664 747 (16,7%)	24 743 146 (19,4%)
średnie	1 519 964 (15,2%)	20 088 003 (15,7%)
duże	3 334 374 (33,3%)	45 584 293 (35,7%)
(dane za 2020 r.)		
Wartość dodana, obroty, rozwój przedsiębiorstw		
Wartość dodana¹⁰		
ogółem, mln EUR	274 676,0	6 496 235,5 ¹¹
na 1 firmę, tys. EUR	132,9	277,8
(dane za 2020 r.)		
Obroty		
ogółem, mln EUR	1 147 429,6	24 774 209,7
na firmę, tys. EUR	555,33	1 059,5
(dane za 2020 r.)		
Przedsiębiorstwa wysokiego wzrostu – High growth¹²	9,76	9,43¹³
(% przedsiębiorstw 10+; dane za 2020 r.)		

⁹ Polska jest 5-tym krajem w UE z najwyższą liczbą przedsiębiorstw po: Włoszech 3,64 mln, Francji 3,08 mln, Hiszpanii 2,68 mln, Niemczech 2,49 mln.

¹⁰ Według kosztów czynników produkcji (ang. *value added at factor cost*).

¹¹ Najwyższą wartość produkcji dodanej w UE mają Niemcy 1,82 mld EUR; najniższą – Malta 6,8 mld EUR.

¹² HGC (ang. *high growth company*) – przedsiębiorstwo, które cechuje przeciętny roczny wzrost liczby pracujących o 10% lub więcej przez 3 kolejne lata oraz min. 10 pracujących na początku okresu pomiarowego, źródło: Eurostat. We wszystkich krajach UE (poza Szwecją i Litwą) udział firm wysokiego wzrostu wśród aktywnych przedsiębiorstw 10+ zmniejszył się w 2020 r. w porównaniu z 2019 r. Najbardziej na Cyprze (blisko o połowę), w dalszej kolejności – przynajmniej o 1/5 – we Francji, Hiszpanii, Słowacji, Rumunii i Słowenii.

¹³ Kraje z najwyższym wskaźnikiem w UE - Francja i Finlandia (po 15,6%).

	POLSKA	UE-27
BERD – nakłady przedsiębiorstw na działalność R&D ogółem, mln EUR	5 206,6	216 672,2
% PKB	0,91	1,49 ¹⁴
na mieszkańca, EUR (dane za 2021 r.)	137,6	484,5 ¹⁵
Innowacyjne przedsiębiorstwa ogółem (%)	34,9%	52,7% ¹⁶
małe firmy	30,0%	48,5% ¹⁷
średnie	47,8%	65,2% ¹⁸
duże (dane za lata 2018-2020)	69,4%	79,7 ¹⁹
ICT		
Udział sektora ICT w PKB (dane za 2020 r.)	3,77%	5,23% ²⁰
Intensywność cyfrowa DII (% przedsiębiorstw niefinansowych 10+)		
najniższy poziom	37,8%	30% ²¹
najwyższy poziom (dane za 2022 r.)	3,8%	4,2 ²²
Przedsiębiorstwa prowadzące analizy (wewnętrzne lub zewnętrzne) w oparciu o BIG Data²³ (% przedsiębiorstw niefinansowych 10+) (dane za 2020 r.)	8,5%	14,2 ²⁴

¹⁴ Kraje UE z najwyższym udziałem BERD w PKB i jednocześnie większym niż 2% to: Belgia 2,42%, Szwecja 2,41%, Austria 2,22%, Niemcy 2,09% i Finlandia 2,06%.

¹⁵ Kraje UE z najwyższym wskaźnikiem BERD/per capita w UE – Szwecja 1.249 EUR, Belgia 1.053,5 EUR, Austria 1.008,3 EUR i Dania 1.007,7 EUR.

¹⁶ Kraje UE z najwyższym udziałem firm prowadzących działalność innowacyjną: Grecja 72,6%, Belgia 71,3%, Norwegia 69,6%; najniższym – Rumunia 10,7%, Łotwa 32% i Węgry 32,7% oraz Hiszpania 33,4%.

¹⁷ Kraje z najwyższym wskaźnikiem w UE – Grecja 71,2%, Norwegia 67,9%; najniższym – Rumunia 9,4%, Łotwa 28,6%.

¹⁸ Kraje z najwyższym wskaźnikiem w UE – Belgia 82,1%, Niemcy 78,9%, Grecja 77,5%; najniższym – Rumunia 13,3%, Łotwa 41,9%.

¹⁹ Kraje z najwyższym wskaźnikiem w UE – Estonia 92,6%, Niemcy 92,5%, Litwa i Słowenia (po 91,8%); najniższym – Rumunia 22,6%, Węgry 56,6%.

²⁰ Brak danych dla części państw; najwyższy wskaźnik – Malta 8,14% i Bułgaria 7,37%, najniższy – Grecja 3,23%.

²¹ Kraje z najniższym wskaźnikiem w UE – Finlandia 10,2% i Dania 10,8%, najwyższym – Grecja 57,8%.

²² Kraje z najwyższym wskaźnikiem w UE – Dania 13,2%, Szwecja 10,5%, Finlandia 10%; najniższym – Rumunia 0,9%, Bułgaria 1,6%.

²³ z dowolnych źródeł.

²⁴ Kraje z najwyższym wskaźnikiem w UE – Malta 30%, Holandia 27%; najniższym – Rumunia 5%.

	POLSKA	UE-27
E-commerce		
przedsiębiorstwa ze sprzedażą on-line		22,8% ²⁹
- w kraju	17% ²⁵	18,5% ³⁰
- do innych państw UE	14,9% ²⁶	8,1% ³¹
- poza UE	5,9% ²⁷	4,6% ³²
(% przedsiębiorstw niefinansowych 10+)	3,0% ²⁸	
(dane za 2022 r.)		
Internet Rzeczy – wykorzystanie	19	29 ³³
(% przedsiębiorstw niefinansowych 10+)		
(dane za 2021 r.)		
AI – przedsiębiorstwa wykorzystujące min. 1 technologię AI	3	8 ³⁴
(% przedsiębiorstw niefinansowych 10+)		
(dane za 2021 r.)		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu; dostęp maj 2023 r.

²⁵ 18% w 2021 r., 15,7% w 2019 r.

²⁶ 16% w 2021 r., 13,1% w 2019 r.

²⁷ 5,1% w 2021 r.; 4,9% w 2019 r.

²⁸ 2,6% w 2021 r.; 2,5% w 2019 r.

²⁹ Kraje z najwyższym wskaźnikiem w UE – Irlandia 42,4%, Szwecja 38,4% oraz Litwa 37,6%; najniższym – Rumunia 11,2%.

³⁰ Kraje z najwyższym wskaźnikiem w UE – Litwa 33,9%, Hiszpania 29%; najniższym – Rumunia 9,1%, b.d. nt. Irlandii.

³¹ Kraje z najwyższym wskaźnikiem w UE – Austria 13,8%, Holandia 13,6%; najniższym – Rumunia 2,4%, b.d. nt. Irlandii.

³² Kraje z najwyższym wskaźnikiem w UE – Malta 9,4%, Cypr 8,2%; z najniższym – Rumunia 1,3%, b.d. nt. Irlandii.

³³ Kraje z najwyższym wskaźnikiem w UE – Austria 51%, Słowenia 49,5%; najniższym – Rumunia 10,5%.

³⁴ Kraje z najwyższym wskaźnikiem w UE – Dania 24%, Portugalia 17%; najniższym – Rumunia 1,4%.

Rozdział 1. Obraz statystyczny przedsiębiorstw w Polsce

1.1. Przedsiębiorstwa w Polsce

Liczba przedsiębiorstw i ich struktura

Z danych GUS wynika, że na przestrzeni ostatnich lat **liczba przedsiębiorstw systematycznie rośnie.**

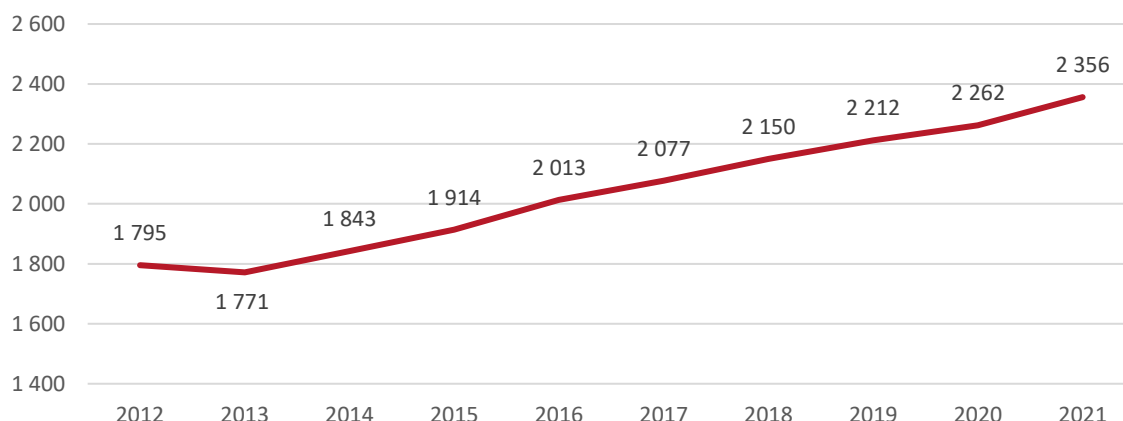
W 2021 r. w Polsce działało blisko 2,4 mln przedsiębiorstw niefinansowych, określanych jako aktywne³⁵.

W porównaniu z poprzednim rokiem (2020), ich liczba wzrosła o 4,2%, a w całym analizowanym okresie (od 2012 r.) – o 31,3%.

Liczba przedsiębiorstw w Polsce w ostatnich latach rośnie – w 2021 r. wynosiła blisko 2,4 mln.

Zdecydowana większość z nich to mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa

Wykres 1.1. Liczba przedsiębiorstw aktywnych w Polsce w latach 2012-2021 (w tys.)

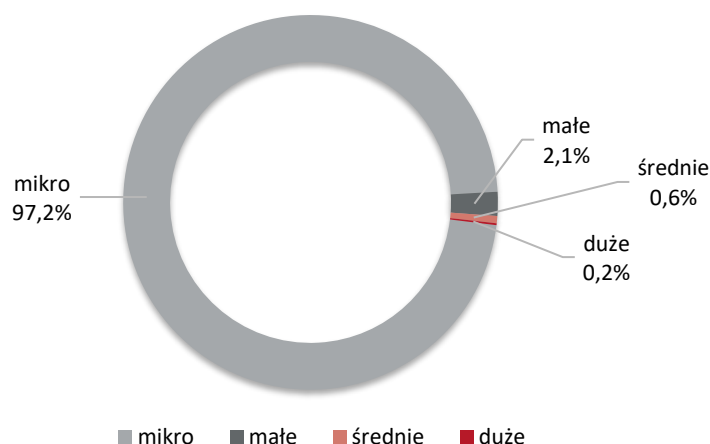


Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych* z lat 2013-2022.

Sektor MSP (mikro, małych i średnich przedsiębiorstw) stanowi przeważającą większość przedsiębiorstw w Polsce – 99,8%. Wśród nich najliczniejszą grupą (97,2%; 2,3 mln) są mikroprzedsiębiorstwa. Udział firm małych w strukturze polskich przedsiębiorstw wynosi 2,1% (48,7 tys.), średnich – 0,6% (14,6 tys.), zaś dużych – tylko 0,2% (3,8 tys.)³⁶ (Wykres 1.2).

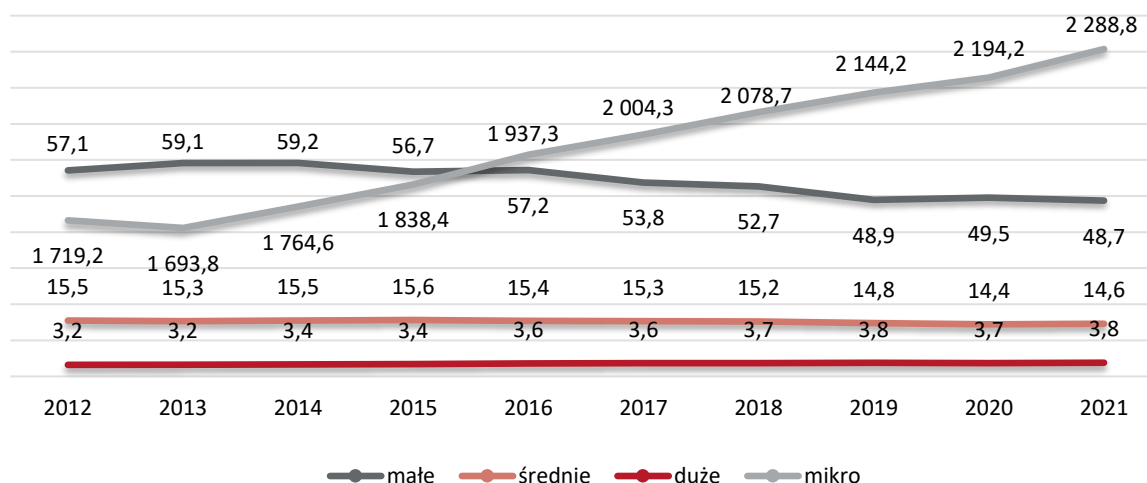
³⁵ Dane za 2021 r. za publikacją *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 r.*, GUS, 2022. Dane dotyczą sekcji B-J, L-N, P-S PKD 2007. Określenie „aktywne przedsiębiorstwa” pochodzi z niniejszego opracowania.

³⁶ Obliczenia własne na podstawie publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 roku*, GUS, 2022.

Wykres 1.2. Struktura przedsiębiorstw aktywnych w Polsce ze względu na wielkość firmy

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 roku*, GUS, 2022.

Obserwując dane dotyczące liczby przedsiębiorstw ze względu na klasę wielkości, można zauważyć, że **w okresie 2012-2021 udział poszczególnych grup ulegał niewielkim wahaniom i utrzymywał się na zbliżonym poziomie**³⁷. Mimo to porównując strukturę firm w 2021 r. do tej z 2012 r. widać wzrost udziału mikroprzedsiębiorstw (o 1,4 p.p.) oraz spadek udziału firm małych i średnich (odpowiednio o 1,1 p.p. i 0,2 p.p.). W 2021 r., względem 2020 r., wzrosła liczba aktywnych przedsiębiorstw w grupie firm mikro (o 4,3% r/r), średnich (o 1,3% r/r) oraz dużych (o 3,3% r/r). Spadła natomiast liczba przedsiębiorstw małych (o 1,6% r/r)³⁸.

Wykres 1.3. Liczba przedsiębiorstw aktywnych w Polsce w poszczególnych grupach według wielkości w latach 2012-2021 (w tys.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych* z lat 2013-2022.

³⁷ Obliczenia własne na podstawie publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych* z lat 2013-2022.

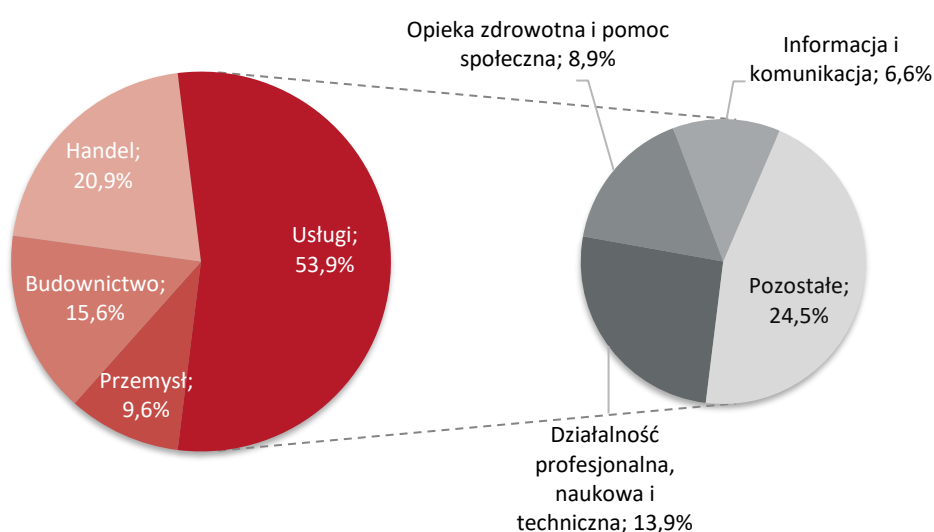
³⁸ *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 roku*, GUS, 2022.

Polskie MSP działają przede wszystkim w Usługach i Handlu (74,8%), rzadziej zaś w Budownictwie i Przemysle

Analiza struktury branżowej mikro, małych i średnich przedsiębiorstw pokazuje, że najliczniejszą grupę stanowią firmy z sektora Usług (53,9%). Blisko co piąta firma działa w Handlu (20,9%), a prawie co siódma – w Budownictwie (15,6%). Co dziesiąte przedsiębiorstwo z sektora MSP (9,6%) działa w Przemysle (Wykres 1.4).

Struktura branżowa dużych firm działających w Polsce różni się istotnie od tej dla sektora MSP. Ponad połowa (51,1%) dużych podmiotów prowadzi działalność przemysłową. Rzadziej natomiast niż MSP duże firmy działają w Usługach (32,0%), Handlu (13,6%) i w Budownictwie (3,3%)³⁹.

Wykres 1.4. Struktura MSP w Polsce według podstawowego obszaru działalności



Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 r.*, GUS, 2022. (sekcje B-J, L-N, P-S PKD 2007).

Większość (86,6%) wszystkich przedsiębiorców z sektora MSP to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej stanowią 13,4% mikro, małych i średnich przedsiębiorstw⁴⁰.

Powstawanie i likwidowanie przedsiębiorstw

Według danych z rejestru REGON⁴¹ w 2022 r. zarejestrowano **386 tys. nowych przedsiębiorstw, wykreślono natomiast 221 tys. firm.** W porównaniu z rokiem poprzednim liczba nowo powstałych przedsiębiorstw wzrosła o 4,8%, natomiast zlikwidowanych – o 16,3%.

Na przestrzeni ostatnich lat liczba przedsiębiorstw nowo powstałych była wyższa niż zlikwidowanych

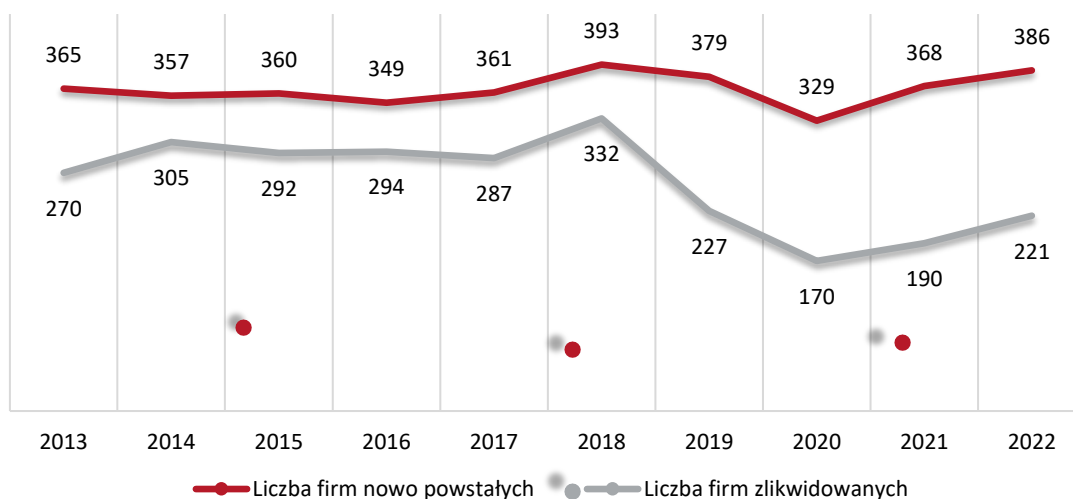
³⁹ *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 roku*, GUS, 2022.

⁴⁰ *Ibidem*.

⁴¹ Dane te pokazują liczbę nowo zarejestrowanych firm, nie mówią natomiast o liczbie firm, które faktycznie rozpoczęły działalność gospodarczą.

Na przestrzeni lat 2013-2022 liczba przedsiębiorstw nowo powstałych (poza nieznacznym spadkiem w latach 2019-2020 r.) utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Liczba przedsiębiorstw wyrejestrowanych wykazuje większe wahania, zwłaszcza w okresie 2018-2022⁴².

Wykres 1.5. Liczba przedsiębiorstw nowo powstałych i zlikwidowanych w Polsce w latach 2013-2022 (w tys.)



Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON* z lat 2014-2023.

W 2022 r., podobnie jak w latach poprzednich, **najwięcej firm powstało w następujących działach gospodarki: Budownictwo** (72,0 tys.; 18,7% ogółu nowo powstałych firm), **Handel i naprawa pojazdów samochodowych** (58,7 tys.; 15,2%), a następnie w **Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna** (41,6 tys.; 11,0%), **Informacja i komunikacja** (41,6 tys.; 10,8%) oraz **Przetwórstwo przemysłowe** (25,5 tys., 6,6%). Te same działy charakteryzują się także największą liczbą wykreślonych z rejestru podmiotów (Handel i naprawa pojazdów samochodowych 53,7 tys. – 24,3%; Budownictwo 39,1 tys. – 17,7%; Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna 20,3 tys. – 9,2%; Przetwórstwo przemysłowe 19,1 tys. – 8,6%)⁴³.

Zdecydowana większość nowo powstałych firm to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (80,5%)⁴⁴.

⁴² Opracowanie własne na podstawie danych z publikacji GUS *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON* z lat 2014-2023.

⁴³ Opracowanie własne na podstawie danych z publikacji GUS *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON* z lat 2014-2023.

⁴⁴ Na podstawie publikacji *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON*, 2022 r., GUS, 2023.

Przeżywalność przedsiębiorstw⁴⁵

W 2022 r. pierwszy rok działalności przeżyła połowa firm założonych w 2021 r.

W 2021 r. powstało i rozpoczęło działalność 281 638 przedsiębiorstw. Do 2022 r. na rynku aktywnych było 146 870 z nich. Dane te pokazują, że spośród firm, które zdecydowały się na rozpoczęcie działalności w tak trudnym okresie (pandemia COVID-19) pierwszy rok działalności

przeżyła nieco ponad połowa z nich (52,1%)⁴⁶.

Gdy pod uwagę weźmiemy formę prawną przedsiębiorstwa, wyższa przeżywalność pierwszego roku charakteryzowała osoby fizyczne niż prawne (odpowiednio – 54,2% vs 41,8%)⁴⁷. Przedsiębiorstwa zatrudniające pracowników najemnych wykazały się nieco większą zdolnością przetrwania pierwszego roku niż podmioty bez pracowników najemnych (odpowiednio 53,9% i 51,1%).

Spośród przedsiębiorstw utworzonych w 2021 r. **najwyższe wskaźniki przeżycia pierwszego roku odnotowano w sekcjach: Informacja i komunikacja (66,8%), Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (60,5%) oraz Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (58,90%).** Najniższe natomiast w sekcjach – Kultura, rozrywka i rekreacja (38,9%), Obsługa rynku nieruchomości (39,4%), Zakwaterowanie i gastronomia oraz Transport i Gospodarka magazynowa (po 43,7%).

W układzie wojewódzkim najwyższą przeżywalność nowo powstałych firm odnotowano w województwach zachodniopomorskim (65,7%) i podkarpackim (60,8%), najniższą zaś w lubuskim (30,0%) i pomorskim (43,6%).

Przeciętna liczba pracujących przypadająca na jedno przedsiębiorstwo powstałe w 2021 r., w rok po jego utworzeniu, wynosiła 1,9 osoby. Miesięczne wynagrodzenie brutto na jednego zatrudnionego to 4,3 tys. zł.

Spośród przedsiębiorstw utworzonych w 2021 r., w pierwszym roku działalności nakłady na rzeczowe aktywa trwałe⁴⁸ poniosło 22,4% podmiotów. Źródłem finansowania inwestycji były przede wszystkim środki własne (83,7%), a w dalszej kolejności kredyty i pożyczki krajowe (6,2%), środki bezpośrednio z zagranicy (1,8%) i inne środki (8,2%). Nieco ponad trzy

⁴⁵ Dane dotyczące przeżywalności przedsiębiorstw opracowano na podstawie publikacji GUS *Przedsiębiorstwa niefinansowe powstałe w latach 2017-2021*, GUS, 2022.

⁴⁶ Wskaźnik przeżycia to odsetek jednostek aktywnych w momencie przeprowadzenia badania w porównaniu ze zbiorowością jednostek aktywnych w roku referencyjnym (dotyczącym prowadzonego badania), które rozpoczynały działalność w kolejnych latach analizowanego okresu. Stan aktywności jednostek uczestniczących w badaniu ustalono w oparciu o rejestr statystyczny. Definicja pochodzi z publikacji *Przedsiębiorstwa niefinansowe powstałe w latach 2017-2021*, GUS, 2022.

⁴⁷ Spośród przedsiębiorstw, które powstały i rozpoczęły działalność w 2021 r. 13,1% miało osobowość prawną, a 86,9% stanowiły przedsiębiorstwa osób fizycznych.

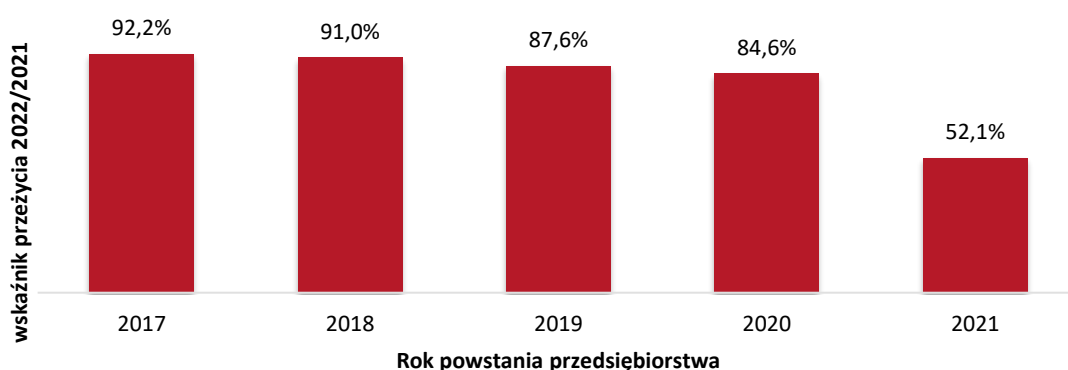
⁴⁸ Nakłady na rzeczowe aktywa trwałe to nakłady inwestycyjne oraz wydatki na zakup używanych środków trwałych.

czwarte przedsiębiorstw powstałych w 2021 r. i nadal aktywnych w 2022 r. osiągnęło zysk (78,3%).

Wskaźnik przeżycia jest wyższy w kolejnych latach prowadzenia działalności. W przypadku przedsiębiorstw powstałych w roku 2017 w roku 2022 nadal aktywnych było 89,8 tys. z nich, a wskaźnik przeżycia piątego roku (2022/2021) wyniósł 92,2%. Najwięcej przedsiębiorstw upada w pierwszym roku działalności.

Najwięcej firm upada w pierwszym roku działalności – w kolejnych latach wskaźnik przeżycia jest wyższy

Wykres 1.6. Przedsiębiorstwa powstałe w latach 2017-2021 i nadal aktywne w roku 2022 – wskaźnik przeżycia 2022/2021 r. (w %)



Źródło: opracowanie własne na podstawie *Przedsiębiorstwa niefinansowe powstałe w latach 2017-2021*, GUS, 2023.

Analiza rodzajów działalności pokazuje, że najwyższą przeżywalnością wśród firm powstałych w 2017 r. i działających nadal w roku 2022 charakteryzują się sekcje: Kultura i rekreacja (97,1%) oraz Informacja i komunikacja (96,5%). Natomiast najniższą – Edukacja (80,4%), Pozostała działalność usługowa (85,2%) oraz Obsługa rynku nieruchomości (85,9%).

42,7% przedsiębiorstw, które przetrwały pięć lat, działa na rynku lokalnym, blisko jedna trzecia – na rynku krajowym (31,7%), co siódme na rynku regionalnym (14,2%), a blisko co dziesiąte – na międzynarodowym (11,4%).

Przeciętna liczba pracujących przypadająca na jedno przedsiębiorstwo powstałe w 2017 r., w pięć lat po jego utworzeniu, wynosi 4,3 osoby. Miesięczne wynagrodzenie brutto na jednego zatrudnionego to 5,0 tys. zł.

86,9% przedsiębiorstw powstałych w 2017 r. i aktywnych w 2022 r. osiągnęło zysk.

Według danych GUS, ponad dwie trzecie firm powstałych w 2017 r. i nadal działających w 2022 r. (70,3%) nie napotkała żadnych trudności w prowadzeniu działalności. Jedna piąta (20,3%) wskazała na trudności popytowe i podażowe, a blisko co 12. firma – trudności podażowe (8,4%). 1,0% przedsiębiorstw zgłaszała trudności popytowe. Wśród trudności popytowych najczęściej wskazywano na niewystarczające środki klientów i zbyt dużą konkurencję na rynku, natomiast wśród podażowych – wysokie pozapłacowe koszty pracy,

wysokie obciążenia na rzecz budżetu państwa oraz niejasne, niespójne i niestabilne przepisy prawne.

Liczba przedsiębiorstw, które powstały w latach 2017–2021 i były nadal aktywne w 2022 r. wynosiła 635,5 tys.

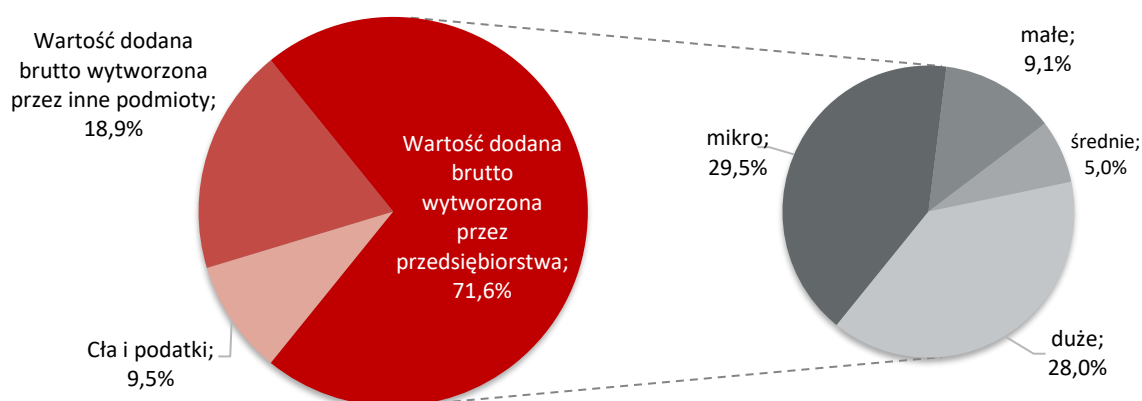
1.2. Udział MSP w wytwarzaniu PKB⁴⁹

Sektor przedsiębiorstw wytwarza blisko trzy czwarte wartości PKB (71,6%). Największy udział w tworzeniu PKB mają mikroprzedsiębiorstwa – około 29,5%. Cały sektor MSP generował 43,6% PKB (dane za 2020 r.).

Przedsiębiorstwa działające w Polsce generują blisko trzy czwarte polskiego PKB. Największy wkład w PKB przedsiębiorstw mają MSP

Udział przedsiębiorstw w tworzeniu PKB w 2020 r. był na poziomie zbliżonym do 2011 r. (odpowiednio 71,6% i 71,8%). Po okresie wzrostu w latach 2012–2016, kiedy oscylował wokół 73–74%, w kolejnych latach odnotowano nieznaczny spadek udziału przedsiębiorstw do poziomu około 72%. W 2020 r., w porównaniu z 2019 r., spadł o 0,7 p.p., co najprawdopodobniej było spowodowane trudnym dla gospodarki okresem związanym z pandemią COVID-19. Dane dotyczące PKB pokazują, że pandemia najbardziej dotknęła sektor MSP, którego udział w tworzeniu PKB w tym okresie zmniejszył się o 6 p.p. (z 49,6% w 2019 r. do 43,6% w 2020 r.), głównie ze względu na spadek w grupie średnich przedsiębiorstw (o 5,2 p.p. z 10,2% w roku 2019 do 5,0% - w 2020 r.). Natomiast udział dużych podmiotów w tworzeniu PKB wzrósł rok do roku o 5,3 p.p. (22,7% – w 2019 r., 28,0% – w 2020 r.).

Wykres 1.7. Udział w tworzeniu PKB grup przedsiębiorstw według liczby pracujących w Polsce w 2020 r.



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS przygotowanych na potrzeby niniejszego Raportu.

⁴⁹ Jeśli nie zaznaczono inaczej dane GUS obejmują przedsiębiorstwa należące do sekcji B–J, L–N, P–S PKD 2007, dane Eurostat B–N i S95 NACE Rev.2 (sekcja K jest objęta jedynie częściowo i dotyczy usług ubezpieczeniowych, instytucji kredytowych i funduszy emerytalnych), a dane Komisji Europejskiej (Arkusze Informacyjne SBA): B–J, L–N NACE Rev.2.

Tabela 1.1. Udział wartości dodanej brutto wytworzonej przez przedsiębiorstwa w PKB – lata 2011-2020

Rok	PKB (mln zł)	Firmy ogółem	MSP razem	Mikro	Małe	Średnie	Duże	Inne podmioty	Cła i podatki ⁵⁰ w relacji do PKB
2011	1528127	71,8%	47,3%	29,4%	7,8%	10,1%	24,5%	16,1%	12,2%
2012	1596378	73,0%	48,5%	29,7%	7,8%	11,0%	24,5%	15,6%	11,4%
2013	1662678	73,5%	50,1%	30,8%	8,8%	10,6%	23,4%	15,3%	11,2%
2014	1719146	73,4%	50,0%	30,2%	8,9%	11,0%	23,4%	15,2%	11,2%
2015	1799321	74,0%	49,9%	30,5%	8,1%	11,3%	24,1%	14,7%	11,3%
2016	1858468	73,6%	49,8%	30,2%	8,5%	11,1%	23,8%	14,9%	11,6%
2017	1989314	72,3%	49,1%	30,3%	8,2%	10,7%	23,2%	15,0%	12,7%
2018	2120480	72,7%	49,1%	29,0%	9,1%	11,1%	23,6%	14,3%	13,0%
2019	2293199	72,3%	49,6%	30,6%	8,8%	10,2%	22,7%	15,0%	12,7%
2020	2338996	71,6%	43,6%	29,5%	9,1%	5,0%	28,0%	18,9%	9,5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS przygotowanych na potrzeby niniejszego Raportu.

**W przypadku MSP
największy wkład
w tworzenie PKB ma sektor
Usług, w dużych
przedsiębiorstwach –
Przemysł**

**Analiza udziału przedsiębiorstw w tworzeniu PKB
ze względu na sektor gospodarki pokazuje istotne różnice
pomiędzy dużymi przedsiębiorstwami a MSP**

(Wykres 1.8). **W przypadku MSP największe znaczenie
miał sektor Usług**, którego udział w tworzeniu PKB wyniósł
w 2020 r. 46,8%, podczas gdy w dużych firmach – 30,1%⁵¹.

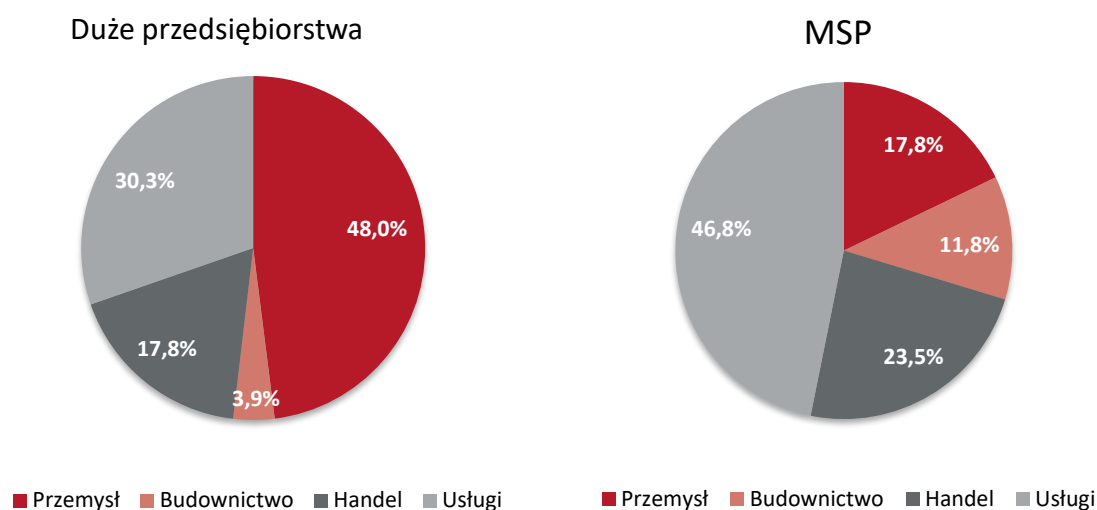
Drugi w kolejności był Handel (23,5% – MSP; 17,8% – duże

firmy). Z kolei **w dużych przedsiębiorstwach widocznie większy wkład w tworzenie PKB
w porównaniu z sektorem MSP m Przemysł** (48,0% – duże firmy; 17,8% – MSP),
najmniejszy zaś Budownictwo (3,9% – duże firmy; 11,8% – MSP).

⁵⁰ Pozycja ta obejmuje podatki i cła od importu (łącznie z podatkiem akcyzowym), VAT – podatek od towarów i usług (od produktów krajowych i zagranicznych), podatek akcyzowy od produktów krajowych, podatki od niektórych rodzajów usług (np. od gier losowych i zakładów wzajemnych), wpłaty (składki) dokonywane przez budżet państwa do budżetu Unii Europejskiej z tytułu tzw. tradycyjnych środków własnych tj. opłaty celne, rolne, cukrowe oraz wpłaty (składki) obliczane na podstawie podatku VAT, dotacje do produktów.

⁵¹ Na podstawie danych GUS opracowanych na potrzeby niniejszego Raportu.

Wykres 1.8. Udział w tworzeniu PKB przedsiębiorstw dużych i sektora MSP według podstawowego obszaru działalności w 2020 r.



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS przygotowanych na potrzeby niniejszego Raportu.

1.3. Tworzenie miejsc pracy

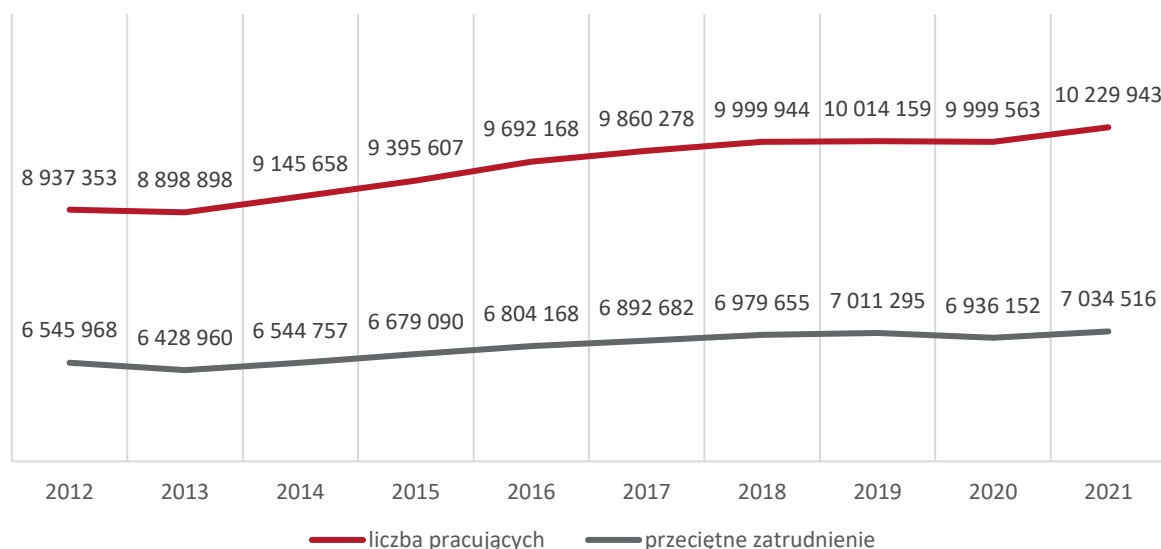
Liczba pracujących i przeciętne zatrudnienie a wielkość przedsiębiorstw w Polsce⁵²

W 2021 r. liczba pracujących w sektorze przedsiębiorstw przekroczyła 10,2 mln osób. Utrzymuje się stały trend wzrostowy

Według stanu na 31 grudnia 2021 r. w sektorze przedsiębiorstw pracowało ponad 10,2 mln osób, czyli o ponad 230 tys. więcej niż w roku poprzednim. Jest to także wynik wyższy niż w 2019 r. w którym po raz pierwszy liczba pracujących w tym sektorze przekroczyła próg 10 mln. Potwierdza to stały trend wzrostowy, obserwowany od wielu lat (Wykres 1.9).

⁵² Na podstawie publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych* za lata 2012-2021.

Wykres 1.9. Liczba pracujących i przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w latach 2012-2021



Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych* za lata 2012-2021.

W przedsiębiorstwach zaliczanych do sektora MSP pracowało ponad 6,9 mln osób, tj. 68% pracujących ogółem w sektorze przedsiębiorstw. Podobnie jak w poprzednich latach, najwięcej osób pracowało w mikroprzedsiębiorstwach (ponad 4,3 mln osób – 42% pracujących w sektorze przedsiębiorstw)

W sektorze MSP pracuje 6,9 mln osób, z czego ponad 4,3 mln w mikrofirmach

i to właśnie w tej kategorii firm nastąpił największy sumaryczny wzrost r/r – o ponad 156 tys. osób. W małych firmach pracowało w 2021 r. nieco ponad 1,0 mln osób (o 16,1 tys. mniej niż rok wcześniej), w średnich firmach blisko 1,6 mln osób, zaś **w dużych przedsiębiorstwach** – pomimo ich niewielkiej liczebności – **niemal 3,3 mln osób** (32% pracujących ogółem).

Przeciętne zatrudnienie w całym sektorze przedsiębiorstw w 2021 r. wynosiło ponad 7 mln osób. Również i w tym przypadku, po chwilowym spadku zanotowanym w 2020 r. przeciętne zatrudnienie w 2021 r. wzrosło, o ponad 98,3 tys. osób, i w zasadzie powróciło do poziomu z 2019 r. (wykres 1.9).

Udział sektora MSP w strukturze przeciętnego zatrudnienia wyniósł 56%

Podobnie jak w poprzednich latach, największy udział w strukturze przeciętnego zatrudnienia miały przedsiębiorstwa duże (44%), najmniejszy zaś – małe (13,4%). **W sektorze MSP przeciętne zatrudnienie w 2021 r. wyniosło ponad 3,9 mln osób (55,9% – spadek o 0,4 p.p. r/r).**

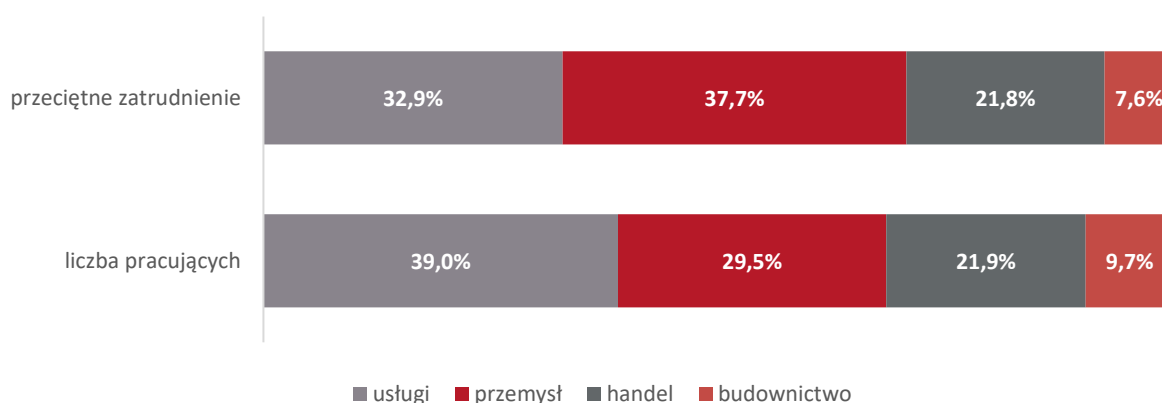
Przeciętna wielkość przedsiębiorstwa w Polsce, zarówno pod względem liczby pracujących jak i przeciętnego zatrudnienia, kolejny raz uległa zmniejszeniu i w 2021 r. osiągnęła 4,3 pracujących i 3,0 zatrudnionych (dla porównania – w 2015 r. było to odpowiednio 4,9 i 3,5 osoby).

Struktura liczby pracujących i przeciętnego zatrudnienia w przedsiębiorstwach według branż

W ujęciu branżowym widać, że w perspektywie kilku lat wzrósł udział Usług i Budownictwa w strukturze liczby pracujących, zaś spadek Przemysłu i Handlu. W 2021 r. w sektorze Usług pracowało 39% (wzrost o 0,9 p.p. r/r), zaś w Przemysle i Handlu odpowiednio 29,5% i 21,9% pracujących ogółem. Najmniej pracujących jest w Budownictwie – 9,7% (wzrost o 0,1 p.p. r/r). Jeśli zaś chodzi o **przeciętne zatrudnienie** to najwyższy udział ma **Przemysł (37,7% – spadek o 0,2 p.p. r/r)**, a następnie Usługi – 32,9%. Najmniej zatrudnionych jest natomiast w Budownictwie (7,6%).

Najwięcej pracujących jest w Usługach, zaś zatrudnionych – w Przemysle

Wykres 1.10. Struktura branżowa liczby pracujących i przeciętnego zatrudnienia w przedsiębiorstwach w Polsce w 2021 r.



Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 r.*, GUS, 2023.

Wynagrodzenia w przedsiębiorstwach

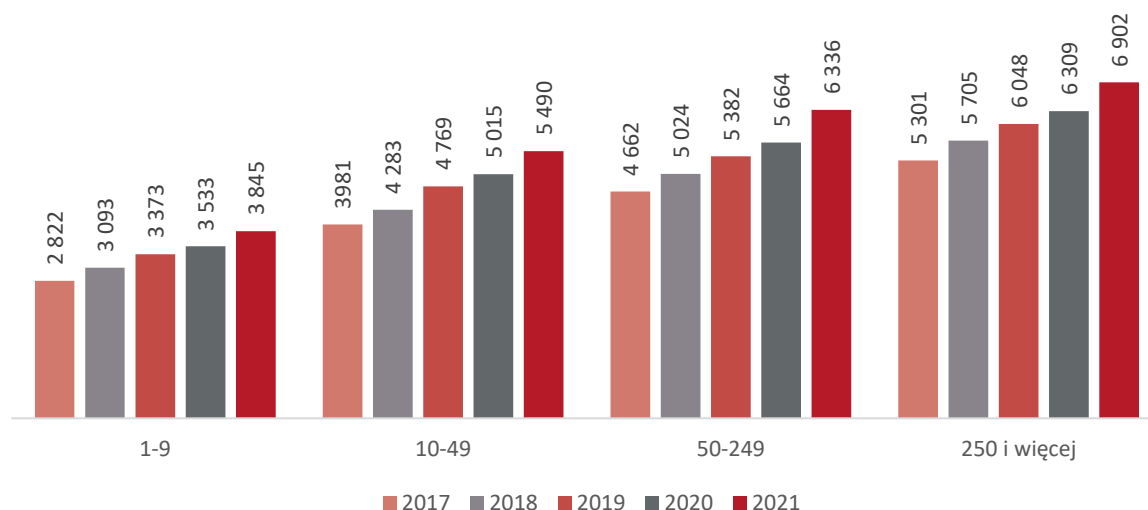
2021 to kolejny rok, w którym nastąpił wyraźny wzrost miesięcznego wynagrodzenia brutto na jednego zatrudnionego⁵³ we wszystkich klasach wielkości przedsiębiorstw. Ogółem miesięczne wynagrodzenie brutto na jednego zatrudnionego w sektorze przedsiębiorstw wynosiło 5933 zł i było wyższe o 539 zł niż rok wcześniej.

Na przestrzeni ostatnich lat obserwujemy systematyczny wzrost przeciętnego wynagrodzenia brutto na jednego zatrudnionego – w 2021 r. było ono wyższe o 10% r/r

⁵³ Zgodnie z metodologią GUS miesięczne wynagrodzenie brutto na jednego zatrudnionego obejmuje wynagrodzenia brutto przypadające miesięcznie na jeden pełny etat (przeciętne zatrudnienie).

W dalszym ciągu poziom wynagrodzenia brutto w przeliczeniu na jednego zatrudnionego jest silnie skorelowany z wielkością przedsiębiorstwa – najniższy występuje w mikroprzedsiębiorstwach – 3845 zł, najwyższy zaś w przedsiębiorstwach dużych – 6902 zł (wykres 1.12). W sektorze MSP ukształtowało się ono na poziomie 5169 zł.

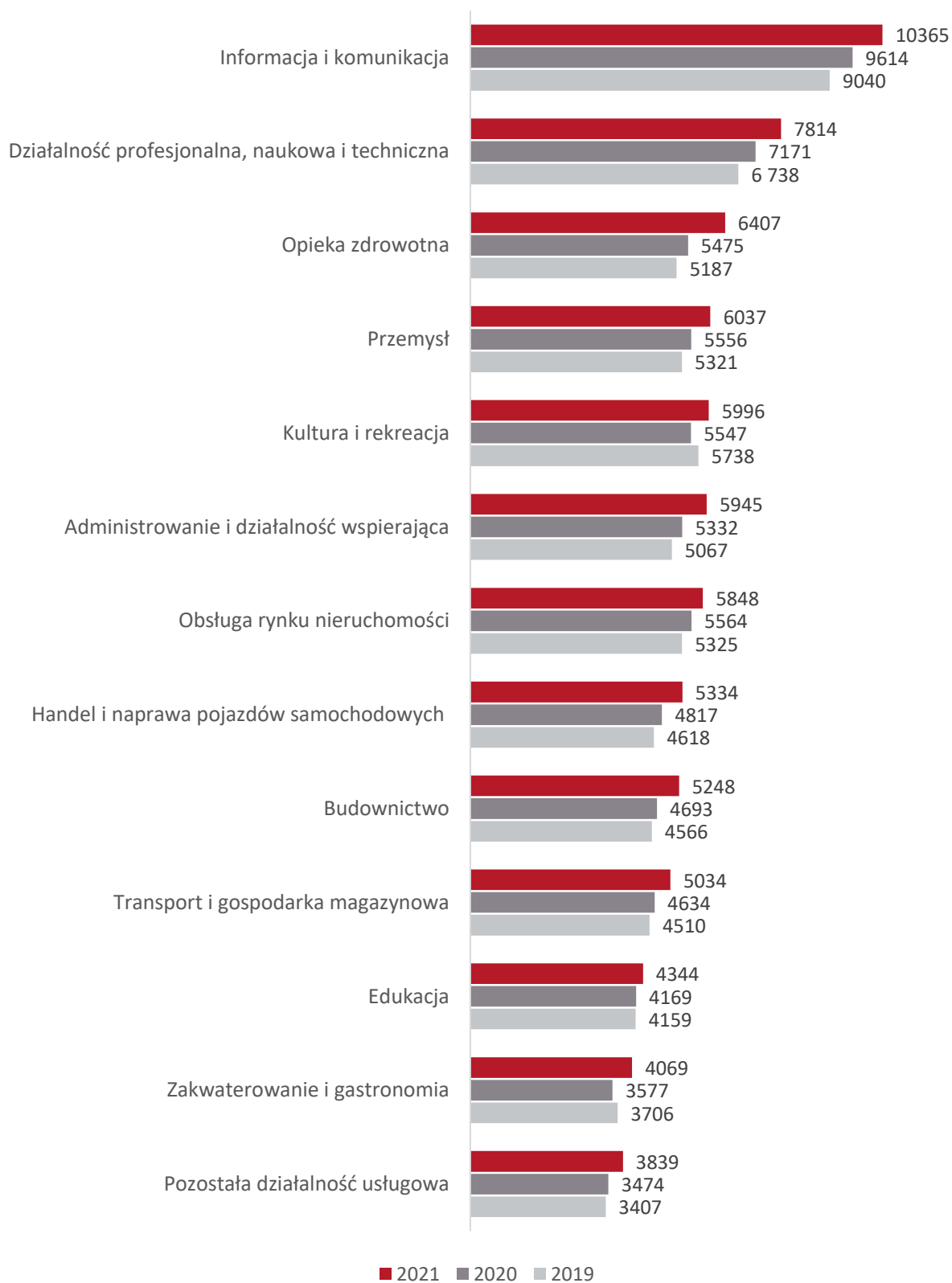
Wykres 1.11. Wynagrodzenie miesięczne na jednego zatrudnionego w przedsiębiorstwach poszczególnych klas wielkości w latach 2017-2021



Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych* za lata 2017-2021.

Wyraźne różnice w wynagrodzeniu brutto na jednego zatrudnionego są także widoczne w zależności od branży. Tradycyjnie najwyższe jest ono w sekcji J – Informacja i komunikacja, w której przekroczyło już kwotę 10 000 zł, najniższe zaś w sekcji S – Pozostała działalność usługowa (3839 zł). Warto także zauważyć, że w 2021 r. wzrost wynagrodzenia brutto na jednego zatrudnionego miał miejsce we wszystkich sekcjach (wykres 1.12).

Wykres 1.12. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (w zł) na jednego zatrudnionego wg sekcji PKD w latach 2019-2021



Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS: *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych* za lata 2019-2021.

1.4. Inwestycje przedsiębiorstw

W 2021 r. nakłady inwestycyjne ogółem we wszystkich podmiotach gospodarki w Polsce wyniosły 341 617 mln zł (i były o 10,4% wyższe niż w 2020 r.)⁵⁴. Z kolei nakłady na rzeczowe aktywa trwałe przedsiębiorstw osiągnęły 250,2 mld zł, a ich wzrost wyniósł 11,3% r/r.

Na nakłady na rzeczowe aktywa trwałe przedsiębiorstw składają się nakłady inwestycyjne (225,5 mld zł) i zakup używanych środków trwałych (24,7 mld zł).

Tabela 1.2. Nakłady na rzeczowe aktywa trwałe w 2021 r. (w mln zł)

	Ogółem	Mikro	Małe	Średnie	Duże	MSP
Nakłady na rzeczowe aktywa trwałe	250 180	43 138	22 926	43 583	140 533	109 647
Nakłady inwestycyjne ogółem	225 462	34 358	18 508	37 143	135 454	90 009
Wydatki na zakup używanych środków trwałych	24 718	8 780	4 418	6 441	5 079	19 639

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 r.*, GUS, 2022.

W 2021 r. nakłady na rzeczowe aktywa trwałe wzrosły rok do roku we wszystkich grupach przedsiębiorstw, najwięcej jednak – o ponad 30% – w grupie małych firm, które po około 30% zwiększyły zarówno nakłady inwestycyjne ogółem, jak i wydatki na zakup używanych środków trwałych. Największą zmianę (+70%) zanotowano w przypadku średnich firm dla składowej wydatki na zakup używanych środków trwałych. Nieznacznie poniżej poziomu z 2020 r. spadły tylko wydatki na zakup używanych środków trwałych w podmiotach mikro i dużych.

W 2021 r. nakłady na rzeczowe aktywa trwałe wzrosły we wszystkich kategoriach wielkości przedsiębiorstw

Tabela 1.3. Nakłady na rzeczowe aktywa trwałe przedsiębiorstw w 2021 r. (rok 2020 = 100%)

	Ogółem	Mikro	Małe	Średnie	Duże	MSP
Nakłady na rzeczowe aktywa trwałe	111,3%	100,7%	130,3%	111,3%	112,3%	110,1%
Nakłady inwestycyjne ogółem	110,8%	101,2%	129,6%	105,0%	113,0%	107,7%
Wydatki na zakup używanych środków trwałych	116,4%	98,8%	133,2%	169,9%	96,9%	122,8%

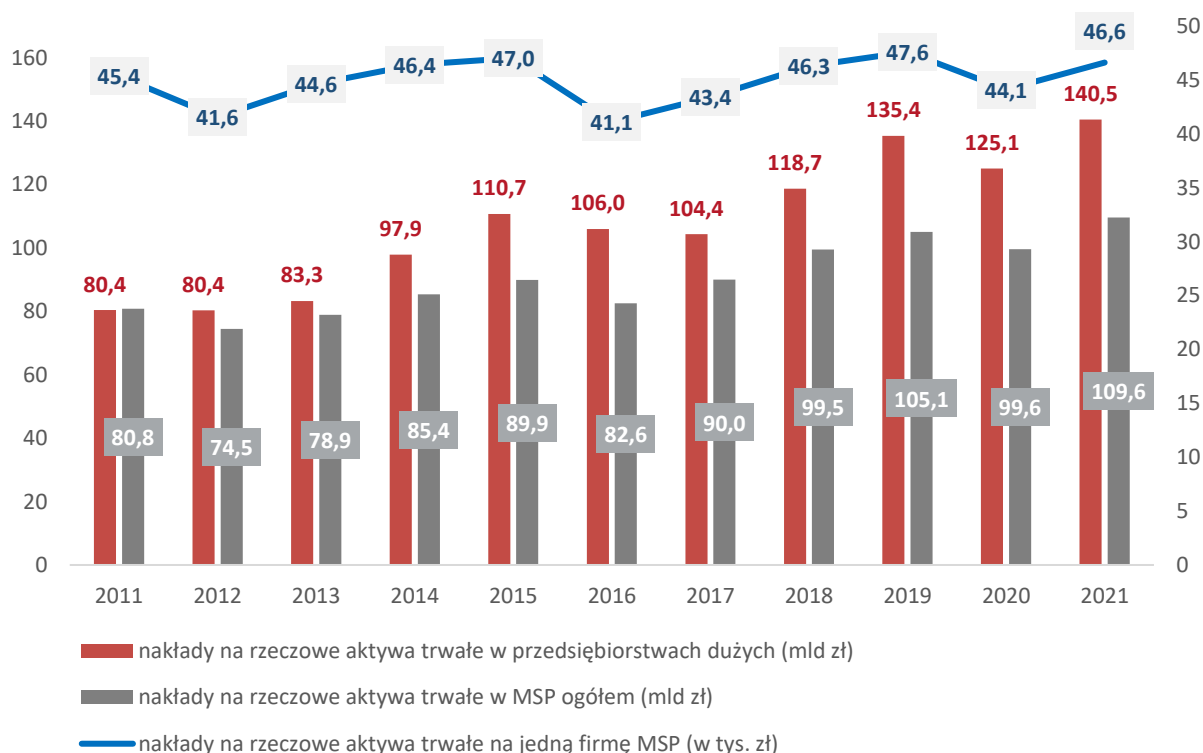
Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 r.*, GUS, 2022.

⁵⁴ <https://bdm.stat.gov.pl/>

44% nakładów na rzeczowe aktywa trwałe jest ponoszona przez MSP, a 56% – przez firmy duże

Największy udział w nakładach na rzeczowe aktywa trwałe przedsiębiorstw ogółem mają duże podmioty (56,2%), co oznacza, że wartość nakładów ponoszonych przez te podmioty jest większa niż całego sektora małych i średnich przedsiębiorstw (140,5 mld zł wobec 109,6 mld zł). W dalszej kolejności są firmy średnie i mikro z odpowiednio 17,4- i 17,2-procentowym udziałem w nakładach inwestycyjnych firm. Najmniejszy udział w wartości nakładów ogółem mają firmy małe (9,2%).

Wykres 1.13. Nakłady na rzeczowe aktywa trwałe przedsiębiorstw w Polsce w latach 2011–2021 (niebieska linia – nakłady na jedną firmę MSP)



Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 r.*, GUS, 2022.

W 2021 r. odnotowano 6,9-proc. wzrost nakładów na rzeczowe aktywa trwałe na jedno przedsiębiorstwo

Nakłady na rzeczowe aktywa trwałe przedsiębiorstw w Polsce w przeliczeniu na jedną firmę, w 2021 r. były wyraźnie wyższe niż rok wcześniej (o 6,9%), co wynika ze znacznego wzrostu nakładów w grupie małych firm (średni wzrost na małą firmę o 32%).

W pozostałych kategoriach firm z wyjątkiem mikro, nakłady na rzeczowe aktywa trwałe przypadające na jeden podmiot wzrosły przeciętnie o 6-10% r/r. W grupie małych, średnich i dużych przedsiębiorstw nakłady przeciętnej firmy wzrosły rok do roku odpowiednio o 32,4%, 9,9% i 8,7%, osiągając poziom odpowiednio 470,5 tys. zł, 2 981,5 tys. zł i 37,1 mln zł. W podmiotach mikro nakłady spadły średnio na jedną firmę o 5,2% do 18,9 tys. zł.

Tabela 1.4. Nakłady na rzeczowe aktywa trwałe na jedno przedsiębiorstwo w latach 2016–2021 (w tys. zł)

	Ogółem	Mikro	Małe	Średnie	Duże	MSP
2016	93,67	15,63	293,33	2 315,16	29 733,52	41,09
2017	93,61	17,13	319,49	2 512,55	28 672,62	43,43
2018	101,48	18,64	363,3	2 734,19	32 317,64	46,34
2019	108,80	20,07	392,70	2 900,47	36 108,77	47,61
2020	99,34	19,52	355,46	2 713,71	34 130,97	44,11
2021	106,19	18,85	470,46	2 981,46	37 109,32	46,61
Zmiana 2021/2020	106,9	96,6	132,4	109,9	108,7	105,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 r.*, GUS, 2021.

Źródła finansowania inwestycji⁵⁵

Podobnie jak we wcześniejszych latach, w 2020 r. nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw (bez mikrofirm) były w większości finansowane ze środków własnych (69%). Drugie ważne źródło finansowania stanowiły środki ze źródeł zagranicznych (9%), trzecie – kredyty i pożyczki krajowe (7%). W strukturze finansowania inwestycji stosunkowo wysoki udział miały nakłady niesfinansowane (np. niezapłacone faktury) – 2,7%, zwłaszcza w dużych firmach – 3,5%. Pozostałe źródła miały mniejsze znaczenie.

Tabela 1.5. Struktura źródeł finansowania nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach (bez mikroprzedsiębiorstw) w 2020 r. (w %)

	Środki własne	Środki budżetowe	Kredyty i pożyczki krajowe	Leasing finansowy	Środki bezpośrednio z zagranicy – razem	Środki bezpośrednio z zagranicy – kredyty bankowe	Inne źródła razem	Nakłady niesfinansowane
Firmy ogółem	69,30%	5,19%	7,33%	3,98%	8,81%	1,33%	2,70%	2,69%
MSP	68,99%	5,52%	10,72%	6,72%	4,66%	0,26%	2,33%	1,06%
Małe	73,50%	4,32%	12,12%	3,90%	2,72%	0,67%	3,30%	0,13%
Średnie	70,27%	5,18%	11,11%	5,93%	4,11%	0,38%	2,61%	0,80%
Duże	68,88%	5,19%	5,68%	3,13%	10,86%	1,75%	2,75%	3,51%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS przygotowanych na potrzeby niniejszego Raportu.

⁵⁵ Opracowanie własne na podstawie danych GUS przygotowanych na potrzeby niniejszego Raportu. Dane za 2020 r. nie obejmują mikroprzedsiębiorstw.

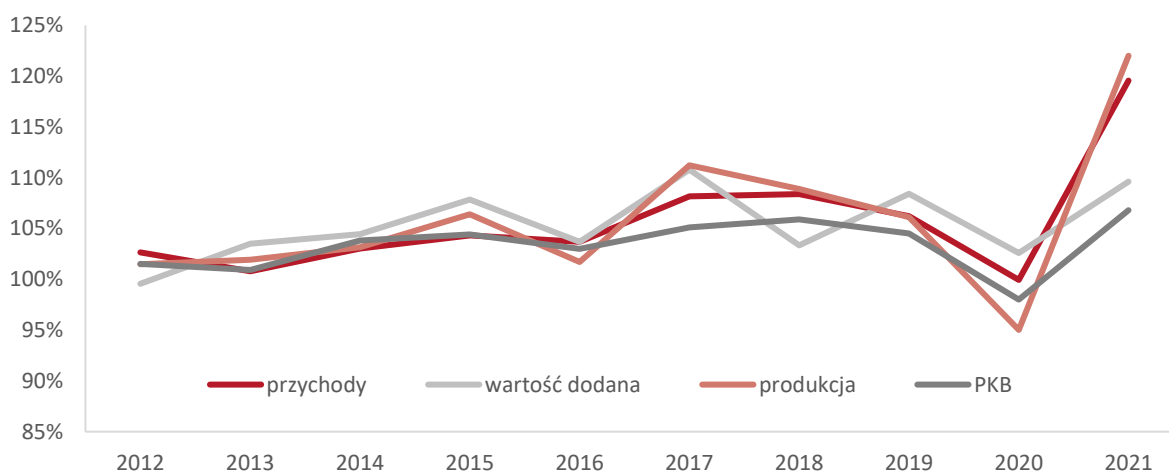
1.5. Sytuacja finansowa przedsiębiorstw

Na tle lat 2012-2020, rok 2021 był okresem wyjątkowo szybkiego wzrostu gospodarki wyrażonego dynamiką PKB. Gospodarka Polski urosła wówczas o 6,8% r/r. Dzięki poprawie koniunktury przychody firm zwiększyły się o 19,6%, co wskazuje na znaczące rozszerzenie skali działalności ekonomicznej przedsiębiorstw w ślad za wzrostem popytu. Był to zdecydowanie najwyższy wzrost przychodów przedsiębiorstw w ostatnich dziesięciu latach. Silnym motorem wzrostu obrotów firm był eksport. W 2021 r. zwiększył się on o 12,5%, a więc zdecydowanie bardziej niż popyt krajowy (8,4%). Wysokie tempo wzrostu wykazała także produkcja firm, która zwiększyła się aż o 22%.

Dobra koniunktura przyczyniła się do znaczącej poprawy wyników ekonomiczno-finansowych przedsiębiorstw w 2021 r.

Poprawił się również wskaźnik rentowności obrotu brutto (do 9,1% w 2021 r. z 6,8% w rok wcześniej). Wartość dodana rosła nieco wolniej niż pozostałe podstawowe kategorie ekonomiczne, choć zdecydowanie szybciej niż rok wcześniej (wzrost o 9,6% w 2021 r. vs. 2,5% rok wcześniej). Wskazuje to na utrzymujące się trudności polskich firm w zakresie rozwoju produktów o wyższej wartości dodanej, jak również na rosnące wyraźnie szybciej zużycie pośrednie, które może wynikać m.in. z szybko rosnących kosztów pracy.

Wykres 1.14. Dynamika nominalna przychodów ogółem, produkcji i wartości dodanej w sektorze przedsiębiorstw na tle dynamiki realnej PKB w Polsce w latach 2012-2021 (poprzedni rok=100%)



Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 r.*, GUS 2022 i wydań poprzednich.

W 2021 r. wszystkie grupy przedsiębiorstw zwiększyły swoje przychody rok do roku: mikro firmy o 8,6%, małe – o 17,9%, duże – o 24,0%, a średnie – aż o 25,6%. Sektor MSP jako całość wykazał się wolniejszym tempem wzrostu przychodów (16%) niż duże przedsiębiorstwa. Jeśli chodzi o wskaźniki rentowności obrotu, w tym zakresie zanotowano

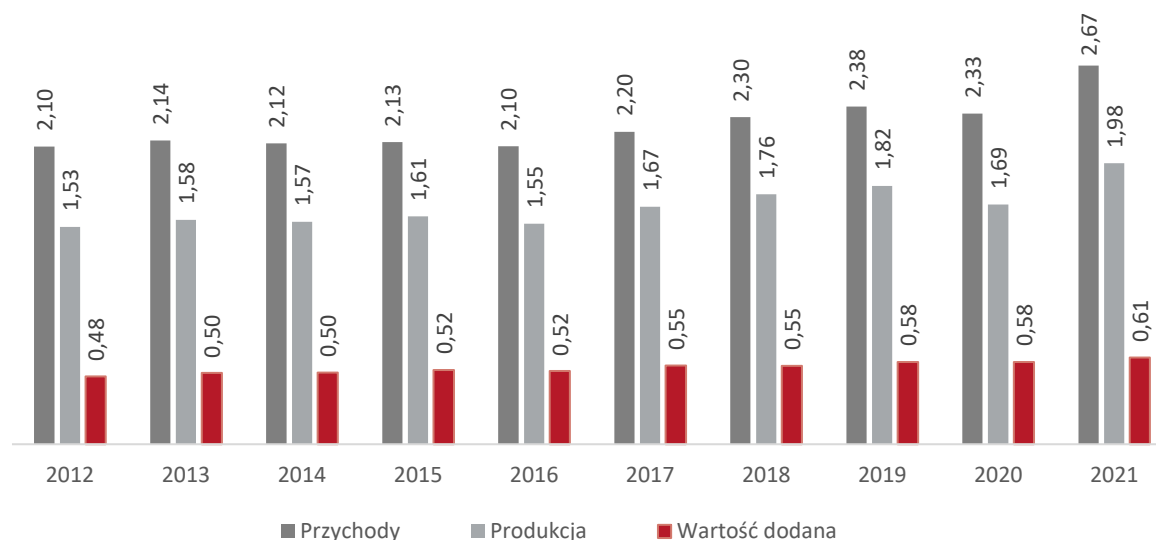
pogorszenie w średnich i dużych przedsiębiorstwach a poprawę w mikro i małych. Największą rentownością cechowały się mikrofirmy (16,3%), potem kolejno – małe (8,1%) i średnie (6,6%). Najslabiej w tym zestawieniu wypadły duże przedsiębiorstwa (z wynikiem 6,5%). W 2022 r. można spodziewać się pogorszenia sytuacji firm ze względu na spadek tempa wzrostu PKB.

Wysoki wzrost produktywności przedsiębiorstw w 2021 r. w ujęciu produkcji i przychodów przypadających na jedną firmę

Przeciętna polska firma w 2021 r. nadal była ekonomicznie stosunkowo mała. Jej przychody wyniosły 2,7 mln zł, produkcja – 2,0 mln zł a wartość dodana – 0,6 mln zł. Jednak w 2021 r. zauważalnie zwiększyła swoją skalę działania. Przychody wzrosły

o 14,8% r/r. Było to najwyższe tempo wzrostu w ostatnich dziesięciu latach. Do wzrostu przychodów przeciętnej firmy silnie kontrybuował eksport wyrobów i usług. Osiągnął on w 2021 r. blisko 688,7 tys. zł w przeliczeniu na jedną firmę, dzięki wyraźnemu wzrostowi o 18,6% w porównaniu z rokiem poprzednim. Piętą achillesową polskiej przeciętnej firmy od lat pozostaje wartość dodana. W 2021 r. stanowiła zaledwie 23% obrotów. Spadek (o 1,1 p.p.) w porównaniu z 2020 r. był kontynuacją dotychczasowych tendencji. Częściowym wytłumaczeniem problemów ze wzrostem wartości dodanej przeciętnej firmy jest m.in. dynamiczny wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, którego relatywnie niski poziom od lat stanowił o pozycji konkurencyjnej polskich firm. W 2021 r. wzrosło ono do 5,9 tys. zł tj. o 10% r/r i o 47,6% porównaniu z 2015 r.

Wykres 1.15. Produktywność przedsiębiorstw: przychody ogółem, produkcja i wartość dodana przypadające na przeciętną firmę w latach 2012-2021 (w mln zł)



Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 r.*, GUS 2022 i wydań poprzednich.

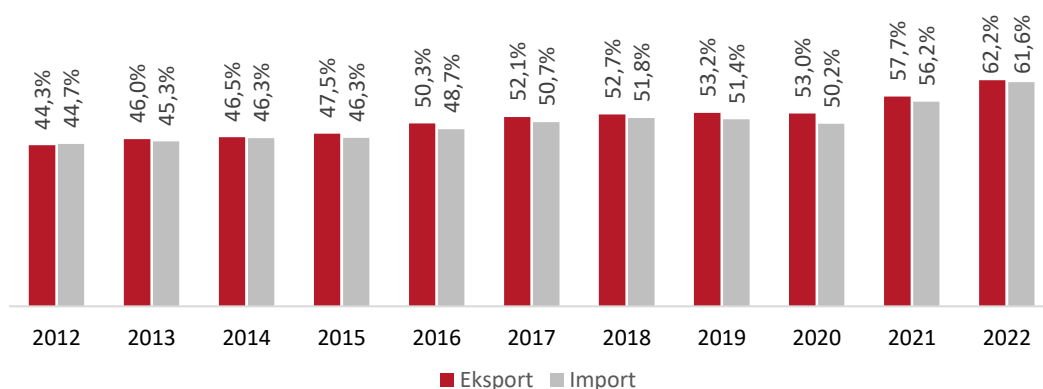
1.6. Internacjonalizacja polskich przedsiębiorstw

Tendencje w handlu zagranicznym

Proces umiędzynarodowienia polskiej gospodarki postępuje dynamicznie. Relacja eksportu wyrobów i usług do PKB systematycznie rośnie. W latach 2012-2021 r. zwiększyła się z 44,3% do 60,7%. Od 2016 r. relacja eksportu do PKB przekracza 50%, a polskie przedsiębiorstwa zajmują się w coraz większym stopniu zaspokajaniem popytu konsumentów zagranicznych niż polskich. Podobnie rzecz się ma z importem. W 2016 r. również relacja importu do popytu krajowego przekroczyła 50%. W 2021 r. ten wskaźnik wyniósł 58,9%, podczas gdy w 2012 r. stanowił jedynie 44,7%. Obie te tendencje wskazują, jak szybko postępuje proces włączania się gospodarki polskiej do gospodarki światowej, głównie unijnej, i wchodzenia w stan głębokich wzajemnych współzależności gospodarczych między krajami.

Szybkie tempo umiędzynarodawiania polskiej gospodarki w ostatnich latach

Wykres 1.16. Poziom umiędzynarodowienia polskiej gospodarki – relacja eksportu do PKB i relacja importu do popytu krajowego w latach 2012-2022



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS z publikacji *Roczne wskaźniki makroekonomiczne*, Aktualizacja 15.05.2023 r.

Proces umiędzynarodowienia działalności przedsiębiorstw jest w znacznej mierze zależny od sytuacji gospodarczej w UE. W następstwie dobrej koniunktury w UE – wzrost o 5,4% w 2021 r. – polski eksport wzrósł aż o 23,6% r/r, przy wzrostach w poprzednich latach na poziomie 2,6% w 2020 r. i 7,5-9,8% w latach 2017-2019.

W 2021 r. dzięki dobrej koniunkturze w UE istotnie wzrósł polski eksport (o 23,6%)

Popyt krajowy rósł nieprzerwanie od 2014 do 2019 r. i dopiero w 2020 r. obniżył się o 2,7%. Dane za 2021 r. wskazują na jego ponowny wzrost o 8,4% r/r. Tempo zmian popytu

krajowego miało istotne przełożenie na dynamikę importu ogółem, który w 2021 r. wzrósł r/r o rekordowe w ostatnim dziesięcioleciu 16,1%. Na przestrzeni lat 2010-2022 polski import zwiększył się o 106,2%, a więc w mniejszym stopniu niż eksport, który urosł o 96,9%.

Skłonność polskich przedsiębiorstw do eksportu i importu wyrobów

Utrzymujący się niski odsetek eksporterów wśród polskich firm

Jedną z podstawowych miar internacjonalizacji gospodarki jest liczba przedsiębiorstw zajmujących się eksportem lub importem. Niestety obszar ten nadal nie należy do silnych stron naszej gospodarki. Z szacunków własnych, opartych na danych GUS za 2021 r., wynika, że **4,5% firm w Polsce (tj. 106,4 tys.) sprzedaje wyroby za granicę, a zaledwie 0,97% (20,5 tys.) – usługi**⁵⁶. Te niskie odsetki w dużej mierze wynikają z bardzo słabych wyników mikroprzedsiębiorstw. Wyniki większych przedsiębiorstw prezentują się znacznie lepiej.

Analogiczne szacunki w zakresie importu wskazują na nieco większe niż dla eksportu rozmiary umiędzynarodowienia polskich przedsiębiorstw, jednak również w tym przypadku trudno mówić o rozwiniętej współpracy z zagranicą. W 2019 r. **odsetek firm sprowadzających wyroby z zagranicy wyniósł 8,8% (208,4 tys.), a usługi – 1,35% (31,8 tys.)**. Tak jak w eksporcie, najmniejszy odsetek importerów występował wśród mikrofirm. Wyraźnie częściej importem zajmują się natomiast większe podmioty.

Wyższy odsetek importerów niż eksporterów

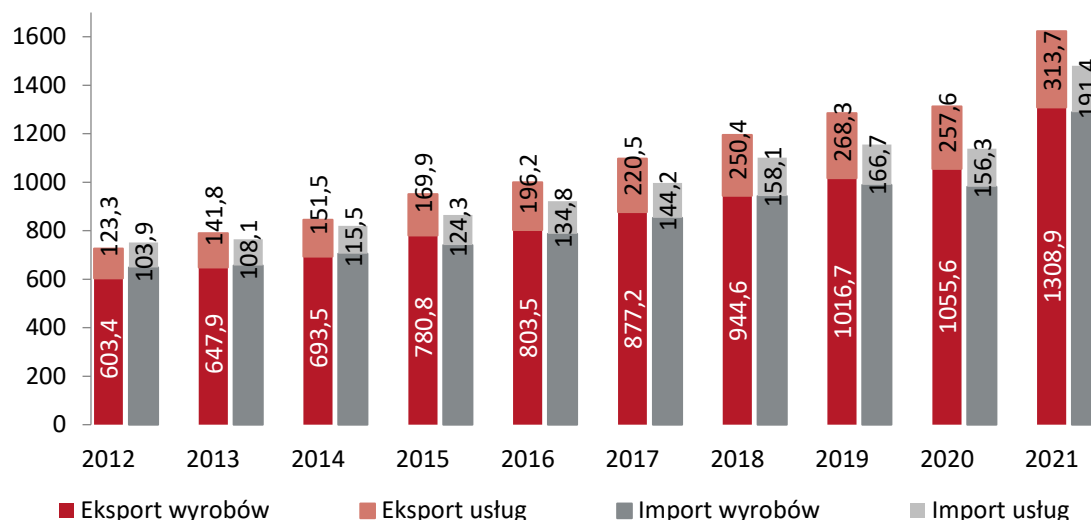
Rozmiary handlu zagranicznego polskich przedsiębiorstw

Eksport osiągnął 1,62 bln zł a import – 1,48 bln zł. Nastąpił spadek relacji eksportu do importu

Według danych GUS za 2021 r. eksport przedsiębiorstw działających w Polsce, łącznie w zakresie wyrobów i usług, wyniósł 1,62 bln zł, a import 1,48 bln zł. Eksport wyrobów ukształtował się na poziomie 1308,9 mld zł, a usług – 313,7 mld zł. Z kolei import wyrobów wyniósł 1288,7 mld zł a usług – 191,4 mld zł. W 2021 r., po dwóch latach wzrostu, nastąpiło pogorszenie relacji wartości eksportu do importu. W 2021 r. wyniosła ona 109,6%, natomiast w 2020 r. – 115%. Nadwyżka w handlu wyrobami i usługami wyniosła 142,4 mld zł. Rostała ona dynamicznie na przestrzeni ostatnich lat, jedynie w 2018 i 2021 r. zanotowano jej spadek.

⁵⁶ Są to wartości przybliżone z uwagi na odmienną metodykę zbierania danych dotyczących liczby eksporterów i liczby przedsiębiorstw ogółem. Odsetek przedsiębiorstw eksportujących obliczono przedstawiając relację liczby eksporterów wyrobów i usług, wyliczonej przez GUS na potrzeby niniejszego Raportu, do liczby przedsiębiorstw niefinansowych, publikowanej przez GUS w *Działalności przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 roku* i wydaniach poprzednich.

Wykres 1.17. Wartość eksportu wyrobów i usług oraz importu wyrobów i usług w latach 2010-2021 (w mld zł)



Źródło: opracowanie własne według danych GUS opracowanych na potrzeby niniejszego Raportu.

Szacunki oparte na danych GUS wskazują, że sprzedaż za granicę przeciętnego polskiego eksportera jest niewielka.

Przeciętny eksporter wyrobów w Polsce sprzedał za granicę w 2021 r. towary o wartości 12,3 mln zł, a eksporter usług – o wartości 15,3 mln. Mikroprzedsiębiorstwa zdecydowanie odstawały od pozostałych grup na tym tle. Wartość eksportu, która przypadała na przeciętnego mikroeksportera wyniosła 818,3 tys. zł w przypadku wyrobów i 4,0 mln zł w usługach. Większe podmioty wypadły dużo lepiej – przeciętny mały eksporter sprzedał za granicę wyroby o wartości 3,9 mln zł i usługi wycenione na 6,7 mln zł, wartość sprzedaży średniego eksportera wyniosła odpowiednio: 22,1 mln zł i 14,6 mln zł, a dużego odpowiednio: 239,7 mln zł i 59,3 mln zł.

Eksport przeciętnego eksportera wyrobów osiągnął 12,3 mln zł, a usług 15,3 mln zł. Obie te wartości szybko rosną

Ponad jedna czwarta (25,8%) przychodów polskich przedsiębiorstw pochodzi z eksportu. Udział ten powoli rośnie

Polskie firmy generują relatywnie duży odsetek swoich przychodów z eksportu. Według szacunków bazujących na danych GUS w 2021 r. 25,8% przychodów przedsiębiorstw pochodziło z eksportu wyrobów i usług. Najlepsze wyniki pod tym względem osiągały mikrofirmy (5,9%), wyraźnie lepsze – małe (17,0%), średnie (20,9%)

i duże podmioty (27,0%). Na przestrzeni lat 2012-2021 widać stały wzrost umiędzynarodowienia działalności przedsiębiorstw, mierzonego odsetkiem eksportu wyrobów i usług w przychodach ogółem przedsiębiorstw. W tym okresie udział eksportu w przychodach polskich przedsiębiorstwa rósł systematycznie z 19,3% w 2012 r. do 25,8% w 2021 r.

Tabela 1.6. Udział eksportu wyrobów i usług w przychodach ogółem w grupach przedsiębiorstw według liczby pracujących w latach 2010-2021

	Ogółem*	0-9	10-49	50-249	> 249
2012	19,3%	5,3%	11,5%	16,2%	22,6%
2013	20,8%	5,6%	12,7%	16,3%	22,5%
2014	21,6%	5,7%	13,0%	18,4%	24,5%
2015	22,6%	5,8%	13,2%	18,6%	25,6%
2016	23,6%	5,9%	13,9%	19,7%	26,2%
2017	24,0%	5,2%	13,9%	19,6%	26,2%
2018	24,1%	4,9%	14,5%	19,2%	26,5%
2019	24,4%	4,7%	15,3%	20,0%	26,7%
2020	25,0%	5,1%	16,0%	21,4%	26,6%
2021	25,8%	5,9%	17,0%	20,9%	27,0%

Źródło: Opracowanie własne według danych GUS pozyskanych na potrzeby niniejszego Raportu oraz publikacji *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 r.*, GUS 2022 i wydań poprzednich.

* Pozycja ogółem zawiera wszystkie pozostałe grupowania firm przedstawione w tabeli oraz grupę podmiotów, których liczba pracujących jest nieokreślona.

Specjalizacja eksportowa polskich przedsiębiorstw

Polski eksport generowany jest głównie przez eksporterów wyspecjalizowanych⁵⁷.

6,2 tys. eksporterów wyspecjalizowanych (34,1% ogółu eksporterów) odpowiada za ponad dwie trzecie (71,7%) eksportu polskich przedsiębiorstw. Osiągają oni prawie pięć razy większe obroty z eksportu przypadające na przeciętnego eksportera (120,1 mln zł) niż pozostali eksporterzy (24,7 mln zł). Co więcej, prawie połowa eksportu (50,1%) realizowana jest przez eksporterów wysoce wyspecjalizowanych⁵⁸ (3,9 tys. podmiotów, 21,6% ogółu eksporterów). Jedna tego typu firma osiąga przeciętnie 133,3 mln zł przychodów z eksportu.

Przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym w eksporcie polskich firm

Przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego odgrywają dominującą rolę w polskim eksporcie⁵⁹. Od tej grupy przedsiębiorstw pochodzi blisko dwie trzecie wartości polskiego eksportu (65,9%), choć stanowią jedną trzecią polskich eksporterów (33,4%; 6,0 tys. podmiotów). Przeciętny eksporter z udziałem kapitału zagranicznego osiąga blisko cztery razy większe przychody z eksportu (113,5 mln zł) niż pozostałe podmioty (29,5 mln zł). Eksporterzy z kapitałem zagranicznym stanowią ponad połowę (52%) eksporterów wyspecjalizowanych i osiągają trzy czwarte ich obrotów z eksportu (74,8%).

⁵⁷ Eksporterów, których przychody z eksportu wyniosły powyżej 50% przychodów ogółem. Dane w ramce dotyczą podmiotów o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

⁵⁸ Chodzi o eksporterów, których przychody z eksportu wyniosły powyżej 75% przychodów ogółem.

⁵⁹ Dane w ramce dotyczą podmiotów o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Rozdział 2. Ranking małej i średniej przedsiębiorczości⁶⁰ w układzie wojewódzkim.

Wskaźnik syntetyczny

Mazowieckie – liderem rankingu przedsiębiorczości

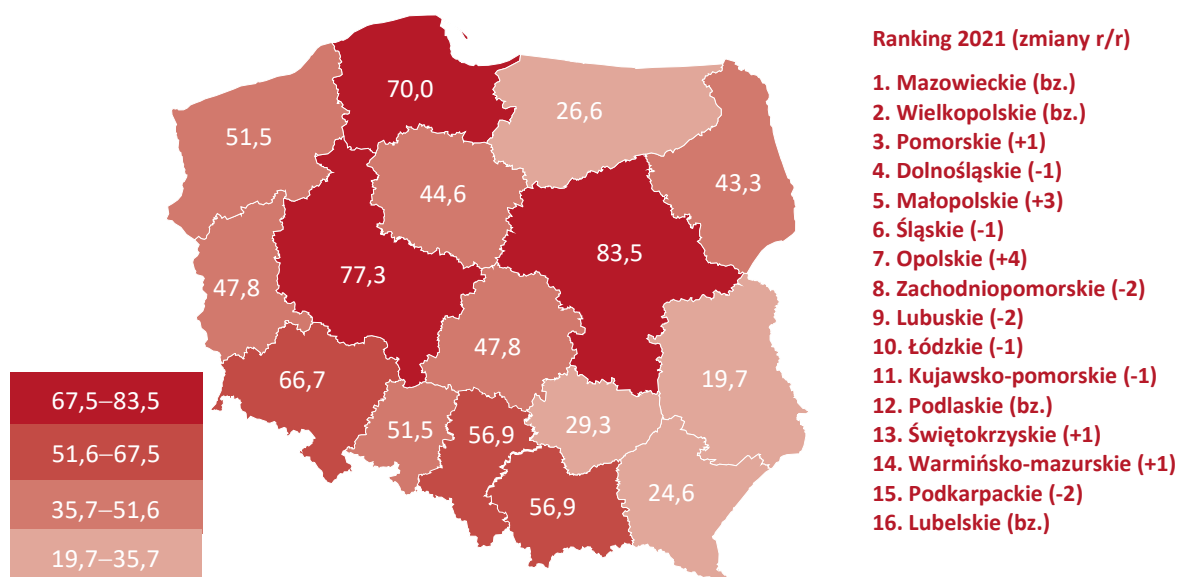
W latach 2008–2021 Mazowsze było niekwestionowanym liderem rankingu przedsiębiorczości. W 2021 r. zajęło pierwsze miejsce w 14 z 27 analizowanych kategorii. Wartość syntetycznego wskaźnika przedsiębiorczości dla woj. mazowieckiego wyniosła 83,5 i była wyższa niż rok (80,5) czy dwa lata wcześniej (82,5). Drugie miejsce w rankingu zajęło województwo wielkopolskie (77,3), trzecie – pomorskie (70,0). Najgorzej wypadło województwo lubelskie (19,7) a na przedostatnie miejsce – z 13. na 15. – spadło województwo podkarpackie (24,6). Trzecie od końca było warmińsko-mazurskie (26,6) którego wynik był nieco lepszy niż w 2020 r. (26,6 vs. 25,9).

⁶⁰Rankingi sporządzono na podstawie następujących wskaźników:

- liczba przedsiębiorstw aktywnych na 1000 mieszkańców (dla przedsiębiorstw mikro, małych i średnich);
- liczba pracujących na aktywny podmiot w firmach mikro, małych i średnich;
- pracujący w przedsiębiorstwach aktywnych (mikro, małych i średnich) na 1000 mieszkańców;
- przychody na aktywne przedsiębiorstwo mikro, małe i średnie;
- przychody na pracującego w aktywnej firmie mikro, małej, średniej;
- udział kosztów w przychodach w aktywnych przedsiębiorstwach mikro, małych i średnich;
- przeciętne wynagrodzenie w przedsiębiorstwach aktywnych mikro, małych i średnich;
- nakłady inwestycyjne na mikro, małe i średnie przedsiębiorstwo aktywne;
- nakłady inwestycyjne na pracującego w aktywnym przedsiębiorstwie mikro, małym i średnim. Wskaźnik syntetyczny (WS) został sporządzony według wzoru:

$$WS = [(p \cdot n) - x] \cdot 100 / \max [(p \cdot n) - x],$$

gdzie: n – liczba zmiennych, x – liczba punktów za zmienne stanowiące sumę miejsc zajętych przez region w rankingu w poszczególnych podrankingach, p – liczba miejsc w rankingu, max (p·n–x) – maksymalna liczba punktów, jakie można uzyskać w przypadku zajęcia pierwszego miejsca we wszystkich podrankingach. Wartość wskaźnika to poziom zrealizowania przez region maksymalnego wyniku, czyli zajęcia pierwszego miejsca we wszystkich podrankingach.

Mapa 2.1. Poziom przedsiębiorczości w regionach – wskaźnik syntetyczny

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 r.*, GUS, 2022.

Tylko cztery województwa utrzymały swoje pozycje: liderzy – mazowieckie i wielkopolskie oraz lubelskie i podlaskie. Najbardziej awansowały województwa opolskie i małopolskie – odpowiednio o cztery i trzy pozycje w górę. Przesunięcia pozostałych województw były niewielkie, rzędu +/- 1 – 2 pozycje.

Zwycięzcy rankingu

I miejsce: Mazowieckie



Firmy mikro

Nr 1 pod względem:

- wielkości przychodów przypadających na jedną mikrofirmę (980 tys. zł),
- wielkości przychodów przypadających na pracującego w mikrofirmie (528 tys. zł),
- przeciętnego wynagrodzenia brutto w mikrofirmie (5179 zł),
- nakładów inwestycyjnych na mikro firmę (34,6 tys.),
- nakładów inwestycyjnych na pracującego w mikrofirmie (18,6 tys. zł).

Firmy małe

Nr 1 pod względem:

- wielkości przychodów przypadających na jedną małą firmę (24,3 mln zł),
- wielkości przychodów przypadających na pracującego w małej firmie (1,1 mln zł),
- przeciętnego wynagrodzenia brutto w małej firmie (7251 zł).

Firmy średnie

Nr 1 pod względem:

- liczby firm aktywnych na 1000 mieszkańców (0,49),
- liczby pracujących w średnich firmach na 1000 mieszkańców (52,8),
- wielkości przychodów przypadających na jedną średnią firmę (125 mln zł),
- wielkości przychodów przypadających na pracującego w średniej firmie (1,2 mln zł),
- przeciętnego wynagrodzenia brutto w średniej firmie (8404 zł)
- nakładów inwestycyjnych na średnią firmę (4,2 mln zł)

II miejsce: Wielkopolskie



Województwo zajęło pierwsze miejsce w dwóch kategoriach: liczba firm małych aktywnych na 1000 mieszkańców (1,5) i liczba pracujących w małych firmach na 1000 mieszkańców (33,0).

II miejsce zajęło pod względem 5 wskaźników, tj.: liczba firm średnich na 1000 mieszkańców (0,46), liczba pracujących na jedną mikro firmę (2), liczba pracujących w średnich firmach na 1000 mieszkańców (49,2), wielkość nakładów inwestycyjnych na mikrofirmę (21,8 tys. zł), nakładów inwestycyjnych na pracującego w mikro firmie (10,9 tys. zł).

III miejsce: Pomorskie



Województwo pomorskie zajęło pierwsze miejsce w jednej kategorii – udział kosztów w przychodach średniej firmy (0,91). W żadnej z kategorii nie zajął drugiego miejsca, natomiast trzecie aż w siedmiu: wielkość przychodów przypadających na średnią firmę (86,2 mln), wielkość przychodów przypadających na pracującego w małej (69 tys. zł) i średniej firmie (81 tys. zł), przeciętne

wynagrodzenie brutto w przedsiębiorstwach mikro (3781 zł) i małych (5680 zł), nakłady na rzeczowe aktywa trwałe na średnią firmę (3,5 mln zł), nakłady inwestycyjne na pracującego w średniej firmie (33,2 tys. zł).

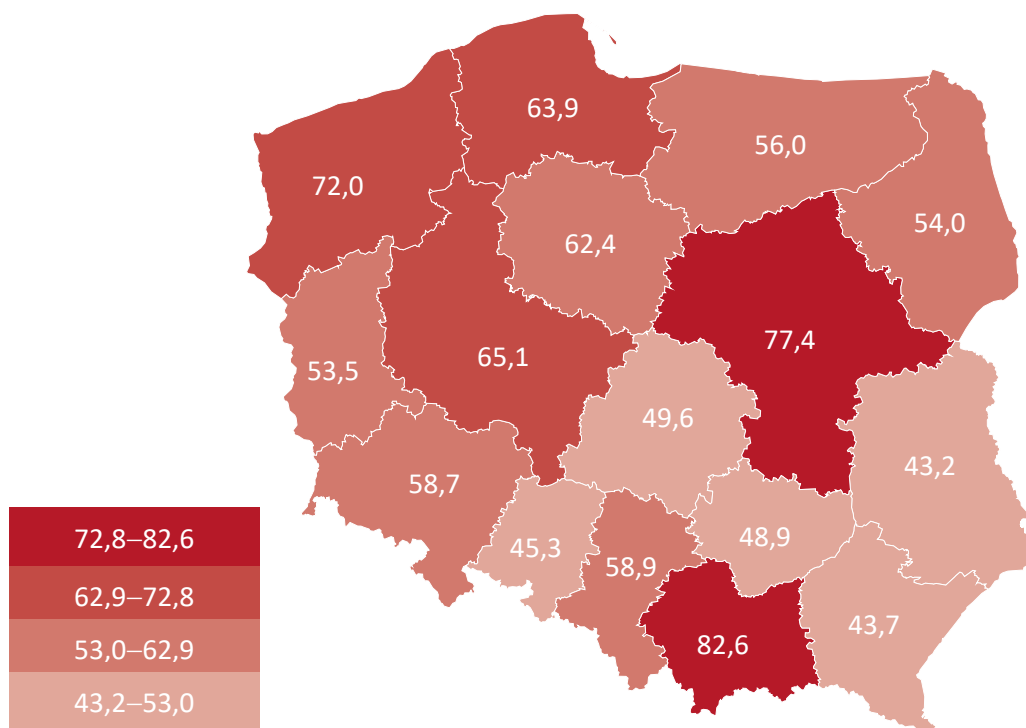
Porównanie województw pod względem najważniejszych wskaźników przedsiębiorczości

Dla oceny poziomu przedsiębiorczości w układzie regionalnym porównano wartości wskaźnika – liczba MSP aktywnych na 1000 mieszkańców.

Pod względem liczby przedsiębiorstw aktywnych z sektora MSP na 1000 mieszkańców (mapa 2.2) najlepiej wypada województwo małopolskie (82,6), a za nim mazowieckie (77,4), zachodniopomorskie (72,0) i wielkopolskie (65,1). Wysoko plasują się również województwa:

pomorskie (63,9), śląskie (58,9) i dolnośląskie (58,7). Najniższe wartości osiągnęły województwa: lubelskie (43,2), podkarpackie (43,7) oraz opolskie (45,3).

Mapa 2.2. Liczba MSP aktywnych na 1000 mieszkańców w Polsce w 2021 r. – ujęcie regionalne



Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 r.*, GUS, 2022.

Podmioty nowo zarejestrowane i wyrejestrowane na 1000 mieszkańców

Podstawowe wskaźniki dotyczące przedsiębiorstw powstałych w 2020 r. i 2021 r. oraz przeżywalność tych podmiotów w pierwszym roku działalności wskazują na spadek przedsiębiorczości w Polsce.

W Polsce, w 2021 r. powstało co prawda więcej przedsiębiorstw niefinansowych niż rok wcześniej (281 638 wobec 240 170), jednak jak wskazują dane nt. przeżywalności pierwszego roku – tylko połowa z nich przetrwała pierwszy rok działalności. Najwięcej firm na 1000 mieszkańców powstało w województwie mazowieckim (10,2), pomorskim (8,6), dolnośląskim (8,2) i małopolskim (8,2). Najmniej natomiast powstało w województwie podlaskim (5,7), warmińsko-mazurskim (5,6) oraz w opolskim (5,1).

Odsetek firm, które powstały w 2021 r. i przetrwały rok, wyniósł 52,1%. Przeżywalność pierwszego roku firm, które powstały w 2021 r. była niższa o 15 p.p. od adekwatnego wskaźnika dla firm powstałych w 2020 r. Najprawdopodobniej na wartość tego wskaźnika wpływ miała wciąż niestabilna sytuacja związana z pandemią jak również nowe turbulencje na rynku wynikające z wojny w Ukrainie. Najwyższą przeżywalnością 2022/2021 cechowały

się przedsiębiorstwa z województw: zachodniopomorskiego (65,7%), podkarpackiego (60,8%) i kujawsko-pomorskiego (55,9%). Przeżywalność pierwszego roku poniżej 50% odnotowano w śląskim (46,1%), opolskim (44,8%), pomorskim (43,6%) i w lubuskim (30%).

Tabela 2.1. Przedsiębiorstwa niefinansowe powstałe w 2020 i 2021 r. na 1000 mieszkańców oraz ich przeżywalność – ujęcie regionalne

Liczba przedsiębiorstw powstałych w 2021 r. na 1000 mieszkańców	Liczba przedsiębiorstw powstałych w 2020 r. na 1000 mieszkańców	Region	Wskaźnik przeżycia pierwszego roku (%) 2021/2020	Wskaźnik przeżycia pierwszego roku (%) 2022/2021
7,4	6,3	Polska	67,1	52,1
8,2	7,1	Dolnośląskie	72,2	55,1
6,2	5,5	Kujawsko-pomorskie	49,4	55,9
6,1	5,8	Lubelskie	47,7	54,3
6,9	5,8	Lubuskie	66,1	30
6,5	5,7	Łódzkie	71,4	51,9
8,2	6,9	Małopolskie	62,7	54,8
10,2	8,5	Mazowieckie	73,8	52,8
5,1	4,2	Opolskie	73,1	44,8
5,9	4,8	Podkarpackie	65,0	60,8
5,7	5,2	Podlaskie	69,2	55,5
8,6	7,1	Pomorskie	67,1	43,6
6,3	5,0	Śląskie	72,6	46,1
6,1	4,8	Świętokrzyskie	74,4	51,7
5,6	4,7	Warmińsko-mazurskie	45,4	55,1
7,8	7,1	Wielkopolskie	67,9	50,7
7,4	6,1	Zachodniopomorskie	67,9	65,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z publikacji *Przedsiębiorstwa niefinansowe powstałe w latach 2017–2021*, GUS, 2023.

Przychody i nakłady na aktywne MSP

W 2021 r. przeciętne przychody na jedno aktywne przedsiębiorstwo z sektora MSP wyniosły 1,45 mln zł i rok do roku były wyższe średnio o 150 tys. zł. W ujęciu regionalnym najwyższe średnie przychody aktywnych MSP zanotowano w województwie mazowieckim – 2,2 mln zł (wzrost r/r o około 180 tys. zł) i wielkopolskim – 1,37 mln zł (wzrost rok do roku o około 170 tys. zł), a najniższe w warmińsko-mazurskim – 0,9 mln zł (wzrost o około 10 tys. r/r) i zachodniopomorskim – 1,09 mln zł (wzrost r/r o około 110 tys. zł). W 2021 r. wzrosty przychodów zanotowano we wszystkich województwach (tablica 2.2), co spowodowało, że w 2021 r. trend spadkowy przeciętnych przychodów przypadających na aktywne MSP –

wywołany najprawdopodobniej pandemią COVID-19 – został przerwany. Należy również przypuszczać, że doświadczenia i konieczność zwinnego dostosowania się przedsiębiorstw w czasie pandemii zostały wykorzystane, gdy nastąpiło kolejne zdarzenie o ogromnym wpływie na gospodarkę, czyli rosyjska agresja na Ukrainę.

Tabela 2.2. Przychody (w mln zł) i nakłady (w tys. zł) w MSP w 2020 i 2021 r.

	Przychody na aktywne MSP w 2020 r.	Nakłady na aktywne MSP w 2020 r.	Przychody na aktywne MSP w 2021 r.	Nakłady na aktywne MSP w 2021 r.	Różnica w przychodach r/r na jedno aktywne MSP	Różnica w nakładach r/r na jedno aktywne MSP
Polska	1,30	44,11	1,45	46,62	0,15	2,51
Dolnośląskie	1,20	43,79	1,37	50,59	0,17	6,80
Kujawsko-pomorskie	1,04	33,65	1,12	32,29	0,08	-1,36
Lubelskie	0,92	24,37	1,21	32,04	0,29	7,67
Lubuskie	1,12	36,72	1,21	44,33	0,09	7,61
Łódzkie	1,15	34,31	1,44	43,02	0,29	8,71
Małopolskie	0,99	35,90	1,01	32,79	0,02	-3,11
Mazowieckie	2,02	68,81	2,20	72,95	0,18	4,14
Opolskie	1,24	36,26	1,64	51,84	0,40	15,58
Podkarpackie	1,04	35,74	1,17	36,93	0,12	1,18
Podlaskie	1,05	33,00	1,22	38,36	0,17	5,35
Pomorskie	1,23	39,41	1,47	48,20	0,23	8,78
Śląskie	1,33	41,02	1,48	38,29	0,15	-2,73
Świętokrzyskie	0,95	29,78	1,10	33,39	0,14	3,61
Warmińsko-mazurskie	0,90	32,38	0,90	33,10	0,01	0,71
Wielkopolskie	1,37	47,16	1,54	54,15	0,17	7,00
Zachodniopomorskie	0,98	49,18	1,09	36,54	0,11	-12,64

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ogólnemu wzrostowi przychodów na przedsiębiorstwo towarzyszył zdecydowany wzrost nakładów inwestycyjnych w większości województw. **Średnie nakłady inwestycyjne przypadające na aktywne MSP w 2021 r. wyniosły 46,6 tys. zł i wzrosły przeciętnie o 2,5 tys. zł w porównaniu z 2020 r.** Najwyższe średnie nakłady inwestycyjne poniosły MSP w województwie mazowieckim – 73 tys. zł, o 4,1 tys. zł wyższe niż rok wcześniej. Wzrost nakładów zanotowano w większości województw, z wyjątkiem kujawsko-pomorskiego, małopolskiego, śląskiego i zachodniopomorskiego, gdzie nakłady na aktywne MSP spadły odpowiednio o 1,4 tys., 3,1 tys. zł, 2,7 tys. i 12,6 tys. zł (Tabela 2.2).

Przeciętne wynagrodzenia w aktywnych MSP

Wysokość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w mikro, małych i średnich przedsiębiorstwach aktywnych w 2021 r. wyniosła odpowiednio: 3845 zł, 5490 zł i 6336 zł.

Tabela 2.3. Przeciętne wynagrodzenia brutto w mikro, małych i średnich firmach w 2021 r. (w zł) i różnice w poszczególnych kategoriach w porównaniu z 2020 r.

	Mikro	Małe	Średnie	Różnica w wynagrodzeni u r/r w mikro	Różnica w wynagrodzeni u r/r w małych	Różnica w wynagrodzeni u r/r w średnich
Polska	3 845	5 490	6 336	312	475	672
Dolnośląskie	3 807	5 953	6 617	294	483	688
Kujawsko-pomorskie	3 480	4 887	5 459	526	513	626
Lubelskie	3 322	4 477	5 147	439	507	597
Lubuskie	3 529	4 723	5 586	401	407	630
Łódzkie	3 453	4 984	5 459	310	403	466
Małopolskie	3 517	5 251	6 463	238	238	902
Mazowieckie	5 179	7 251	8 404	317	536	816
Opolskie	3 350	4 963	5 929	329	401	554
Podkarpackie	3 260	4 286	4 914	359	461	551
Podlaskie	3 294	4 525	5 288	334	462	748
Pomorskie	3 781	5 680	6 412	346	483	755
Śląskie	3 695	5 486	6 046	245	576	637
Świętokrzyskie	3 228	4 329	5 506	328	443	686
Warmińsko-mazurskie	3 212	4 471	5 029	303	438	628
Wielkopolskie	3 759	5 096	5 816	269	494	570
Zachodniopomorskie	3 753	5 354	6 036	455	640	329

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

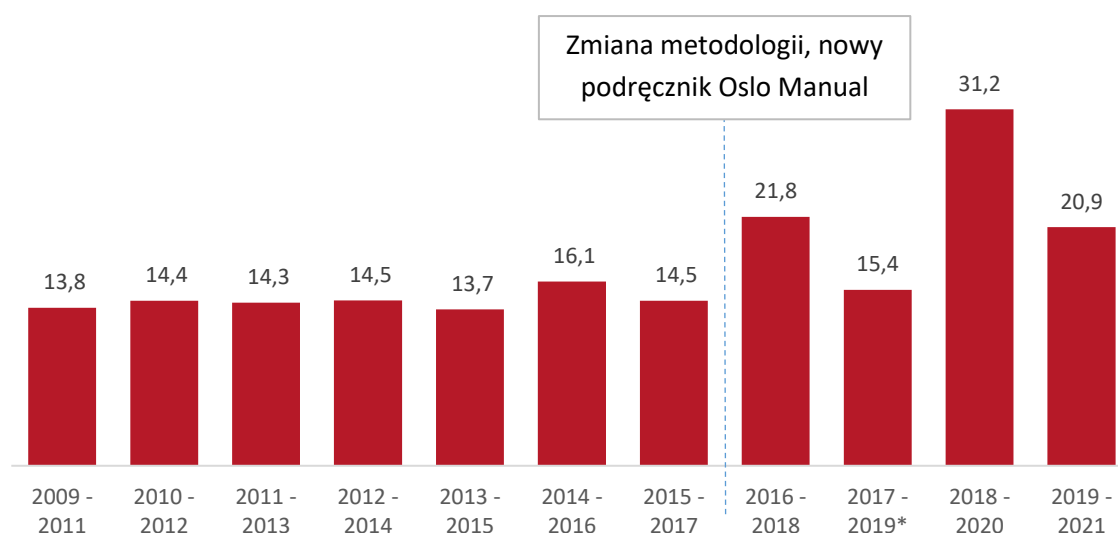
Najwyższe przeciętne miesięczne wynagrodzenie w mikro, małych i średnich firmach odnotowano w województwie mazowieckim.

Najniżej opłacano pracujących w województwach: podkarpackim i warmińsko-mazurskim. Na poziomie województw, różnica pomiędzy najwyższym przeciętnym wynagrodzeniem a najniższym w mikrofirmie wynosi – 1967 zł, w małym przedsiębiorstwie – 2965 zł i średnim – 3490 zł. Warto zwrócić uwagę, że minimalne wynagrodzenie brutto za pracę w 2021 r. wynosiło 2800 zł, tj. o 200 zł więcej niż w 2020 r. Jak wynika z Tabeli 2.3 przeciętnie każdy pracownik mógł liczyć na podwyżkę wynagrodzeń ponad ustawowy wzrost płacy minimalnej. To sytuacja wyraźnie korzystniejsza niż w 2020 r. – wówczas jedynie w województwie mazowieckim pracownicy firm (mikro, małych i średnich) i w województwie opolskim (w małych firmach) dostali średnio podwyżkę wynagrodzeń ponad ustawowy wzrost płacy minimalnej. W 2021 r. w obszarze wynagrodzeń można było zauważyć nienotowane dotąd zjawisko wzrostu wynagrodzenia rok do roku – największe podwyżki w mikro firmach zanotowano w województwie kujawsko-pomorskim (wzrost średnio wynagrodzenia o 526 zł), w małych – w województwie zachodniopomorskim (wzrost średnio o 640 zł) i w średnich – w województwie małopolskim (wzrost o 902 zł).

Rozdział 3. Innowacyjność przedsiębiorstw

Według najnowszych badań GUS, dotyczących działalności innowacyjnej przedsiębiorstw, w latach 2019–2021 (okres badawczy obejmuje pierwsze dwa lata pandemii COVID-19) innowacyjność przedsiębiorstw ogółem była na poziomie 20,9%, tj. taki odsetek badanych firm wdrażało innowacje. Wynik ten był niższy o 10 p.p. w porównaniu z poprzednim okresem i zbliżony do poziomu z lat 2016–2018. Badanie GUS obejmuje przedsiębiorstwa z liczbą pracujących powyżej 9 pracowników, co oznacza, że nie dostarcza wiedzy na temat działalności innowacyjnej mikroprzedsiębiorstw – dominującej grupy firm na rynku w Polsce.

Wykres 3.1. Średni udział innowacyjnych przedsiębiorstw w ogólnej liczbie przedsiębiorstw sektora usług i sektora przemysłu w latach 2009–2021 (w %)

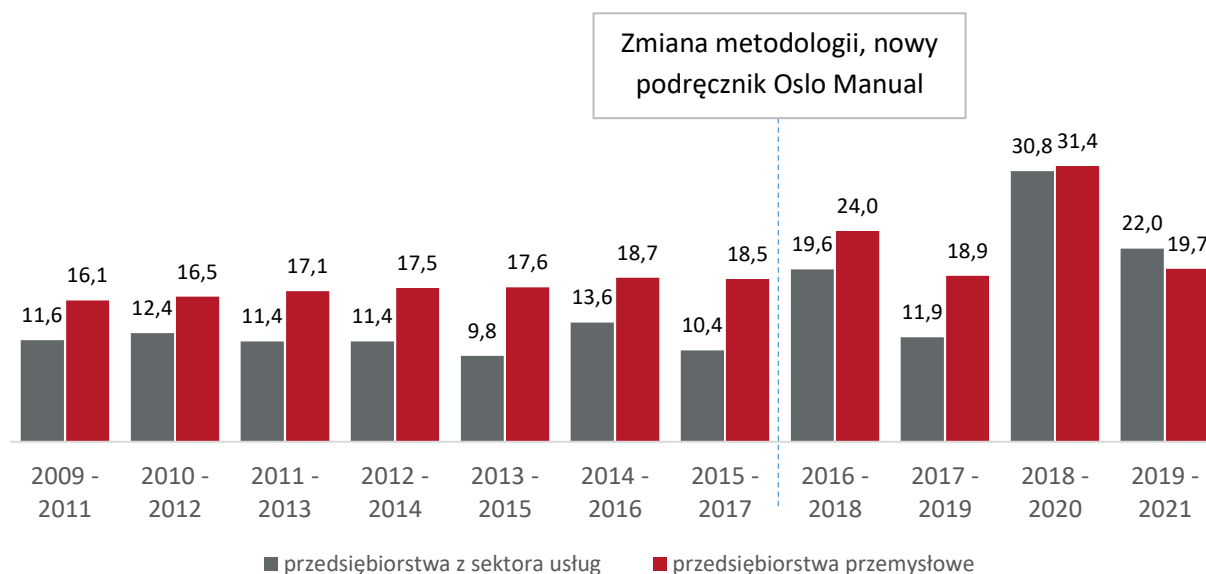


Źródło: Strateg, GUS, 08.05.2023 r.

W latach 2019–2021 udział firm innowacyjnych w sektorze przedsiębiorstw przemysłowych i usługowych wyniósł odpowiednio 19,7% i 22,0%.

**Udział innowacyjnych firm
jest nieco większy
w Usługach niż w Przemysle**

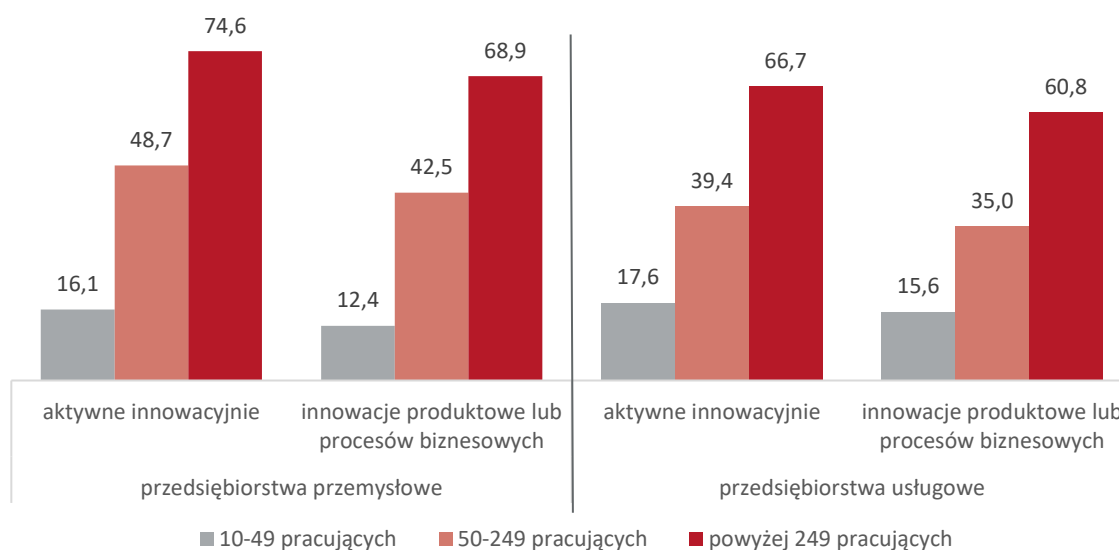
Wykres 3.2. Udział przedsiębiorstw innowacyjnych w sektorze przemysłowym i usługowym (w %)



Źródło: Strateg, 08.05.2023 r.

Podobnie jak w latach poprzednich innowacje produktowe lub procesy biznesowe najczęściej wprowadzały podmioty o liczbie pracujących 250 osób i więcej (68,9% przedsiębiorstw przemysłowych oraz 60,8% usługowych wobec odpowiednio 66,7% i 60,5% w poprzednim okresie).

Wykres 3.3. Innowacyjne przedsiębiorstwa w sektorze przedsiębiorstw przemysłowych i usługowych w latach 2019–2021 (w %)



Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2019–2021, 2022*.

W latach 2019–2021 wśród przedsiębiorstw przemysłowych najwyższy odsetek przedsiębiorstw innowacyjnych odnotowano w działach:

- Wydobywanie węgla kamiennego i węgla brunatnego (lignitu) – 68,8%,
- Produkcja wyrobów farmaceutycznych – 63,6%,
- Produkcja koksu i produktów rafinacji ropy naftowej – 55,6%,
- Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych – 50,8%,

natomiast najmniej innowacyjna branża to:

- Produkcja odzieży – 6,5%.

Największym odsetkiem przedsiębiorstw innowacyjnych cechowały się następujące branże sektora usług:

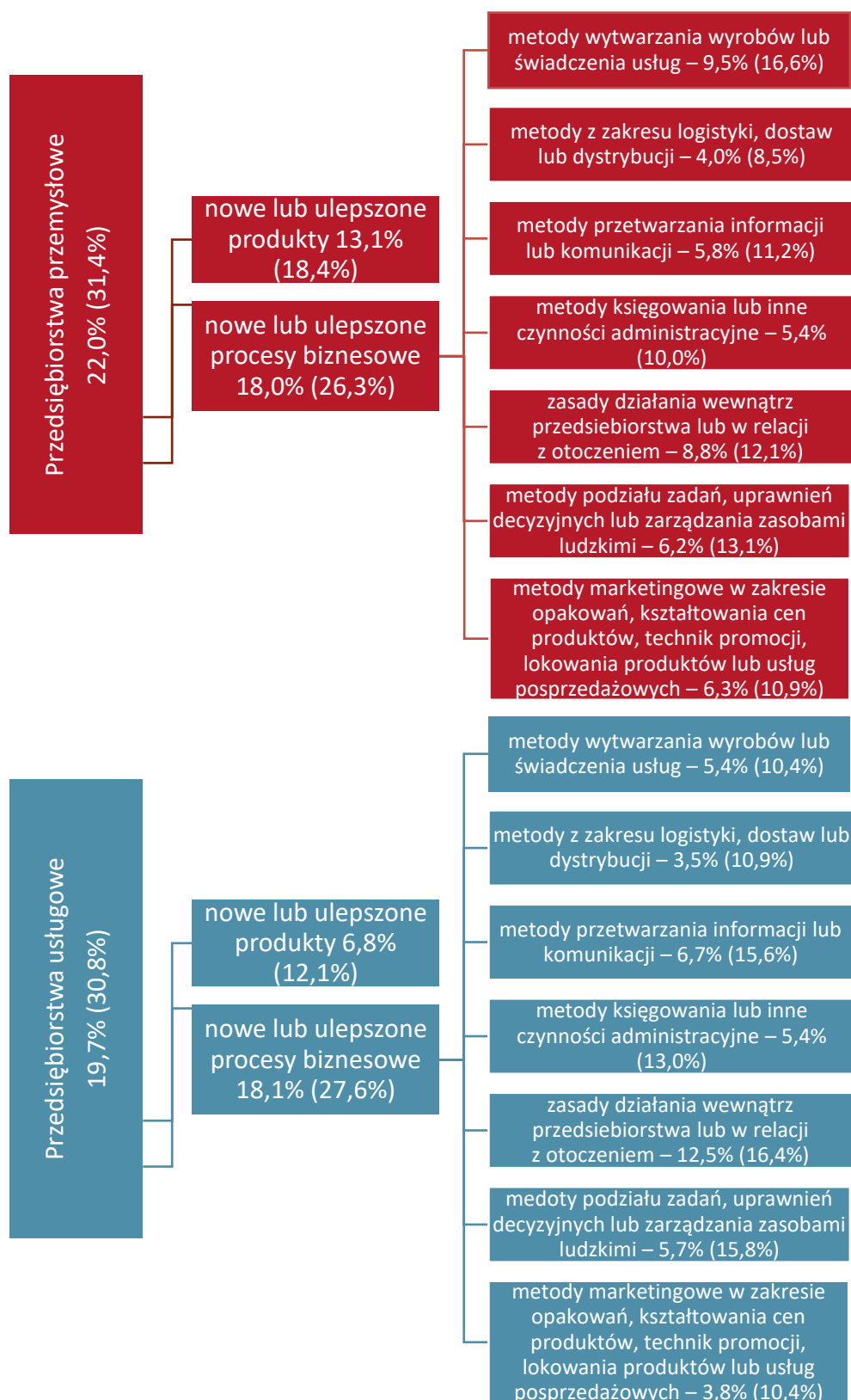
- Ubezpieczenia, reasekuracja i fundusze emerytalne – 81,3%,
- Badania naukowe i prace rozwojowe – 56,0%,
- Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki – 48,4%,
- Działalność wydawnicza – 45,7%,

natomiast najmniej innowacyjna branża to

- Transport lądowy i rurociągowy (6,6%).

W przedsiębiorstwach przemysłowych wprowadzane innowacje procesów biznesowych najczęściej dotyczyły nowych lub ulepszonych metod wytwarzania wyrobów lub świadczenia usług – 9,5%, a wprowadzone przez przedsiębiorstwa usługowe – nowych lub ulepszonych procesów biznesowych w zakresie zasad działania wewnątrz przedsiębiorstwa lub w relacji z otoczeniem – 12,5% (Rysunek 3.1). Dla zobrazowania zmian, jakie miały miejsce w latach 2019–2021, w nawiasach podano odsetki z poprzedniej edycji badania.

Rysunek 3.1. Wprowadzane rodzaje innowacji w przedsiębiorstwach przemysłowych i usługowych w latach 2019–2021, w nawiasach podano wartości dla badania 2018–2020.



Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2019-2021*, 2022.

Przychody ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych

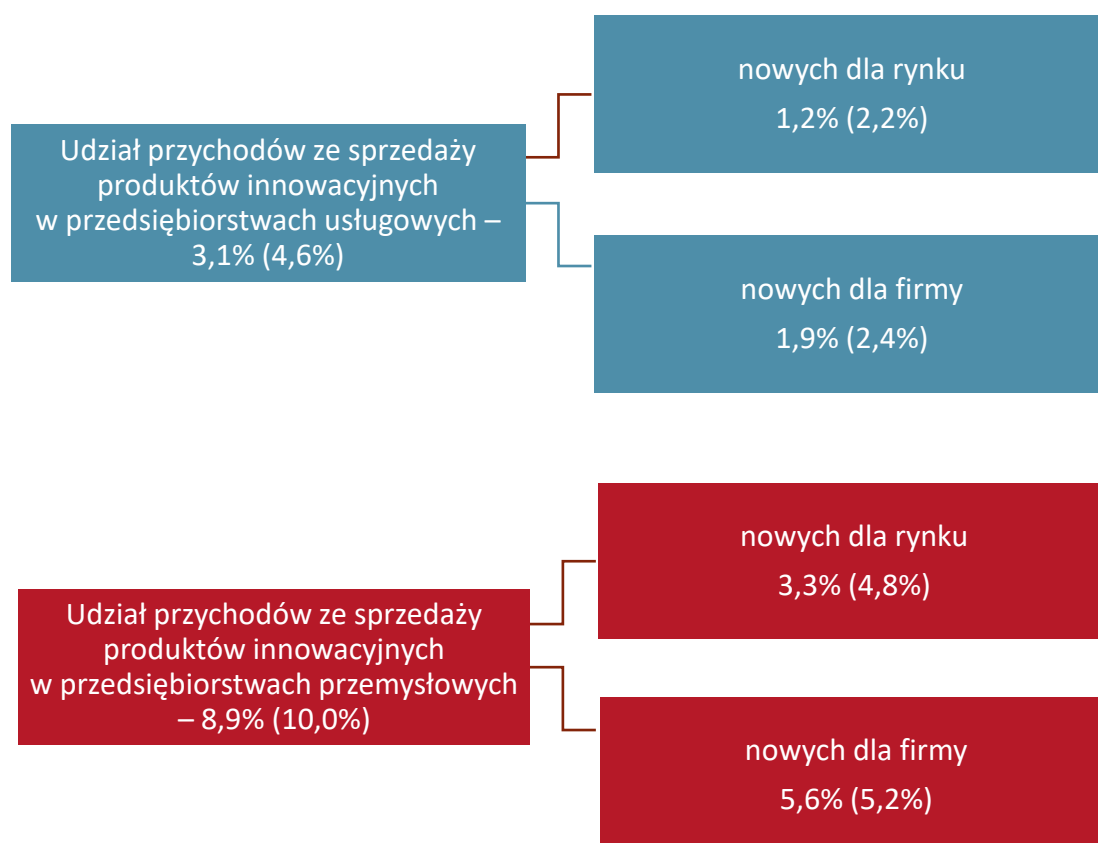
Jako wskaźnik oceny efektów działalności innowacyjnej przedsiębiorstwa stosuje się wskaźnik udziału w badanym roku przychodów ze sprzedaży nowych lub ulepszonych produktów wprowadzonych na rynek w ciągu ostatnich trzech lat w wartości przychodów ze sprzedaży ogółem. Wskazuje on na zmiany w zakresie unowocześnienia asortymentu produktów oraz ich konkurencyjności.

**41,3 mld zł – nakłady
firm na działalność
innowacyjną w 2021 r.**

W badaniach przychodów ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych uwzględnia się:

- produkty nowe lub ulepszone dla rynku, na którym działa przedsiębiorstwo oraz
- produkty nowe lub ulepszone tylko dla przedsiębiorstwa, wprowadzone na rynek w ciągu ostatnich trzech lat.

Rysunek 3.2. Udział przychodów ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem w 2021 roku (w nawiasach wartości za 2020 r.) ze względu na skalę nowości

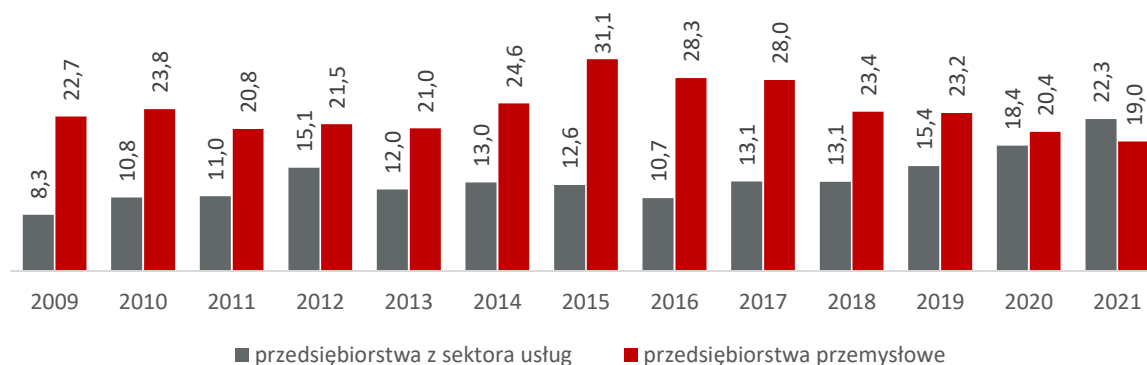


Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2019–2021*, 2022.

Nakłady na działalność innowacyjną

W 2021 r. nakłady przedsiębiorstw na działalność innowacyjną wyniosły 41,3 mld zł. Przedsiębiorstwa przemysłowe przeznaczyły na ten cel 19 mld, o 1,4 mld zł mniej niż w 2020 r. W przypadku przedsiębiorstw usługowych, wartość nakładów wyniosła 22,3 mld zł i była o 3,9 mld zł wyższa niż rok wcześniej.

Wykres 3.4. Nakłady na działalność innowacyjną (mld zł)

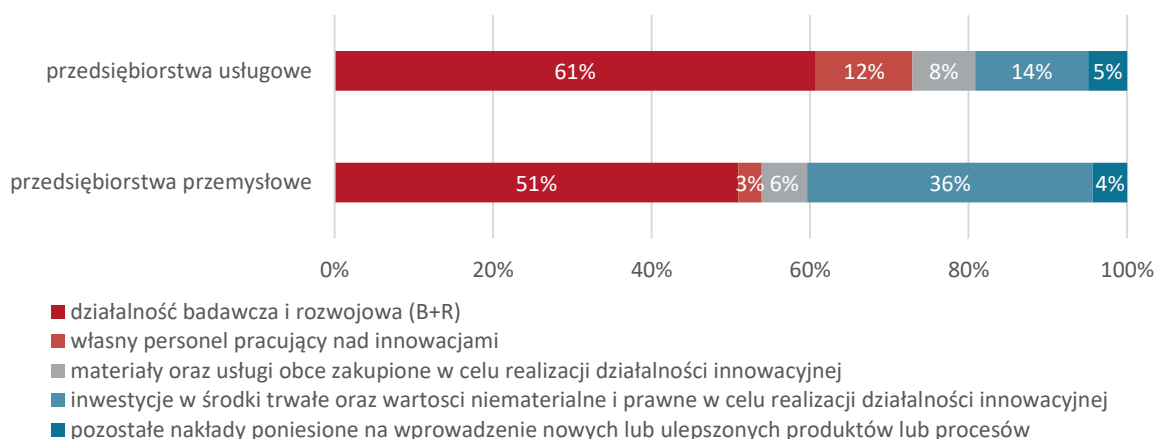


Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2019–2021, 2022 i wydań poprzednich*.

W strukturze nakładów firm innowacyjnych dominują nakłady na B+R

Struktura nakładów na działalność innowacyjną przedsiębiorstw przemysłowych znacznie się różni od struktury nakładów na działalność innowacyjną przedsiębiorstw usługowych. W przypadku przedsiębiorstw usługowych przeważają nakłady na działalność B+R (61%), na drugim miejscu są nakłady inwestycyjne na środki trwałe (14%). W przedsiębiorstwach przemysłowych 51% stanowią nakłady na działalność na B+R, ale również wysoki udział mają nakłady inwestycyjne (36%). Udział nakładów na własny personel pracujący nad innowacjami w strukturze nakładów jest znacznie wyższy w przedsiębiorstwach usługowych (12%) niż przemysłowych (3%).

Wykres 3.5. Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach według rodzajów działalności innowacyjnej

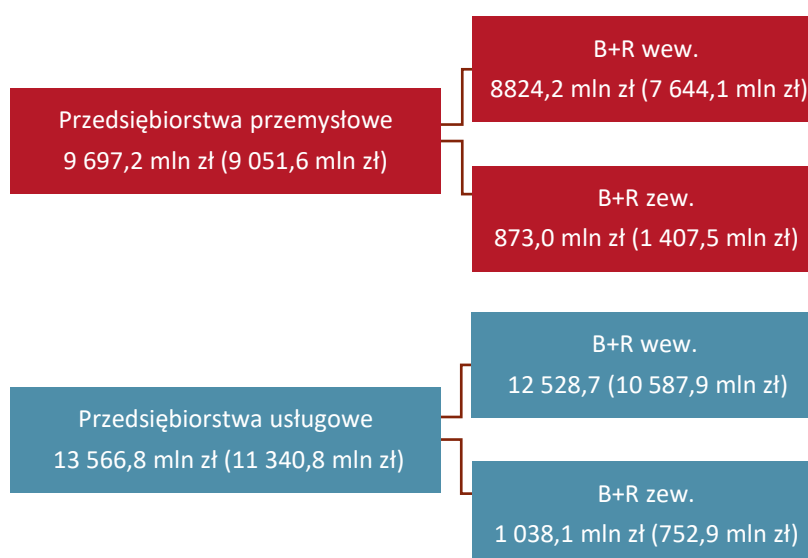


Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2019-2021, 2022*.

Działalność badawczo-rozwojowa

Na szczególną uwagę zasługują prace badawcze i rozwojowe (B+R) związane z opracowywaniem nowych lub istotnie ulepszonych produktów (innowacji produktowych) i procesów (innowacji procesowych), wykonane przez własne zaplecze rozwojowe lub nabyte od innych jednostek. Są bardzo ważne, gdyż prowadzą do powstawania nowej wiedzy, a następnie do nowych produktów mających szansę na komercjalizację.

Rysunek 3.3. Działalność B+R wśród przedsiębiorstw przemysłowych i usługowych w 2021 r.



Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2019-2021, 2022*.

Wśród przedsiębiorstw przemysłowych nakłady na działalność B+R ponosiło 11,4% podmiotów. Zdecydowanie częściej firmy prowadzą wewnętrzną działalność B+R,

co oznacza, że działają opierając się na wiedzy swoich pracowników. Wartościowo nakłady na B+R przedsiębiorstw przemysłowych (9,7 mld zł) są na niższym poziomie niż wartości nakładów B+R ponoszonych przez przedsiębiorstwa sektora usługowego (13,6 mld zł). W przypadku przedsiębiorstw usługowych odsetek firm, które prowadzą działalność B+R, jest znacznie mniejszy – 6,5%.

Nakłady na B+R w relacji do PKB

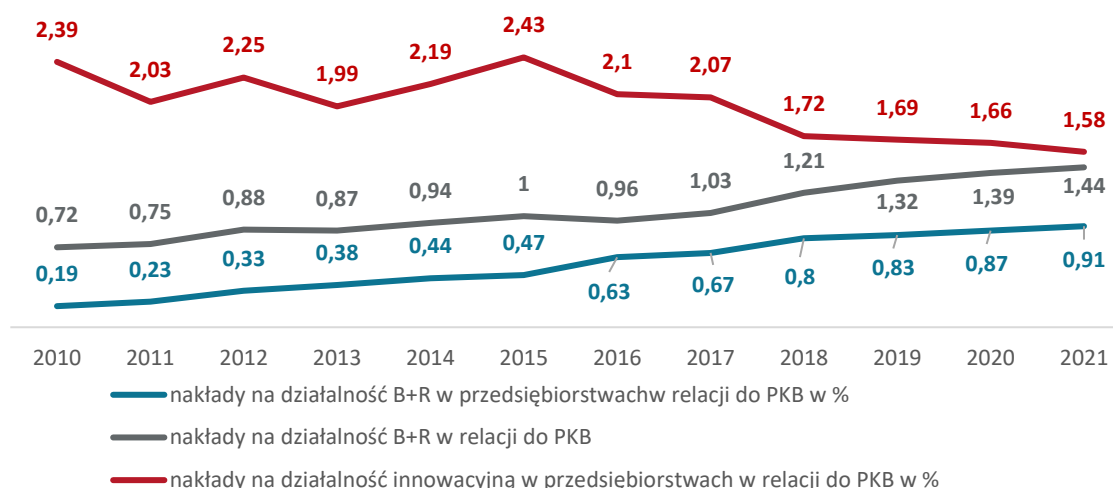
GERD od lat systematycznie rośnie – w 2021 r. wyniósł 1,44% PKB

Intensywność prac B+R określa się relacją nakładów B+R w stosunku do PKB. W Polsce wskaźnik ten od lat systematycznie rośnie, jednak zakładany poziom (1,7% PKB w 2020 r.) przyjęty w Strategii⁶¹ Europa 2020

nie został osiągnięty. W 2021 r. wyniósł 1,44% PKB i był wyższy o 0,05 p.p. niż w 2020 r. Wskaźnik ten obejmuje wszystkie nakłady wewnętrzne poniesione na działalność badawczą i rozwojową przez wszystkie jednostki (zgrupowane w cztery sektory: rządowy, przedsiębiorstw, szkolnictwa wyższego i prywatnych instytucji niekomercyjnych) w kraju, prowadzące tego rodzaju działalność, niezależnie od źródeł pochodzenia środków, w relacji do PKB.

W 2021 r. największe nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową poniosły podmioty z sektora przedsiębiorstw, co ma odzwierciedlenie we wskaźniku intensywności prac B+R dla sektora wynoszącym 0,91 (BERD/PKB). Wartości wskaźnika dla pozostałych sektorów przedstawiają się następująco: sektor rządowy – 0,03% (GOVERD/PKB), sektor szkolnictwa wyższego – 0,5% (HERD/PKB), sektor prywatnych instytucji niekomercyjnych – 0,003% (PNPERD/PKB).

Wykres 3.6. Nakłady na B+R w relacji do PKB (w %)



Źródło: <https://strateg.gov.pl>

⁶¹ W Strategii Europa 2020 planowano w Polsce osiągnąć poziom nakładów na działalność B+R na poziomie 1,7% PKB (dla UE – 3%).

Źródła finansowania działalności innowacyjnej

Środki własne przedsiębiorstw są głównym źródłem finansowania nakładów na ich działalność innowacyjną. W 2021 r. stanowiły 76% wszystkich poniesionych na ten cel nakładów w przedsiębiorstwach przemysłowych (podobnie jak rok wcześniej) oraz 88% – w przedsiębiorstwach usługowych (o 3 p.p. więcej niż rok wcześniej).

Tabela 3.1. Źródła finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw przemysłowych w 2021 r.

Przedsiębiorstwa przemysłowe	Nakłady ogółem (w mln)	Środki własne	Krajowe (otrzymane od instytucji dysponujących środkami publicznymi)	Pozyskane z zagranicy – ogółem	Pozyskane z UE	Pozyskane z UE z PO IR	Kredyty, pożyczki i inne zobowiązania finansowe od instytucji finansowych
Ogółem	19 041,5	76%	4%	10%	8%	4%	6%
10–49	1 662,9	59%	9%	26%	26%	15%	6%
50–249	4 060,3	72%	4%	13%	12%	6%	10%
> 249	13 318,3	80%	3%	7%	4%	2%	5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2019–2021*, 2022.

W zależności od wielkości firmy udział środków własnych w finansowaniu działalności innowacyjnej jest zróżnicowany – ze środków własnych w największym stopniu korzystają przedsiębiorstwa duże (80% firm przemysłowych i 95% firm usługowych). Małe przedsiębiorstwa z sektora przemysłu czy usług posiłkują się w znacznym stopniu środkami z zagranicy – głównie z UE (odpowiednio 26% i 19%). Nakłady na innowacje z funduszy POIR w przypadku małych firm przemysłowych stanowią 15%. Kredyty miały mniejsze znaczenie (6% i 4%). Dla średnich firm środki własne są kluczowe (odpowiednio 72% i 77%), znaczące są również środki z zagranicy – 13% i 10% oraz kredyty (10% i 4%).

Firmy finansują działalność innowacyjną przede wszystkim ze środków własnych

Tabela 3.2. Źródła finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw usługowych w 2021 r.

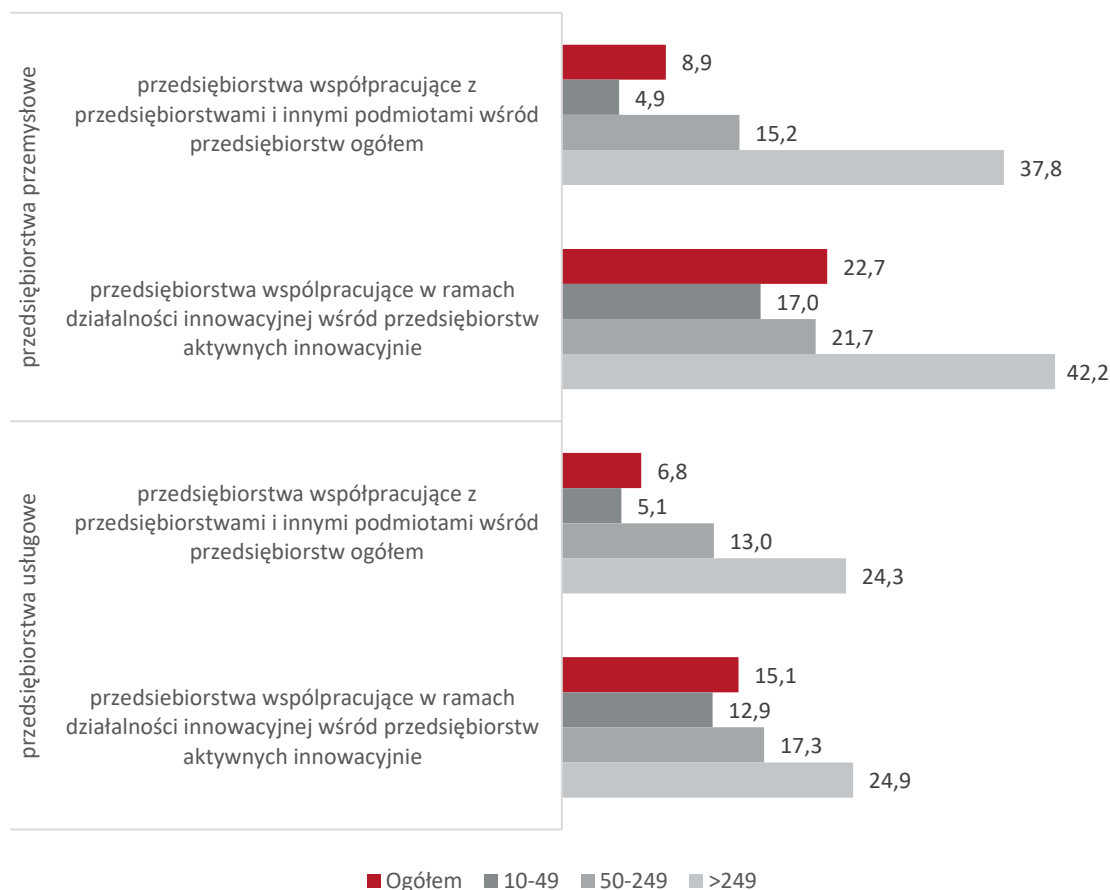
Przedsiębiorstwa usługowe	Nakłady ogółem (w mln)	Środki własne	Krajowe (otrzymane od instytucji dysponujących środkami publicznymi)	Pozyskane z zagranicy – ogółem	Pozyskane z UE	Pozyskane z UE z PO IR	Kredyty, pożyczki i inne zobowiązania finansowe od instytucji finansowych
Ogółem	22348,6	88%	2%	6%	5%	2%	2%
10–49	3043,1	65%	10%	19%	19%	7%	4%
50–249	3677,9	77%	5%	10%	8%	4%	4%
> 249	15627,7	95%	1%	2%	2%	0%	1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2019–2021*, 2022.

Współpraca

Badanie innowacyjności przedsiębiorstw za lata 2019–2021 wskazuje, że zarówno przedsiębiorstwa przemysłowe, jak i usługowe znacznie zmniejszyły swoją aktywność i kooperację z innymi podmiotami. Niemniej jednak przedsiębiorstwa przemysłowe wykazują nieznacznie większą aktywność w zakresie współpracy z innymi podmiotami – 8,9%, w porównaniu z przedsiębiorstwami z sektora usług – 6,8% wśród przedsiębiorstw ogółem. Wśród przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie można zaobserwować podobną zależność – 22,7% przedsiębiorstw przemysłowych aktywnych innowacyjnie wskazuje na kooperacje w zakresie innowacji z innymi przedsiębiorstwami lub instytucjami. Nieznacznie mniej na taką aktywność wskazuje – 15,1% firm usługowych.

Wykres 3.7. Odsetek przedsiębiorstw współpracujących w zakresie innowacji z przedsiębiorstwami lub innymi instytucjami (w %)



Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2019–2021, 2022*.

Odsetek firm podejmujących współpracę z innymi podmiotami w zakresie działalności innowacyjnej wzrasta wraz z wielkością firmy: wśród przedsiębiorstw przemysłowych fakt

Wielkość firmy determinuje współpracę z innymi podmiotami w zakresie działalności innowacyjnej

współpracy potwierdziło 17% małych aktywnych innowacyjnie firm, 21,7% – średnich i 42,2% – dużych. Z kolei wśród przedsiębiorstw usługowych współpracę podejmuje – 12,9% małych, 17,3% średnich i 24,9% dużych firm.

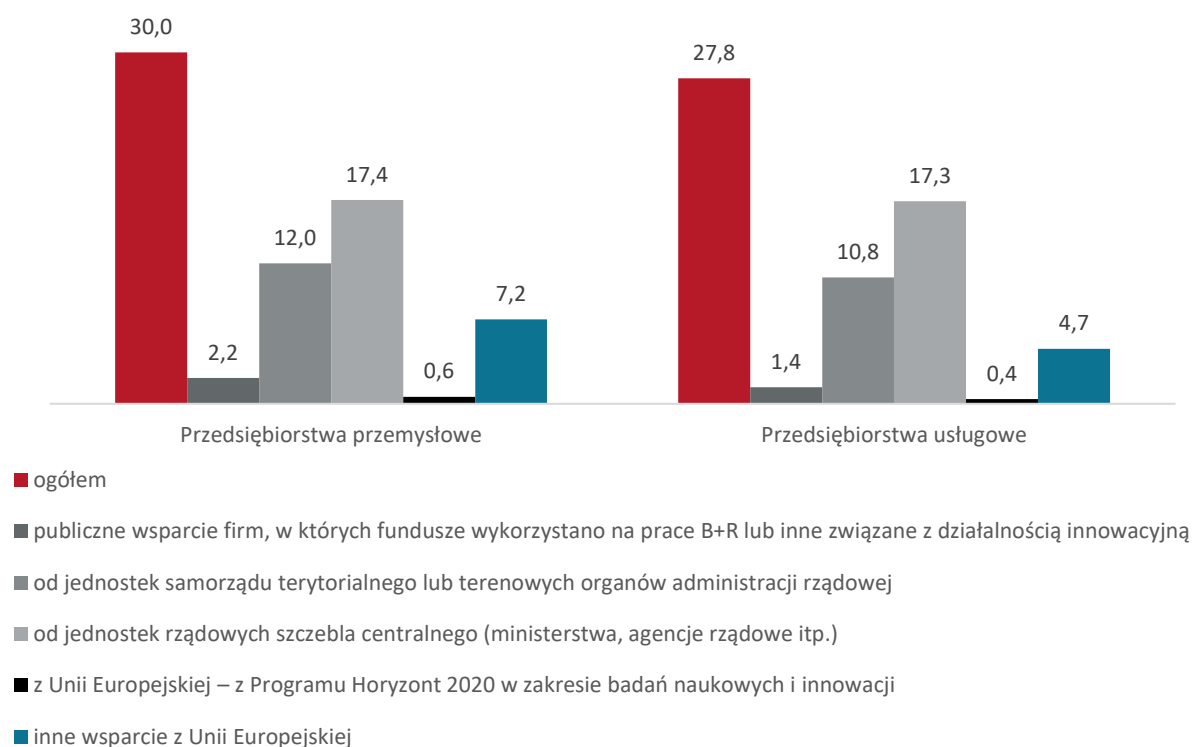
Publiczne wsparcie

Pomoc publiczna obejmuje wiele narzędzi skierowanych do przedsiębiorstw.

Mniej więcej co trzecie przedsiębiorstwo korzysta z pomocy publicznej, w tym na działalność innowacyjną

Wśród ogółu przedsiębiorstw przemysłowych z takiego wsparcia korzystało 30% i 28% przedsiębiorstw usługowych. Szczególnym rodzajem pomocy publicznej są fundusze wykorzystane na prace B+R lub inne związane z działalnością innowacyjną – z tego typu środków skorzystało tylko 2,2% przedsiębiorstw przemysłowych i 1,4% przedsiębiorstw usługowych.

Wykres 3.8. Udział przedsiębiorstw, które otrzymały publiczne wsparcie (w formie grantów, dotacji, subwencji, kredytów preferencyjnych i/lub gwarancji/poręczeń kredytowych itp.) w % przedsiębiorstw ogółem

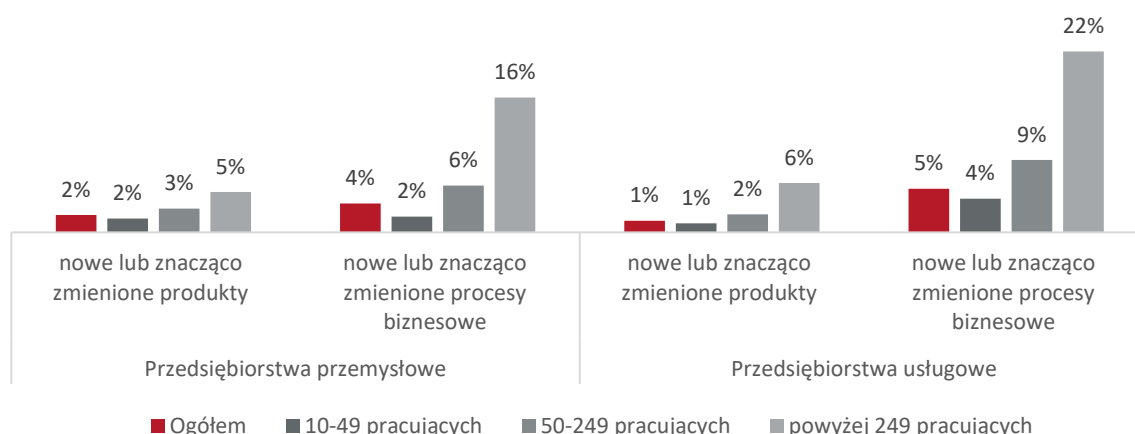


Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2019–2021, 2022.*

Innowacje wymuszone przez COVID

W 2021 r. **2%** przedsiębiorstw przemysłowych wśród przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie w związku z sytuacją związaną z COVID-19 **wdrożyło nowe lub znacząco zmienione produkty**, a **4%** – **nowe lub znacząco zmienione procesy biznesowe**. Innowacje wymuszone przez COVID-19 były wdrażane najczęściej przez przedsiębiorstwa duże – 5% z nich wprowadziło innowacje produktowe a 16% – innowacje procesów biznesowych.

Wykres 3.9. Udział przedsiębiorstw (wśród aktywnych innowacyjnie), które w wyniku zmian w funkcjonowaniu wymuszonych przez sytuację związaną z COVID-19, wdrożyły produkty lub procesy biznesowe



Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2019–2021, 2022*.

Na wpływ pandemii COVID-19 i wymuszenie wdrożenia innowacji produktowych w 2021 r. wskazało 1,4% przedsiębiorstw usługowych. Większy odsetek przedsiębiorstw usługowych wskazał na wymuszone przez COVID-19 nowe lub znacząco zmienione procesy biznesowe – 5%. Wdrożone zmiany najczęściej dotyczyły firm dużych (odpowiednio 6% i 22%).

Wpływ pandemii na wprowadzanie innowacji w firmach w 2021 r. był zdecydowanie mniejszy niż rok wcześniej. Można zauważyć, że w przypadku małych i średnich firm niemal marginalny. Jedynie w przypadku innowacji procesów biznesowych w firmach usługowych i przemysłowych Covid-19 miał działanie stymulujące na wprowadzenie innowacji – dotyczyło to odpowiednio 16% i 22% dużych przedsiębiorstw.

Ochrona własności intelektualnej w przedsiębiorstwach

Zarówno przedsiębiorstwa przemysłowe, jak i usługowe najczęściej zgłaszają do ochrony znaki towarowe (3,6% i 3,2%). Znakiem towarowym może być każde oznaczenie, które można przedstawić w sposób graficzny (w szczególności wyraz, rysunek, ornament, kompozycja kolorystyczna, forma przestrzenna, w tym forma towaru lub opakowania, a także melodia lub inny sygnał dźwiękowy), jeżeli oznaczenie takie nadaje się do odróżnienia w obrocie towarów jednego przedsiębiorstwa od towarów innego

przedsiębiorstwa⁶². Przez uzyskanie prawa ochronnego nabywa się prawo wyłącznego używania znaku towarowego w sposób zarobkowy lub zawodowy na określonym obszarze. Uprawniony może wskazać, że jego znak został zarejestrowany, poprzez umieszczenie w sąsiedztwie znaku towarowego litery „R”.

Tabela 3.3. Udział przedsiębiorstw przemysłowych i usługowych, które dokonały zgłoszeń do Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej (UPRP) w latach 2019–2021

Typ przedsiębiorstwa	Znaki towarowe	Wzory przemysłowe	Wzory użytkowe	Wynalazki
przemysłowe	3,6%	1,1%	1,3%	2,9%
usługowe	3,2%	0,3%	0,2%	1,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2019–2021, 2022*.

Tabela 3.4. Liczba zgłoszeń dokonanych do UPRP przez przedsiębiorstwa przemysłowe i usługowe w latach 2019–2021

Typ przedsiębiorstwa	Znaki towarowe	Wzory przemysłowe	Wzory użytkowe	Wynalazki
przemysłowe – ogółem	5725	1278	1161	1845
przemysłowe – małe	1924	307	315	513
przemysłowe – średnie	1618	526	299	658
przemysłowe – duże	2184	444	547	674
usługowe – ogółem	3322	298	153	653
usługowe – małe	1161	184	23	459
usługowe – średnie	728	66	121	166
usługowe – duże	1433	49	9	28

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2019–2021, 2022*.

⁶² <https://www.uprp.pl/co-to-jest-znak-towarowy/Lead05,160,1710,4,index,pl,text/>

Rozdział 4. Statystyczny obraz polskich mikroprzedsiębiorstw

Znaczenie mikroprzedsiębiorstw w gospodarce

Polska gospodarka, podobnie jak większość gospodarek, jest zdominowana przez mikroprzedsiębiorstwa⁶³. Ich udział w strukturze wszystkich przedsiębiorstw wynosi aż 97,2%.

Mikroprzedsiębiorstwa mają największy, spośród wszystkich grup przedsiębiorstw, udział w tworzeniu PKB – 29,5% (dane za 2020 r.), a przyjmując wartość PKB generowaną przez sektor przedsiębiorstw jako 100% – 41,1%.

Podobnie wysoki udział charakteryzuje polskie mikrofirmy, gdy pod uwagę weźmiemy liczbę pracujących w poszczególnych klasach wielkości przedsiębiorstw. Podmioty mikro generują 42,5% miejsc pracy w całym sektorze (liczba pracujących w takich firmach wynosi 4,3 mln osób). Większość mikroprzedsiębiorstw to firmy jednoosobowe, a przeciętna liczba zatrudnionych w tej grupie podmiotów to ok. 1,5 mln osób.

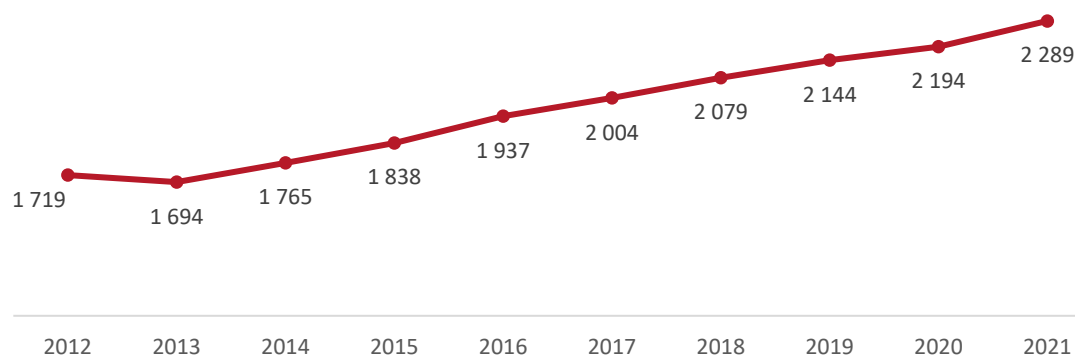
Polskie mikroprzedsiębiorstwa charakteryzuje pozytywny trend rozwojowy: na przestrzeni ostatnich lat rośnie ich liczba, przychody, liczba pracujących

Liczba i struktura mikroprzedsiębiorstw w Polsce

Rok 2021 był kolejnym, w którym odnotowano wzrost liczby aktywnych mikroprzedsiębiorstw (o 4,3% r/r)

Analiza danych dotyczących liczby polskich mikroprzedsiębiorstw w latach 2012-2021 pokazuje rosnący trend w tym obszarze. Po nieznacznym spadku r/r liczebności tej grupy firm w 2013 r., w kolejnych latach nastąpił wzrost ich liczby i w 2021 r. była ona o 33% wyższa w porównaniu z rokiem 2012. W 2021 r., w porównaniu z poprzednim rokiem, liczba mikroprzedsiębiorstw wzrosła o 4,3% (Wykres 4.1, Tabela 4.1).

⁶³ Podmioty zatrudniające od 0 do maksymalnie 9 osób (bez względu na ich formę prawną).

Wykres 4.1. Liczba mikroprzedsiębiorstw w Polsce w latach 2012-2021 (w tys.)

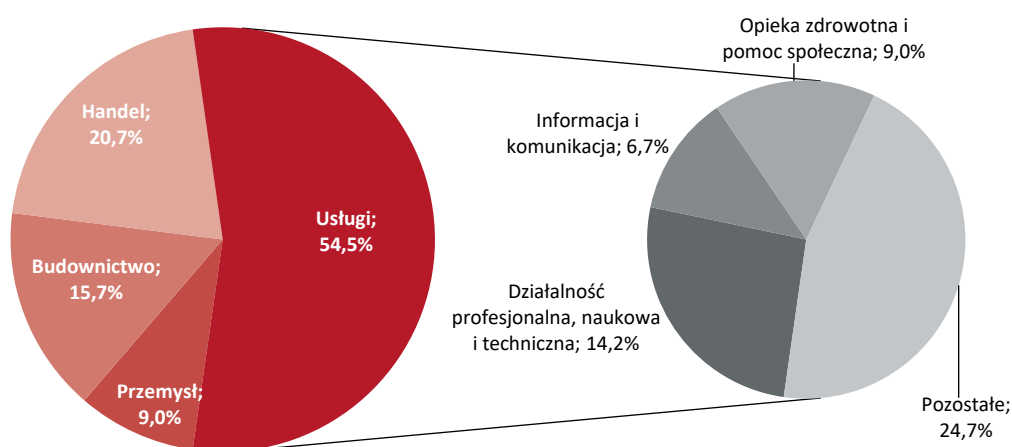
Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych* z lat 2013-2022.

Tabela 4.1. Liczba mikroprzedsiębiorstw w Polsce w latach 2012-2021 (w tys.)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba mikro- przedsiębiorstw	1719,2	1693,8	1764,6	1838,4	1937,3	2004,3	2078,7	2144,2	2194,2	2288,8
w tym firmy osób fizycznych	1612,9	1585,1	1644,7	1691,1	1754,7	1791,1	1855,4	1901,6	1947,2	2014,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych* z lat 2013-2022.

Najwięcej mikroprzedsiębiorstw działa w Usługach (54,5%) i Handlu (20,7%). Co szósta firma prowadzi działalność w Budownictwie (15,7%), a co jedenasta w Przemśle (9,0%) (Wykres 4.2). Struktura branżowa mikroprzedsiębiorstw nie zmieniła się istotnie na przestrzeni ostatnich lat.

Wykres 4.2. Struktura branżowa mikroprzedsiębiorstw w Polsce w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 r.*, GUS, 2022.

Najpopularniejszą formą ewidencji księgowej stosowaną przez mikroprzedsiębiorstwa jest prowadzenie podatkowej księgi przychodów i rozchodów (65,2% – blisko 1,5 mln firm). Co piąta mikrofirma prowadzi ewidencję przychodów (20,0% – 459 tys. firm), co dziewiąta – księgę rachunkową (11,5% – 263 tys. firm), a tylko 3,3% – kartę podatkową (75 tys. firm). Na przestrzeni lat 2012-2021 widoczny jest trend wzrostowy w liczbie firm prowadzących podatkową księgę przychodów i rozchodów, księgę rachunkową oraz ewidencję przychodów, spadła natomiast liczba podmiotów korzystających z karty podatkowej (Tabela 4.2).

Tabela 4.2. Struktura mikroprzedsiębiorstw według form ewidencji księgowej, w latach 2012-2021 (w %)

Mikroprzedsiębiorstwa prowadzące:	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
- księgę rachunkową	7,1	7,4	7,7	9,0	9,4	10,4	12,9	11,4	11,2	11,5
- podatkową księgę przychodów i rozchodów	68,3	69,4	69,8	68,5	68,2	67,2	65,1	66,7	66,6	65,2
- ewidencję przychodów	19,6	18,7	18,5	18,1	18,1	18,5	18,0	18,4	19,2	20,0
- kartę podatkową	4,9	4,6	4,1	4,4	4,3	4,0	3,9	3,5	3,0	3,3
Ogółem	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych* z lat 2013-2022.

Sytuacja gospodarcza i finansowa mikroprzedsiębiorstw w 2021 roku

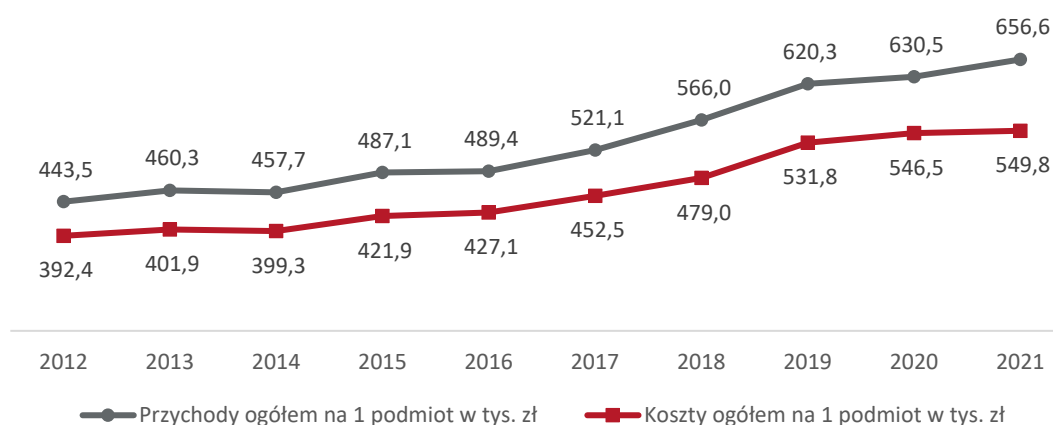
W latach 2012-2021 odnotowano wzrostowy trend wartości produkcji w przedsiębiorstwach niefinansowych ogółem (o 69,6%, 2021 do 2012 r.). W przypadku mikroprzedsiębiorstw wzrost ten był większy niż przedsiębiorstw ogółem – wartość produkcji w 2021 r. była większa o 96% w porównaniu do 2012 r. Jednocześnie wartość produkcji najmniejszych podmiotów wzrosła w 2021 r. o 25,6% w porównaniu do poprzedniego roku. Jednak należy pamiętać, że w 2020 r. odnotowano spadek wartości produkcji w sektorze przedsiębiorstw, co było spowodowane pandemią COVID-19 (Tabela 4.3).

Tabela 4.3. Wartość produkcji w mld zł w latach 2012-2021

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem przedsiębiorstwa niefinansowe	2749,0	2801,7	2890,3	3075,3	3127,4	3478,3	3787,3	4020,2	3820,1	4662,0
Mikro-przedsiębiorstwa ogółem, z czego:	749,2	774,5	797,7	886,6	940,2	1042,9	1180,4	1275,1	1137,5	1428,2
Mikro-przedsiębiorstwa osób prawnych	234,2	270,4	271,0	311,1	368,8	436,2	519,9	566,7	471,5	642,6
Mikro-przedsiębiorstwa osób fizycznych	515,0	504,1	526,7	575,5	571,5	606,6	660,6	708,4	665,9	785,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych* z lat 2013-2022.

Dane za lata 2012-2021 pokazują także systematyczny wzrost przychodów i kosztów mikroprzedsiębiorstw. W analizowanym okresie przychody przypadające na jedno przedsiębiorstwo rosły nieco szybciej niż koszty – w roku 2021 w porównaniu z rokiem 2012 przychody były wyższe o 48,1%, a koszty – o 40,1%. W roku 2021, w porównaniu z poprzednim, wzrost kosztów na jedno przedsiębiorstwo był niższy niż przychodów (koszty – 0,6% r/r, przychody – 4,1% r/r). Wskaźnik poziomu kosztów, czyli procentowa relacja kosztów ogółem do przychodów ogółem, w analizowanym okresie nieznacznie się obniżył (w roku 2012 wynosił 88,5%, a w 2021 r. – 83,7%).

Wykres 4.3. Przychody i koszty ogółem przypadające na jedno mikroprzedsiębiorstwo w latach 2012-2021 (w tys. zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych* z lat 2013-2022.

W latach 2012-2021 odnotowano wzrost wartości dodanej wytworzonej przez mikroprzedsiębiorstwa (z 211,1 mld zł do 468,0 mld zł – o 70,6%). Przy czym w 2021 r. odnotowano istotny wzrost tej wartości w porównaniu z poprzednim rokiem (o 24,0% r/r).

Na przestrzeni lat 2012-2021 wystąpił także wzrost rentowności sektora przedsiębiorstw niefinansowych⁶⁴. Na tle całej populacji przedsiębiorstw najwyższą rentownością charakteryzują się mikroprzedsiębiorstwa osób fizycznych. W analizowanym okresie wartość wskaźnika rentowności obrotu brutto tej grupy firm ulegała wahaniom, ale w roku 2021 była wyższa o 6,4 p.p. niż w 2012 r.

W przypadku całej populacji przedsiębiorstw w roku 2021 wskaźnik ten był wyższy o 3,2 p.p. niż w roku 2012 i o 2,3 p.p. niż w 2020 r. Analiza danych dotyczących mikroprzedsiębiorstw ogółem pokazuje, że w 2021 r. w porównaniu do poprzedniego wskaźnik ten wzrósł o 3 p.p.. Przy czym w przypadku mikrofirm osób fizycznych odnotowano spadek jego wartości (o 2,5 p.p.), a za wzrost całej grupy odpowiadają mikroprzedsiębiorstwa osób prawnych (wzrost o 7,8 p.p.). W 2021 r. w porównaniu do roku poprzedniego odnotowano istotny wzrost wartości wskaźnika rentowności obrotu brutto dużych firm (o 2,8 p.p. r/r) choć cały czas jest on dużo niższy niż mikroprzedsiębiorstw (Tabela 4.4).

Tabela 4.4. Wskaźniki rentowności obrotu brutto w mikroprzedsiębiorstwach na tle wybranych przedsiębiorstw w latach 2012-2021 (w %)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem przedsiębiorstwa niefinansowe	5,9	6,4	6,5	6,3	6,6	7,1	7,3	6,9	6,8	9,1
Mikroprzedsiębiorstwa ogółem	11,5	12,7	12,8	13,4	12,7	13,2	15,4	14,3	13,3	16,3
Mikroprzedsiębiorstwa osób prawnych	2,6	6,7	4,1	4,3	3,1	4,2	7,4	4,1	2,2	10,0
Mikroprzedsiębiorstwa osób fizycznych	15,6	16,0	17,4	18,5	19,0	19,7	21,7	23,2	24,5	22,0
Duże przedsiębiorstwa	4,3	4,6	4,2	3,0	4,6	5,3	4,3	3,9	3,7	6,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych* z lat 2013-2022.

Kolejna kwestia to nakłady inwestycyjne⁶⁵. W 2021 r. dla przedsiębiorstw ogółem wzrosły one o 11,3% w porównaniu z poprzednim rokiem (z 224,7 mld zł do 250,2 mld zł)). Jednak w przypadku mikroprzedsiębiorstw ogółem wzrost nakładów inwestycyjnych był znacznie niższy i wyniósł 0,7% r/r (z 42,8 mld zł do 43,1 mld zł). W 2021 r. spadły nakłady inwestycyjne mikroprzedsiębiorstw osób prawnych (1,0% r/r). Natomiast w przypadku mikrofirm osób fizycznych odnotowano nieznaczny wzrost nakładów wynoszący 4,1% r/r.

Nakłady inwestycyjne na jedno mikroprzedsiębiorstwo stanowiły przeciętnie 9,2% wytworzonej wartości dodanej (udział ten był wyższy w przypadku mikrofirm osób prawnych – 13,1%, niższy zaś w przypadku tych prowadzonych przez osoby fizyczne – 5,9%).

Mikrofirmy osób fizycznych charakteryzował też wyższy niż ogółu przedsiębiorstw udział

⁶⁴ Mierzonej wskaźnikiem rentowności obrotu brutto – procentową relacją wyniku finansowego brutto do przychodów ogółem.

⁶⁵ Prezentowane wartości obejmują nakłady inwestycyjne oraz wydatki na zakup używanych środków trwałych.

nakładów na zakup używanych środków trwałych w nakładach ogółem (w 2021 r. wyniósł on 18,4% w porównaniu z 9,9% dla ogółu firm).

Tabela 4.5. Nakłady inwestycyjne na jedno przedsiębiorstwo (w tys. zł) i udział nakładów w wartości dodanej (w %) w latach 2012-2021

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem przedsiębiorstwa niefinansowe	86,3	91,6	99,5	104,8	93,7	93,6	101,5	108,8	99,3	106,2
<i>jako procent wartości dodanej</i>	18,0%	18,2%	19,7%	20,0%	18,2%	16,9%	18,4%	18,7%	17,0%	17,3%
Mikroprzedsiębiorstwa ogółem	14,2	15,6	17,0	16,2	15,6	17,1	18,6	20,1	19,5	18,8
<i>jako procent wartości dodanej</i>	11,5%	11,9%	12,6%	11,1%	10,4%	10,5%	11,4%	11,3%	11,4%	9,2%
Mikroprzedsiębiorstwa osób prawnych	101,7	143,2	150,9	111,5	94,1	92,6	105,5	109,4	115,7	103,0
<i>jako procent wartości dodanej</i>	16,2%	20,0%	21,5%	16,9%	14,8%	14,7%	15,8%	15,6%	16,9%	13,1%
Mikroprzedsiębiorstwa osób fizycznych	8,4	6,9	7,2	7,9	7,5	8,1	8,2	8,7	7,3	7,4
<i>jako procent wartości dodanej</i>	9,4%	7,5%	7,7%	7,8%	7,5%	7,6%	8,0%	7,8%	6,9%	5,9%
Udział nakładów na zakup używanych środków trwałych w % w nakładach ogółem (mikroprzedsiębiorstwa osób fizycznych)	16,0%	16,5%	15,8%	15,9%	19,1%	19,5%	17,7%	17,0%	17,6%	18,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych* z lat 2013-2022.

Mikroprzedsiębiorstwa a rynek pracy

W mikroprzedsiębiorstwach w roku 2021 pracowało ponad 4,3 mln osób, w tym 1,5 mln zatrudnionych. W porównaniu z poprzednim rokiem liczba pracujących w tej grupie podmiotów wzrosła o 3,7% (o 156,1 tys. osób), a zatrudnionych o 1,0% (o 15,7 tys. osób). W porównaniu z 2012 r. liczba pracujących w roku 2020 była wyższa o 25,6%, a zatrudnionych – o 19,8%.

W ostatnich latach obserwujemy rosnący trend, jeżeli chodzi o liczbę pracujących i zatrudnionych w mikrofirmach. Nadal wysoka jest liczba osób samozatrudnionych, których w IV kw. 2021 r. było blisko 1,4 mln (9,0% wszystkich pracujących w polskiej gospodarce)

Tylko niewiele ponad jedna trzecia pracujących w mikrofirmach to pracownicy najemni (35,0% w 2021 r.). Udział osób pracujących w mikroprzedsiębiorstwach wśród wszystkich pracujących w sektorze przedsiębiorstw wynosił w 2021 r. 42,5%.

Tabela 4.6. Liczba pracujących i zatrudnionych w mikroprzedsiębiorstwach (w tys. osób i w %) w latach 2012-2021

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba pracujących	3459,5	3371,5	3495,1	3667,6	3862,0	3985,6	4075,3	4129,5	4188,2	4344,3
Liczba zatrudnionych	1269,8	1203,7	1246,4	1325,3	1374,5	1414,9	1425,8	1476,4	1505,7	1521,4
- odsetek pracujących (bez zatrudnionych)	63,3%	64,3%	64,3%	63,9%	64,6%	64,5%	65,0%	64,2%	64,0%	65%
- odsetek zatrudnionych	36,7%	35,7%	35,7%	36,1%	35,6%	35,5%	35,0%	35,8%	36,0%	35%

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych* z lat 2009-2021.

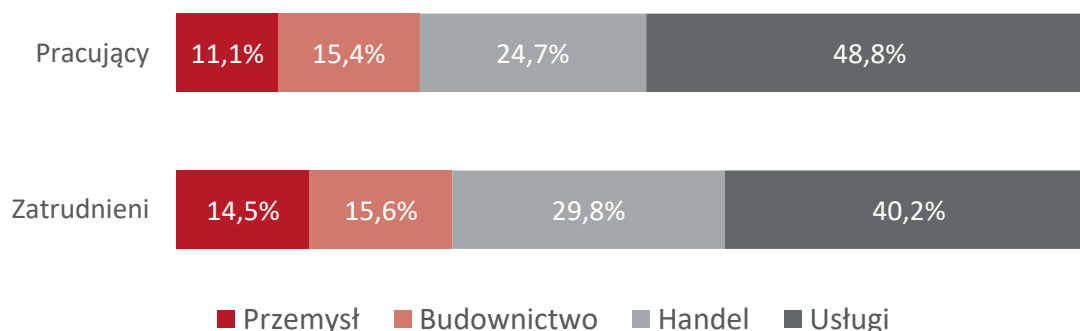
Mikroprzedsiębiorstwa w 2021 r. były miejscem pracy dla przeciętnie blisko dwóch pracujących (1,9) oraz dla niespełna jednego zatrudnionego (0,7).

Zdecydowana większość mikrofirm działa w Usługach i Handlu (75%), dlatego te sekcje są też najczęstszym miejscem pracy dla pracujących i zatrudnionych w tej grupie przedsiębiorstw

Gdy analizie poddamy branże działalności mikroprzedsiębiorstw, to zarówno pod względem pracujących, jak i zatrudnionych dominują Usługi i Handel (Wykres 4.4). Na przestrzeni ostatnich lat struktura ta nie uległa większym zmianom. Branże o największym nasyceniu pod względem pracujących i zatrudnionych to: Zakwaterowanie i gastronomia (2,8 pracujących i 1,2 zatrudnionych na jeden podmiot) oraz Przemysł

i Budownictwo (po 2,3 pracujących i 1,1 zatrudnionych). Z kolei branże, gdzie udział zatrudnionych na przedsiębiorstwo jest znikomy to: Opieka zdrowotna i pomoc społeczna, Edukacja, Informacja i komunikacja oraz Kultura, rozrywka i rekreacja (po 0,3 zatrudnionego na jeden podmiot).

Wykres 4.4. Struktura pracujących i zatrudnionych w mikroprzedsiębiorstwach w 2021 r. wg branż (w %)



Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 r.*, GUS, 2022.

Samozatrudnieni

Zmieniające się warunki rynkowe sprawiają, że coraz większe znaczenie mają elastyczne formy pracy i działalności gospodarczej. Jedną z nich jest samozatrudnienie. Samo pojęcie samozatrudnienia nie jest jednoznaczne – w różnych krajach stosuje się odmienne definicje tego zjawiska. Na potrzeby niniejszego raportu przyjęliśmy, że samozatrudnienie jest formą pracy realizowaną jednoosobowo na własny rachunek, jako samodzielna, pozarolnicza działalność gospodarcza w ramach jednoosobowego przedsiębiorstwa (które nie zatrudnia pracowników)⁶⁶.

Według danych GUS⁶⁷ w IV kw. 2022 r. liczba pracujących ogółem (bez sekcji A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo) wynosiła blisko 15,5 mln osób. Liczba pracujących na własny rachunek osiągnęła około 2,1 mln, przy czym 659 tys. z nich to pracodawcy, czyli osoby zatrudniające co najmniej jednego pracownika najemnego. **Liczba osób pracujących na własny rachunek, które mogą zgodnie z przytoczoną wyżej definicją być uznane za samozatrudnionych wynosi więc około 1,4 mln.**

Samozatrudnieni stanowią 9,2% pracujących ogółem. Większość z nich, bo ponad dwie trzecie, to mężczyźni (68,9%) i osoby pracujące w miastach (65,8%) (Tabela 4.7).

W IV kw. 2022 r. w porównaniu z IV kw. 2021 r. odnotowano niewielki wzrost liczby samozatrudnionych – o 29 tys. osób (2,1%).

Tabela 4.7. Liczba samozatrudnionych w IV kw. 2022 r.

	Pracujący ogółem (tys.)	Samozatrudnieni (tys.)	Udział samozatrudnionych w liczbie pracujących ogółem
Ogółem	15482	1417	9,2%
Kobiety	7199	440	6,1%
Mężczyźni	8282	976	11,8%
Miasta	9864	933	9,5%
Wieś	5617	480	8,5%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Aktywność ekonomiczna ludności Polski – IV kwartał 2022 r.*, GUS, 2023.

Firmy osób samozatrudnionych najczęściej działają w sekcjach: Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (30,7%), Informacja i komunikacja (26,1%), Pozostała działalność usługowa (24,5%), Budownictwo (21,7%) oraz Obsługa rynku nieruchomości (17,7%) (Wykres 4.5).

⁶⁶ Na podstawie: B. Lasocki, M. Skrzek-Lubasińska *Samozatrudnienie w Polsce – problemy definicyjne, dostępność danych i ich interpretacja w Wiadomości statystyczne* nr 7, Lipiec 2016, GUS, 2016.

⁶⁷ Na podstawie publikacji *Aktywność ekonomiczna ludności Polski – IV kwartał 2022 r.*, GUS, 2023.

Wykres 4.5. Udział samozatrudnionych w ogóle pracujących w wybranych sekcjach gospodarki w IV kw. 2022 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji *Aktywność ekonomiczna ludności Polski – IV kwartał 2022 r.*, GUS, 2023.

Wynagrodzenia w mikroprzedsiębiorstwach

Przeciętne wynagrodzenie w mikroprzedsiębiorstwach wynosiło w 2021 r. 3845 zł, co stanowiło 64,8% przeciętnego wynagrodzenia w przedsiębiorstwach ogółem. W 2021 r., w porównaniu z poprzednim rokiem, wynagrodzenie w najmniejszych firmach wzrosło o 8,8% r/r. W latach 2013-2021 obserwujemy systematyczny wzrost wynagrodzeń w mikroprzedsiębiorstwach, przy czym dynamika zmian jest nieco większa niż w przypadku ogółu przedsiębiorstw. W roku 2021 w porównaniu z 2012 r. przeciętne wynagrodzenie w mikrofirmach wzrosło o 77,0%, podczas gdy w przypadku ogółu przedsiębiorstw – o 63,5% (Tabela 4.8).

W 2021 r. najwyższe zarobki odnotowano w mikroprzedsiębiorstwach z sekcji Informacja i komunikacja (6463 zł), oraz Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (4629 zł), najniższe zaś w firmach działających w branży Pozostała działalność usługowa (3015 zł) Zakwaterowanie i gastronomia (3106 zł), Transport i gospodarka magazynowa (3452 zł) oraz Budownictwo (3519 zł).

**Wynagrodzenia
w mikrofirmach
w ostatnich latach rosną
szybciej niż przeciętnie**

Tabela 4.8. Wysokość średnich miesięcznych wynagrodzeń w mikroprzedsiębiorstwach

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem przedsiębiorstwa niefinansowe	3628	3761	3899	4017	4182	4454	4816	5168	5394	5933
Mikroprzedsiębiorstwa ogółem (zł), w tym:	2172	2210	2315	2437	2616	2822	3093	3373	3533	3845
- mikroprzedsiębiorstwa osób prawnych (zł)	3344	3276	3425	3480	3696	3878	4856	5114	5205	4951
- mikroprzedsiębiorstwa osób fizycznych (zł)	1831	1891	1965	2060	2179	2337	2366	2659	2740	3248
Średnie wynagrodzenie w mikroprzedsiębiorstwie ogółem jako % średniego wynagrodzenia w przedsiębiorstwach niefinansowych (%)	59,9	58,8	59,4	60,7	62,6	63,4	64,2	65,3	65,5	64,8
Średnie wynagrodzenie w mikrofirmie osoby fizycznej jako % średniego wynagrodzenia w przedsiębiorstwach niefinansowych (%)	50,5	50,3	50,4	51,3	52,1	52,5	49,1	51,5	50,8	54,7
Średnie wynagrodzenie w mikrofirmie osoby fizycznej jako % wynagrodzenia minimalnego	122,1	118,2	117,0	117,7	117,8	116,9	112,7	118,2	105,4	116,0
Minimalne wynagrodzenie za pracę	1500	1600	1680	1750	1850	2000	2100	2250	2600	2800

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych* z lat 2013-2022 oraz danych ZUS (<https://www.zus.pl/baza-wiedzy/skladki-wskazniki-odsetki/wskazniki/minimalne-wynagrodzenie-za-prace-od-2003-r>).

Analiza danych dotyczących wynagrodzeń w mikrofirmach pokazuje ich duże zróżnicowanie między przedsiębiorstwami osób fizycznych i osób prawnych.

Wynagrodzenia pracowników zatrudnionych przez osoby fizyczne są znacznie niższe niż w firmach należących do osób prawnych i w roku 2021 stanowiły 65,6% przeciętnego wynagrodzenia w mikroprzedsiębiorstwach osób prawnych. Choć należy dodać, że w przedsiębiorstwach osób prawnych średnie miesięczne wynagrodzenie w 2021 r. spadło względem poprzedniego roku – o 4,9% r/r.

Gdy porównamy dynamikę zmian przeciętnego wynagrodzenia w mikrofirmach osób fizycznych do zmian minimalnego wynagrodzenia o pracę (lata 2012-2021) widać, że wynagrodzenia w takich podmiotach rosną nieco wolniej niż minimalne wynagrodzenie. W roku 2013 średnie wynagrodzenie pracownika zatrudnionego w firmie osoby fizycznej stanowiło 122% minimalnego wynagrodzenia za pracę, a w roku 2021 – relacja ta spadła

do 116%. Należy jednak dodać, że w 2021 r. względem poprzedniego roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie w mikrofirmach osób fizycznych istotnie wzrosło (o 18,5% r/r).

Tabela 4.9. Zmiany minimalnego wynagrodzenia oraz średnich wynagrodzeń w mikroprzedsiębiorstwach osób fizycznych w latach 2008-2020

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Minimalne wynagrodzenie – w zł	1500	1600	1680	1750	1850	2000	2100	2250	2600	2800
Minimalne wynagrodzenie – zmiana w zł	114	100	80	70	100	150	100	150	350	200
Minimalne wynagrodzenie – zmiana w %	8,2	6,7	5,0	4,2	5,7	8,1	5,0	7,1	15,6	7,7
Średnie wynagrodzenie pracowników – w zł	1831	1891	1965	2060	2179	2337	2366	2659	2740	3248
Średnie wynagrodzenie pracowników – zmiana w zł	96	60	74	95	119	158	29	293	81	508
Średnie wynagrodzenie pracowników – zmiana w %	5,5	3,3	3,9	4,8	5,8	7,3	1,2	12,4	3,0	18,5
Przeciętna liczba zatrudnionych – w tys. osób	983	926	948	973	979	969	1010	1047	1021	988
Przeciętna liczba zatrudnionych – zmiana w %	-5,9	-5,8	2,3	2,7	0,6	-1,0	4,1	3,7	-2,5	-3,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS Działalność przedsiębiorstw niefinansowych (lata 2013-2022) oraz danych ZUS (<https://www.zus.pl/baza-wiedzy/skladki-wskazniki-odsetki/wskazniki/minimalne-wynagrodzenie-za-prace-od-2003-r>).

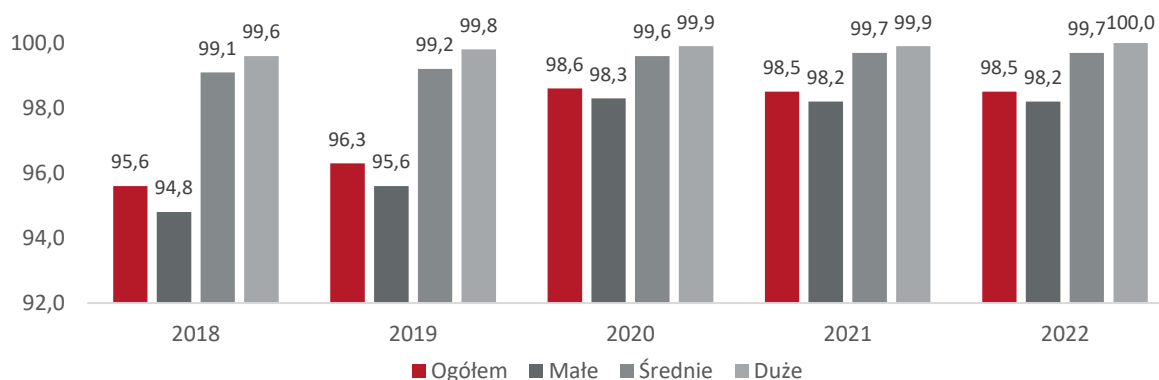
Rozdział 5. Wykorzystanie ICT w polskich przedsiębiorstwach⁶⁸

Cyfryzacja biznesu jednoznacznie kojarzy się z pozytywnymi zmianami. Znacząco podnosi efektywność pracy, usprawnia komunikację i działania w grupach, pozwala na lepszą obsługę klienta. Zmiana stylu pracy z analogowego na cyfrowy oznacza większą sprawność i konkurencyjność firmy. W dobie totalnej digitalizacji życia brak aktywności we wdrażaniu nowych technologii to, z biznesowego punktu widzenia, działanie w dłuższej perspektywie skazane na niepowodzenie. Cyfryzacja jest obecnie najskuteczniejszym narzędziem zarządzania i wdrażania innowacji.

Dostęp do internetu w przedsiębiorstwach

W latach 2020–2022 odsetek przedsiębiorstw posiadających szerokopasmowy dostęp do internetu w skali całego kraju przekroczył 98%. Wysoki poziom wskaźnika świadczy o niesłabnącym zainteresowaniu korzyściami płynącymi z możliwości łączenia się z siecią. Wśród przedsiębiorstw dużych wartość ta oscylowała w granicach 100%.

Wykres 5.1. Przedsiębiorstwa posiadające szerokopasmowy dostęp do internetu według klas wielkości (w %)



Źródło: opracowanie własne na podstawie *Spółeczeństwo informacyjne w Polsce w 2022 r.*, GUS, 2022.

Według danych Eurostatu, w 2021 r. dostęp do szerokopasmowego internetu poprzez stałe łącze szerokopasmowe posiadało 86% przedsiębiorstw w Polsce i odsetek ten był o 8 p.p. niższy od średniej dla Unii Europejskiej wynoszącej 94%. Za Polską zostały sklasyfikowane zaledwie trzy państwa – Bułgaria (86%), Łotwa (84%) oraz Węgry (81%). Najwyższe wartości wskaźnika odnotowano w Danii (100%) i Włoszech (98%).

⁶⁸ Dane w całym rozdziale dotyczą przedsiębiorstw o liczbie pracowników powyżej dziewięciu osób. Rozdział powstał na podstawie publikacji *Spółeczeństwo informacyjne w Polsce w 2022 r.*, GUS, 2022 (dane za 2021 lub 2022 r.). Dane dotyczące krajów UE pochodzą z Bazy danych Eurostatu (dane za 2021 r.). Przedstawione źródła prezentują najaktualniejsze dostępne dane.

Urządzenia przenośne umożliwiające mobilny dostęp do internetu

Dzięki wykorzystaniu urządzeń przenośnych pozwalających na mobilne połączenie z internetem, możliwa stała się praca poza siedzibą przedsiębiorstwa. Pracownik wyposażony w taki sprzęt może mieć dostęp do swojego konta e-mail lub aplikacji firmowych i pracować tak, jakby przebywał w siedzibie przedsiębiorstwa.

W 2022 r. ponad dziewięć na dziesięć (91,9%) przedsiębiorstw ogółem wyposażało swoich pracowników w urządzenia przenośne, umożliwiające mobilny dostęp do internetu (wzrost o 13,3 p.p. r/r). Dla przedsiębiorstw dużych odsetek ten wyniósł 99,4%, średnich – 96,1%, a małych – 90,8%.

W 2021 r. wskaźnik wykorzystania urządzeń przenośnych w przedsiębiorstwach w Polsce (79%) był na wyższym poziomie niż średnia dla Unii Europejskiej (72%). Najwyższy wskaźnik zanotowano w Finlandii (96%) i Słowenii (92%), a najniższy – w Bułgarii i Grecji (po 58%). Co ciekawe, dość niską pozycję zajęły niektóre wysokorozwinięte kraje, które uplasowały się poniżej średniej unijnej – Francja (70%), Portugalia (69%), Włochy i Holandia (po 64%).

Zdalny dostęp i spotkania online

Ponad dwie trzecie przedsiębiorstw (67,1%) zapewniało swoim pracownikom zdalny dostęp do zasobów teleinformatycznych firmy. Najczęściej tego rodzaju możliwość mieli pracownicy dużych podmiotów (97,1%). Praktykę tę stosowało również 84,5% firm średnich i 62,6% – małych.

W związku z ograniczoną w ostatnich latach możliwością organizowania spotkań służbowych w trybie „twarzą w twarz”, przedsiębiorstwa stanęły przed koniecznością wdrożenia alternatywnych rozwiązań pozwalających na utrzymanie prawidłowej komunikacji wewnątrz organizacji i z jej otoczeniem. Jednym z takich rozwiązań są spotkania za pośrednictwem internetu – w 2022 r. ponad jedna trzecia przedsiębiorstw (36,8%) prowadziła je w takiej formie, najczęściej były to podmioty duże (91,3%). Organizując spotkania online ponad jedna czwarta przedsiębiorstw (27,3%) stosowała środki bezpieczeństwa ICT. Co piąta firma (21,1%) przyjęła politykę preferowania spotkań w takiej formie zamiast podróży służbowych.

Bezpieczeństwo ICT

Przedsiębiorstwa mają do wyboru szereg środków służących zapewnieniu bezpieczeństwa lub przynajmniej minimalizowaniu ryzyka wystąpienia incydentów ICT, które mogą mieć destrukcyjny wpływ na działalność podmiotu. Oprócz samych środków bardzo ważny jest „czynniki ludzki”, dlatego przedsiębiorstwa coraz częściej posiadają sformalizowaną strategię bezpieczeństwa teleinformatycznego i przykładają coraz większą wagę do odpowiedniego wyszkolenia kadr w tym obszarze.

W 2022 r. odsetek przedsiębiorstw stosujących jakiekolwiek środki bezpieczeństwa ICT wyniósł 93,3% (spadek o 2,0 p.p. r/r). Tego rodzaju środki wykorzystywano najczęściej w dużych przedsiębiorstwach (99,7%).

Najczęściej stosowanym środkiem bezpieczeństwa ICT w Polsce było uwierzytelnianie silnym hasłem (82,0%; wzrost o 2,8 p.p. r/r). Mniej popularne jest wykonywanie zapasowych kopii danych i przekazywanie ich do innych lokalizacji (68,3%; wzrost o 6,9 p.p. r/r), a także kontrola dostępu do sieci przedsiębiorstwa (62,4%).

W 2022 r. ponad połowa (51,2%) przedsiębiorstw stosowała praktyki mające na celu podnoszenie świadomości pracowników w kwestiach związanych z bezpieczeństwem ICT. Najczęstszymi formami takich praktyk było organizowanie nieobowiązkowych szkoleń (41,4% ogółu firm), organizowanie obowiązkowych szkoleń (29%), a także podpisywanie klauzul lub zobowiązań (27,5%). Praktyki podnoszące świadomość bezpieczeństwa ICT najczęściej stosowały podmioty duże (93,6%).

Wykorzystanie robotów przemysłowych i usługowych

Roboty przemysłowe znajdują coraz szersze zastosowanie w różnych dziedzinach gospodarki. Stosuje się je w celu zwiększenia precyzji, szybkości oraz wydajności produkcji i usług przedsiębiorstwa. Dzięki robotyzacji, uciążliwe i niebezpieczne stanowiska pracy obsługiwane są przez maszyny, co pozytywnie wpływa na optymalizację zatrudnienia.

W 2022 r. roboty w swojej działalności wykorzystywało 4,3% przedsiębiorstw, w tym roboty przemysłowe⁶⁹ – 3,7%, a roboty usługowe⁷⁰ – 1,2%. Najczęściej z robotów korzystały przedsiębiorstwa duże (29,5%). Najrzadziej maszyny te znajdowały zastosowanie w firmach małych – 2,5%. W przedsiębiorstwach średnich odsetek ich wykorzystania wyniósł 8,5%.

Specjaliści ICT

Odsetek przedsiębiorstw zatrudniających specjalistów ICT jest bardzo zróżnicowany w zależności od wielkości podmiotu oraz rodzaju prowadzonej przez niego działalności. Ogółem w 2022 r. takie osoby zatrudniało 30,9% firm. Jednak wśród przedsiębiorstw dużych odsetek zatrudnienia specjalistów ICT wyniósł 87,7%, średnich – 49,9%, a wśród małych – 25,0%.

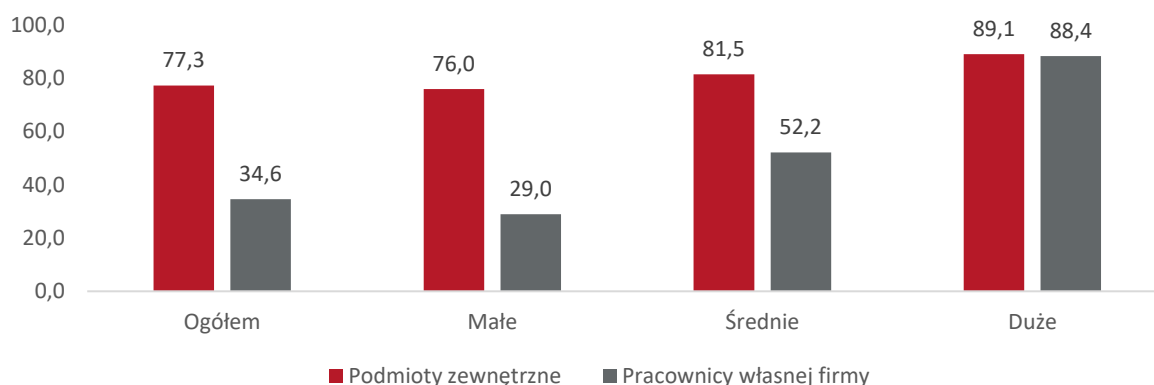
Zdecydowana większość polskich przedsiębiorstw w 2022 r. zlecała zadania związane z ICT podmiotom zewnętrznym (77,3%). Ponad jedna trzecia przedsiębiorstw (34,6%) zadania tego typu powierzała swoim pracownikom.

⁶⁹ Robot przemysłowy – automatycznie sterowany manipulator, stacjonarny lub mobilny, który jest programowalny w trzech lub więcej osiach, przeznaczony do automatyzacji procesów przemysłowych. Za: *Spółeczeństwo informacyjne w Polsce w 2022 r.*, GUS, 2022, s. 98.

⁷⁰ Robot usługowy – maszyna posiadająca pewien poziom autonomii zdolna do działania w złożonym i dynamicznym środowisku mogącym wymagać interakcji z ludźmi, obiektami lub innymi urządzeniami. Do kategorii tej nie należy zaliczać robotów znajdujących zastosowanie w automatyzacji procesów przemysłowych. Za: *Spółeczeństwo informacyjne w Polsce w 2022 r.*, GUS, 2022, s. 98.

Odsetek jednostek zlecających obsługę w zakresie ICT na zewnątrz był najwyższy w podmiotach dużych (89,1%). W tej samej kategorii przedsiębiorstw najwyższy był też odsetek podmiotów, w których zadania związane z ICT wykonywali pracownicy danego przedsiębiorstwa (88,4%).

Wykres 5.2. Przedsiębiorstwa, w których zadania związane z ICT wykonywane były przez pracowników lub podmioty zewnętrzne w 2021 r. (w % firm)



Źródło: opracowanie własne na podstawie *Spółeczeństwo informacyjne w Polsce w 2022 r.*, GUS, 2022.

Szkolenia ICT

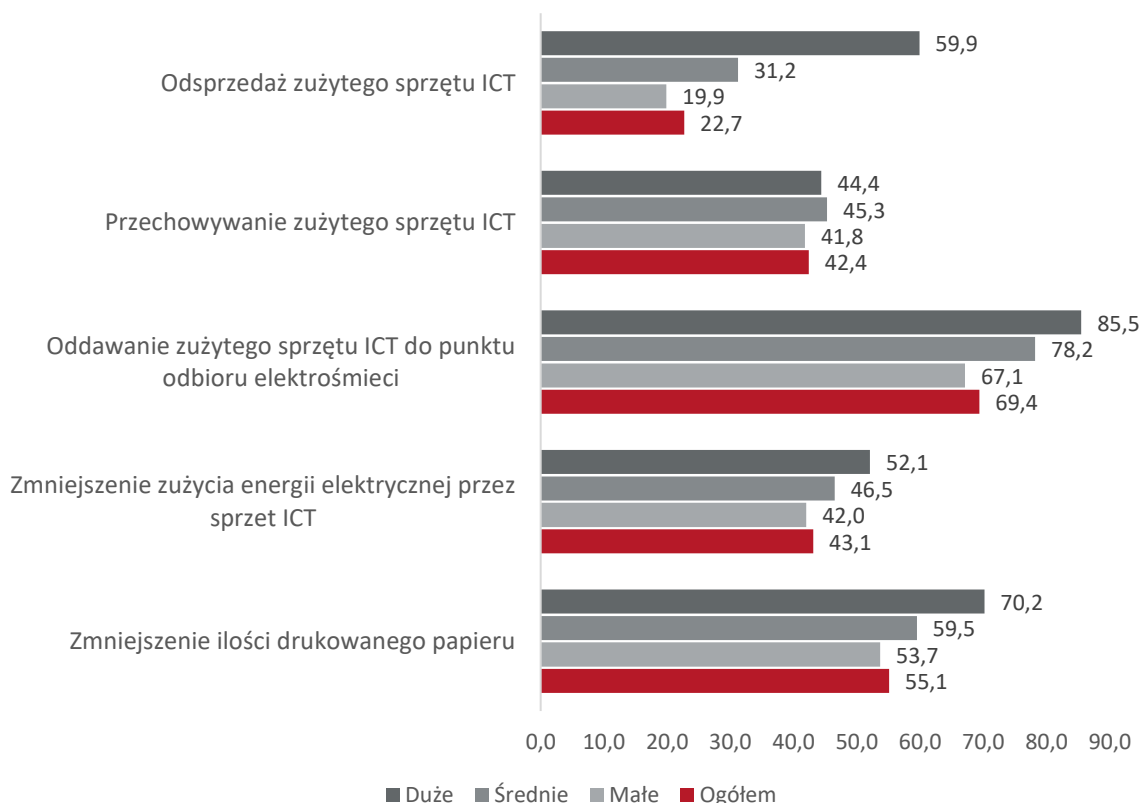
Dynamiczny rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych powoduje konieczność podnoszenia kompetencji w zakresie ICT osób zatrudnionych w przedsiębiorstwach. W tym celu firmy organizują szkolenia, stwarzając pracownikom możliwość poszerzania wiedzy z tego obszaru. W 2021 r. co dziesiąte (10,0%) przedsiębiorstwo organizowało szkolenia z tematyki ICT dla zatrudnionych specjalistów z tej dziedziny oraz niespełna jedna czwarta przedsiębiorstw (23%) – dla pozostałego personelu. W przypadku szkoleń niespecjalistycznych najczęściej korzystają z nich firmy duże (75%), a najrzadziej firmy małe (17,7%). 4 na 10 spośród firm średnich (39,6%) zapewnia swoim pracownikom tego typu szkolenia.

Wpływ ICT na środowisko

Ponad połowa przedsiębiorstw wdrożyła rozwiązania, które miały na celu zmniejszenie ilości drukowanego papieru (55,1%), a blisko połowa zastosowała procedury, które miały ograniczyć zużycie energii elektrycznej przez sprzęt informatyczny lub telekomunikacyjny (43,1%). Najczęściej powyższe procedury stosowane były w dużych podmiotach (odpowiednio 70,2% i 52,1%). Prawie trzy czwarte firm – 64,1% (wśród podmiotów dużych – 70,9%) potwierdziło, że kwestia ochrony środowiska była istotna przy wyborze sprzętu ICT lub usługi.

Trzy czwarte przedsiębiorstw (69,4%) deklarowało oddawanie zbędnego sprzętu ICT do punktu odbioru elektrośmieci lub do punktu, w którym został zakupiony w momencie, gdy przestał być używany. 42,4% przedsiębiorstw deklaruje przechowywanie zużytego sprzętu ICT. Ponad jedna piąta firm (22,7%) sprzedawało, darowało lub zwróciło sprzęt leasingodawcy.

Wykres 5.3. Przedsiębiorstwa wprowadzające procedury mające ograniczyć wpływ ICT na środowisko według klas wielkości w 2022 r. (w % firm)



Źródło: opracowanie własne na podstawie *Spółeczeństwo informacyjne w Polsce w 2022 r.*, GUS, 2022.

Wskaźnik intensywności cyfrowej

Statystyki z zakresu wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach zawierają wiele szczegółowych informacji dotyczących różnych aspektów działalności. Istnieje coraz większa potrzeba generowania ogólnych (syntetycznych) wskaźników, które w sposób zwięzły odzwierciedlają stopień wykorzystania ICT w przedsiębiorstwach z uwzględnieniem różnych technologii.

Przykładem takiego podejścia jest zaproponowany przez Eurostat *wskaźnik intensywności cyfrowej* (ang. *Digital Intensity Index, DII*). Metodologia szacowania wskaźnika polega na przyporządkowaniu każdego przedsiębiorstwa do jednego z czterech poziomów intensywności cyfrowej. Za każdy spełniony warunek przyznawany jest punkt, suma punktów określa poziom intensywności cyfrowej.

Poziomy intensywności cyfrowej:

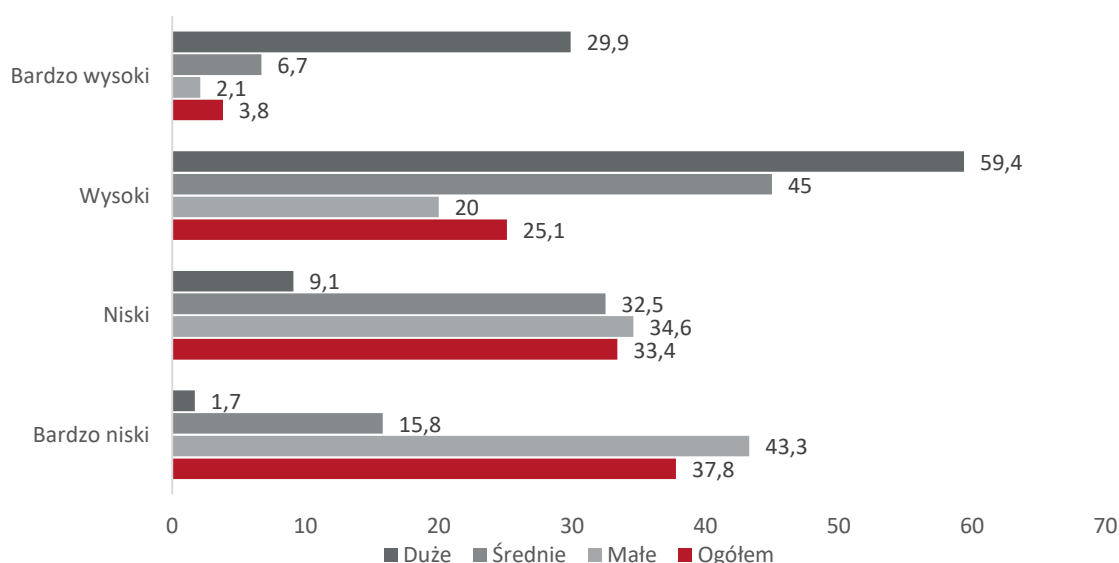
- bardzo niski (0-3 pkt.)
- niski (4-6 pkt.)
- wysoki (7-9 pkt.)
- bardzo wysoki (10-12 pkt.)

Warunki określające poziom intensywności cyfrowej w 2022 r.:

1. ponad 50% pracowników posiada dostęp do Internetu w celach służbowych;
2. zatrudnianie specjalistów ICT;
3. posiadanie łącza internetowego o prędkości przynajmniej 30 Mb/s;
4. przeprowadzanie spotkań służbowych za pośrednictwem Internetu;
5. informowanie pracowników o zobowiązaniach dotyczących bezpieczeństwa ICT;
6. szkolenia pracowników podnoszące kompetencję cyfrowe w 2021 r.;
7. wykorzystywanie co najmniej 3 środków bezpieczeństwa ICT;
8. posiadanie dokumentów regulujących kwestie bezpieczeństwa ICT;
9. co najmniej jeden pracownik ma zdalny dostęp do służbowej poczty elektronicznej, plików lub aplikacji firmowej;
10. wykorzystywanie robotów produkcyjnych lub usługowych;
11. przychody uzyskane ze sprzedaży elektronicznej stanowią co najmniej 1% całkowitych przychodów;
12. przychody uzyskane ze sprzedaży przez własne strony internetowe, platformy handlowe lub aplikacje mobilne stanowią więcej niż 1% całkowitych przychodów, a sprzedaż klientom indywidualnym stanowi więcej niż 10% przychodów ze sprzedaży przez własne strony internetowe, platformy handlowe lub aplikacje mobilne.

W 2022 r. ponad jedna trzecia (37,8%; spadek o 20,9 p.p. r/r) polskich przedsiębiorstw została zaliczona do grupy o bardzo niskiej intensywności cyfrowej. Podobna część (33,4%; wzrost o 6,2 p.p. r/r) została przypisana do grupy o niskiej intensywności. Wysoki lub bardzo wysoki poziom intensywności cyfrowej wystąpił w przypadku 28,9% przedsiębiorstw (wzrost o 14,8 p.p. r/r). Największy odsetek firm zaklasyfikowanych do grupy o wysokiej lub bardzo wysokiej intensywności cyfrowej odnotowano wśród dużych jednostek (89,3%; wzrost o 32,6 p.p. r/r), najmniejszy zaś – wśród jednostek małych (22,1%; wzrost o 11,7 p.p. r/r).

Wykres 5.4. Przedsiębiorstwa zaklasyfikowane do poszczególnych poziomów intensywności cyfrowej w 2022 r. (w % firm według klas wielkości)



Źródło: opracowanie własne na podstawie *Spółeczeństwo informacyjne w Polsce w 2022 r.*, GUS, 2022.

Podsumowanie

Zaletą korzystania z nowoczesnych technologii jest poprawa efektywności pracy oraz oszczędność czasu. Rozwiązania cyfrowe są również pomocne w budowaniu relacji z klientem, umożliwiają pozyskiwanie informacji zwrotnej na temat jakości obsługi, czy preferencji zakupowych. Niestety, statystyki pokazują, że jeszcze nie wszystkie polskie przedsiębiorstwa wykorzystują potencjał tego kanału komunikacji.

Wciąż występuje duża dysproporcja w dyfuzji rozwiązań ICT w gospodarce. Największy potencjał tkwi w małych i średnich przedsiębiorstwach, choć jednocześnie – nie mając możliwości zatrudniania wykwalifikowanych w tym kierunku pracowników i wdrażania nowoczesnych rozwiązań – są one zagrożone wykluczeniem cyfrowym.

- W latach 2020–2022 odsetek przedsiębiorstw posiadających szerokopasmowy dostęp do internetu w skali całego kraju przekroczył 98%. Wśród przedsiębiorstw dużych wartość ta oscylowała w granicach 100%.
- W 2022 r. ponad dziewięć na dziesięć (91,9%) przedsiębiorstw wyposażało swoich pracowników w urządzenia przenośne, umożliwiające mobilny dostęp do internetu. W porównaniu z rokiem poprzednim odsetek tych podmiotów wzrósł o 13,3 p.p.
- Ponad dwie trzecie przedsiębiorstw (67,1%) zapewnia swoim pracownikom zdalny dostęp do zasobów teleinformatycznych przedsiębiorstwa. Najczęściej tego rodzaju możliwość swoim pracownikom udostępniały podmioty duże (97,1%).
- W 2022 r. odsetek przedsiębiorstw stosujących jakiekolwiek środki bezpieczeństwa ICT wyniósł 93,3% (spadek o 2,0 p.p. r/r).
- W 2022 r. roboty w swojej działalności wykorzystywało 4,3 % przedsiębiorstw, w tym roboty przemysłowe – 3,7%, a także roboty usługowe – 1,2%.
- W 2022 r. 30,9% firm w Polsce zatrudniało specjalistów z dziedziny ICT. Wśród przedsiębiorstw dużych odsetek zatrudnienia takich osób wyniósł 87,7%, średnich – 49,9%, a wśród małych – 25,0%.
- Ponad połowa przedsiębiorstw wdrożyła czynności, które miały na celu zmniejszenie ilości drukowanego papieru (55,1%), a niespełna połowa zastosowała procedury, które miały ograniczyć zużycie energii elektrycznej przez sprzęt informatyczny lub telekomunikacyjny (43,1%).
- W 2022 r. ponad jedna trzecia (37,8%) polskich przedsiębiorstw została zaliczona do grupy o bardzo niskiej intensywności cyfrowej. Podobna część (33,4%) została przypisana do grupy o niskiej intensywności. Wysoki lub bardzo wysoki poziom intensywności cyfrowej wystąpił w przypadku 28,9% przedsiębiorstw.

Rozdział 6. Koniunktura i otoczenie biznesu 2023

Na potrzeby niniejszego opracowania przeanalizowano ilościowe dane z badania *Koniunktura i otoczenie biznesu* – zrealizowanego przez PARP w ramach Panelu Polskich Przedsiębiorstw w 2023 r. – koncentrując się na zagadnieniach wpływających na przedsiębiorczość w naszym kraju. Podobnie jak w analizach przygotowywanych przez PARP w latach poprzednich⁷¹ skupiono się na takich wskaźnikach jak: postrzeganie obecnej i przyszłej koniunktury, strategię konkurencyjności oraz kondycja polskich przedsiębiorstw. Punktem odniesienia do wszystkich analiz są dane z lat poprzednich, w pierwszym rzędzie z roku 2022.

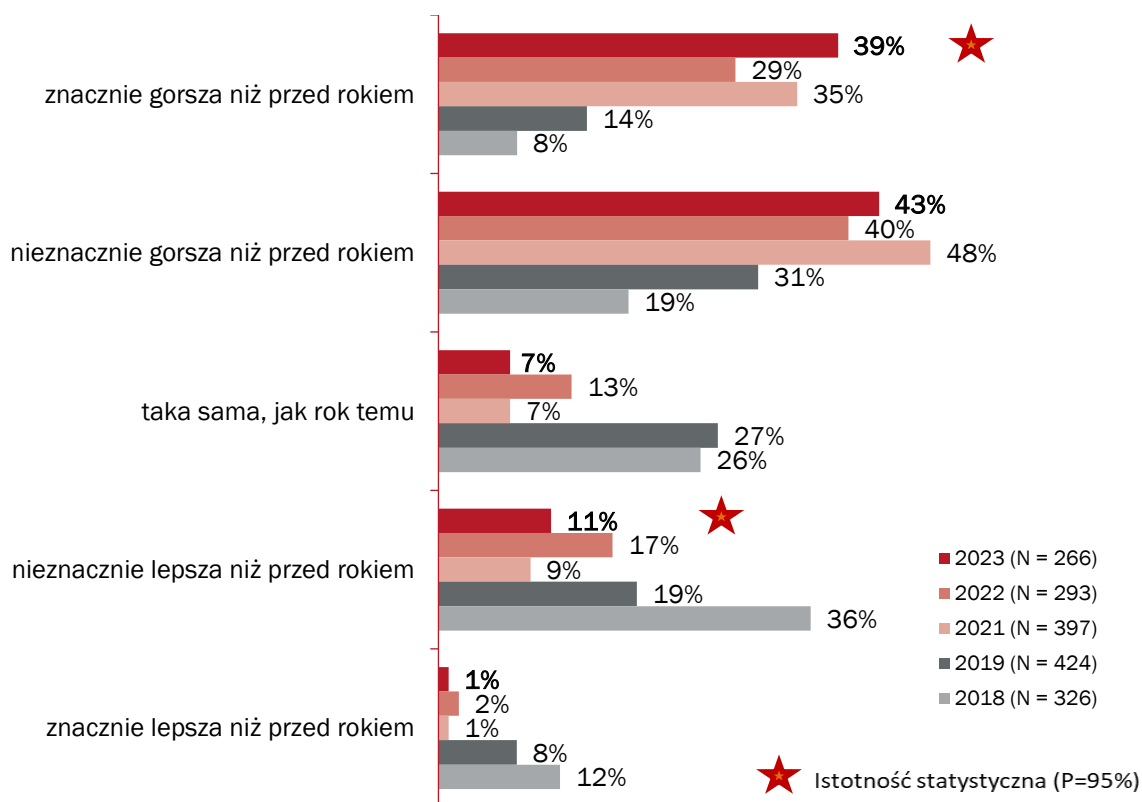
Panel Polskich Przedsiębiorstw PARP 2023

Badanie zrealizowała Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości w ramach programu badawczego Panel Polskich Przedsiębiorstw, w dniach 17 marca – 5 kwietnia 2023 r. Przeprowadzono 266 wywiadów z reprezentatywną grupą właścicieli i osób zarządzających firmami działającymi w Polsce. Badanie zostało zrealizowane przy użyciu techniki CAWI (Computer-Assisted Web Interview).

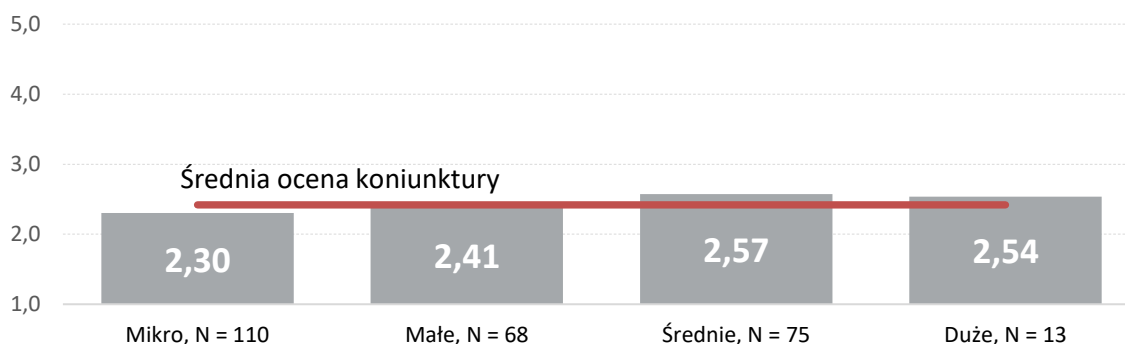
6.1. Ocena obecnej koniunktury

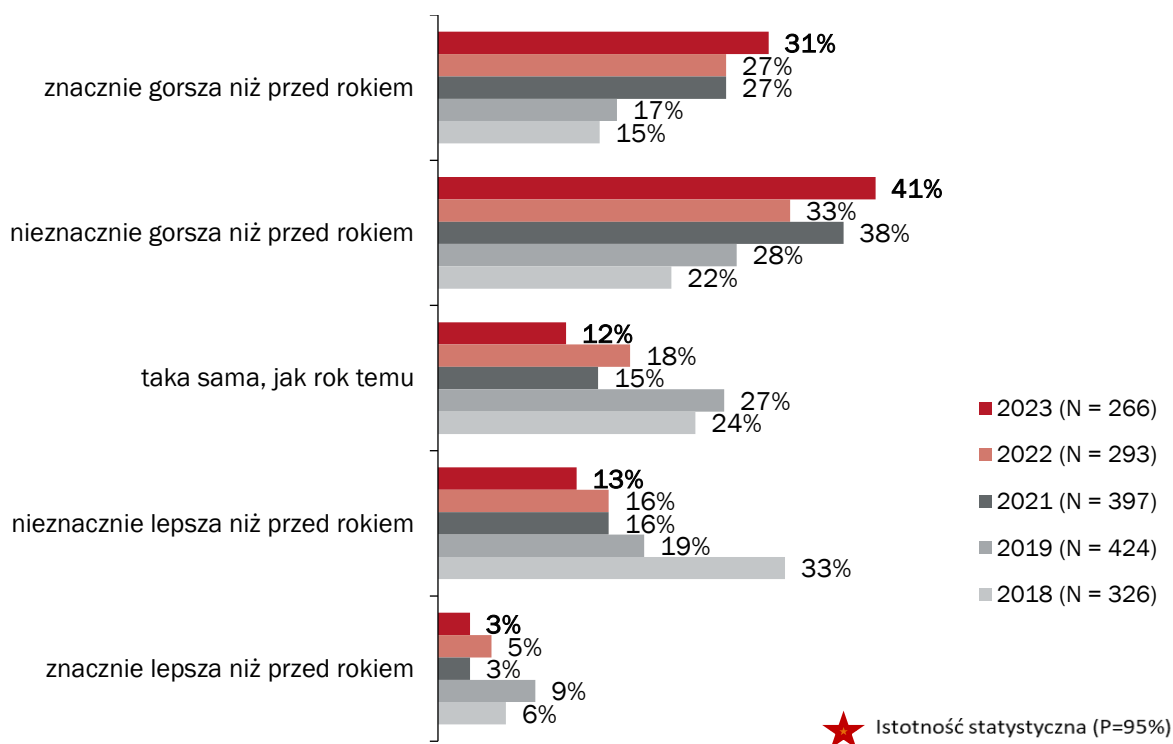
Pogłębia się rozdźwięk pomiędzy obecną oceną koniunktury a tą sprzed pandemii. W 2018 r. koniunkturę jako lepszą lub nieco lepszą oceniło niemal 50% badanych. W 2023 r. tylko 12% wyraża pozytywną opinię a ponad 80% przyznaje, że koniunktura w gospodarce jest gorsza niż rok wcześniej. 4 na 10 respondentów jest zdania, że koniunktura jest znacznie gorsza i jest to odsetek znacznie wyższy niż w 2022 r. (Wykres 1).

⁷¹ Patrz: poprzednie edycje Raportu o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce, Koniunktura według Panelu Polskich Przedsiębiorstw PARP.

Wykres 6.1. Postrzeganie koniunktury w gospodarce polskiej

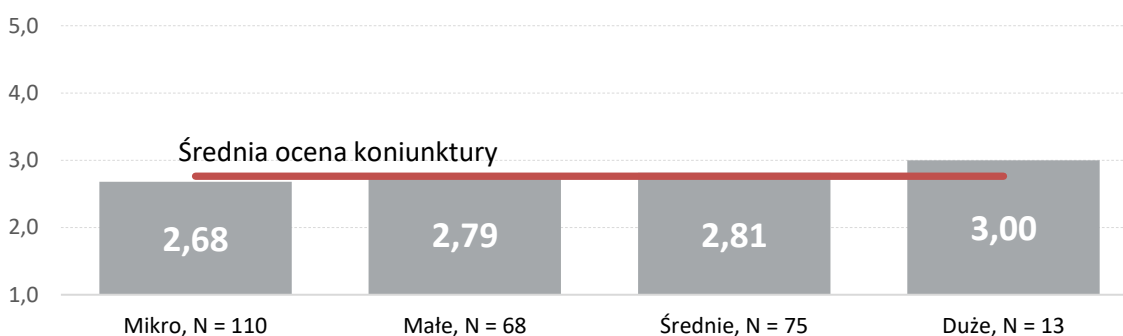
Jak pokazuje Wykres 6.2, średnia ocena obecnej koniunktury w polskiej gospodarce zależy od wielkości firmy. Najniżej oceniają ją podmioty mikro, najwyżej – duże. Warto jednak zauważyć, że rozbieżność ocen między grupą firm najwyżej i najniżej oceniającą koniunkturę jest mniejsza niż w poprzednich latach: w 2021 r. różnica wynosiła 0,43 (na skali 1-5), w 2022 r. – 0,42, a w 2023 r. jedynie 0,24.

Wykres 6.2. Postrzeganie koniunktury w gospodarce polskiej a wielkość firmy

Wykres 6.3. Postrzeganie koniunktury w branży, w której działa firma

Nie zaobserwowano istotnych statystycznie różnic pomiędzy edycjami badania 2023 i 2022, jeśli chodzi o koniunkturę w branży, w której działają badane firmy. Ponownie widać jednak, że oceny w ostatnich trzech latach są niższe niż w okresie 2018-2019, zwłaszcza wobec 2018 r., kiedy optymistycznie wypowiadało się 39% badanych (vs. 16% w 2023 r.).

Ocena obecnej koniunktury w branży, podobnie jak w całej gospodarce, zmienia się wraz z wielkością firmy: relatywnie najwyżej oceniają ją firmy duże, niżej zaś – firmy mikro.

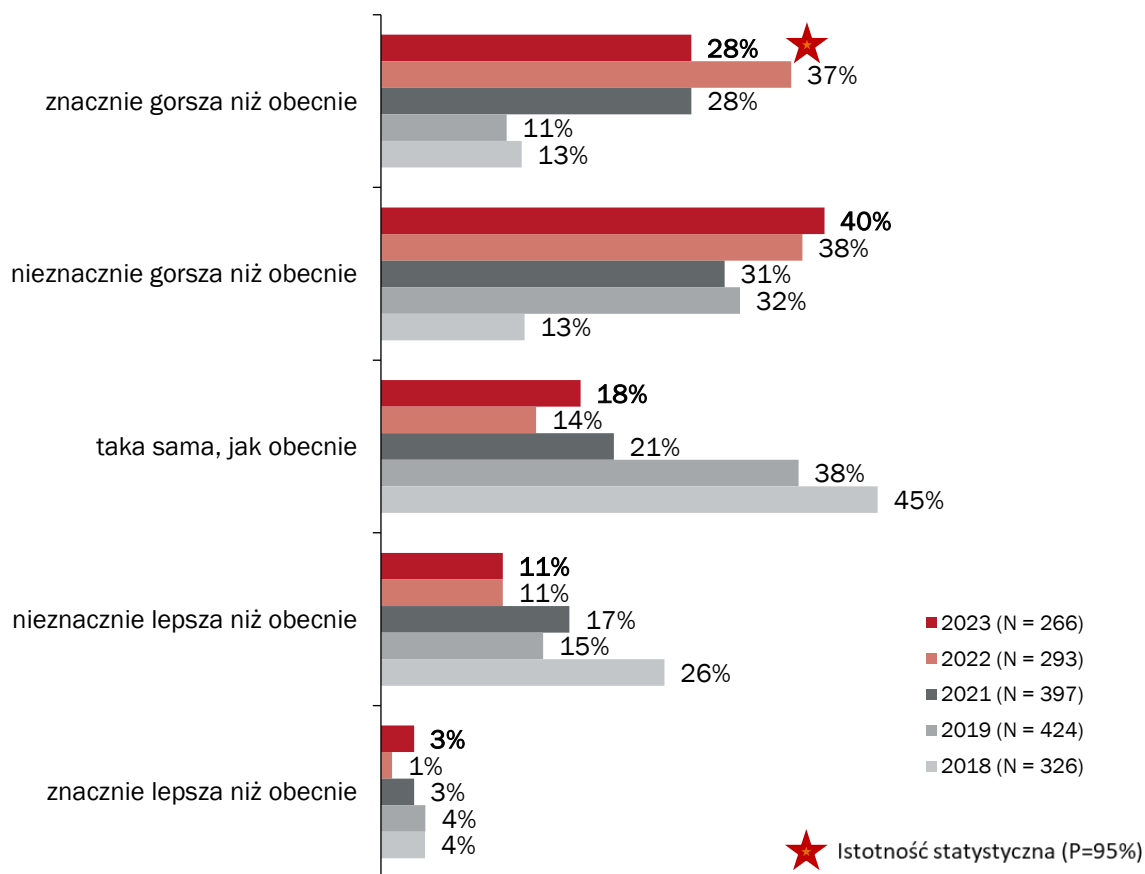
Wykres 6.4. Postrzeganie koniunktury w branży, w której działa firma a wielkość firmy

6.2. Ocena przyszłej koniunktury

Na pytanie o najbliższą przyszłość polskiej gospodarki, 28% badanych przedsiębiorców odpowiedziało, że w nadchodzących trzech miesiącach spodziewa się znaczącego pogorszenia sytuacji. Jest to wartość istotnie niższa niż w 2022 r., kiedy takiej odpowiedzi

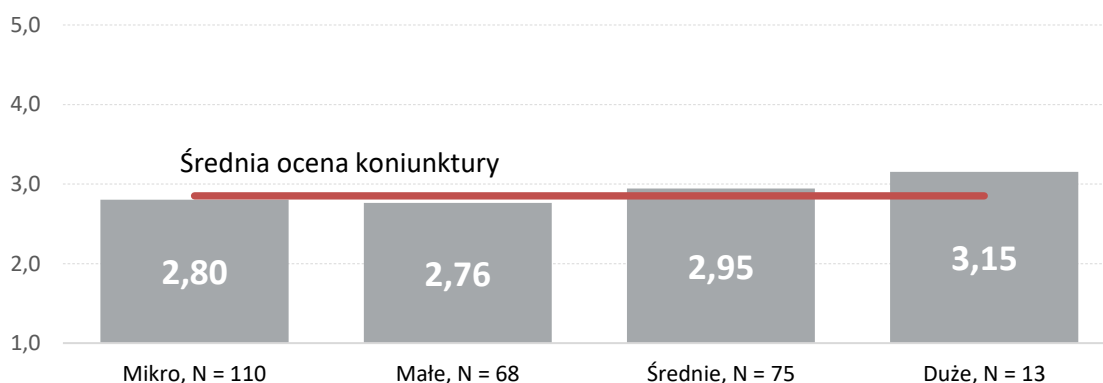
udzieliło 37% respondentów i taka sama jak w roku 2021. Jedynie 14% badanych uważa, że za trzy miesiące sytuacja będzie lepsza.

Wykres 6.5. Postrzeganie przyszłej koniunktury w gospodarce polskiej (w perspektywie trzech miesięcy)



Podobne wypłaszczenie opinii zauważyć można w przypadku oceny przyszłej koniunktury w gospodarce w podziale na wielkość firm. W dalszym ciągu, tak jak i w poprzednich edycjach badania, najwyższy optymizm prezentują przedstawiciele firm dużych zaś najniższy – firm mikro, jednak dystans między jednymi a drugimi uległ zmniejszeniu. Różnica w średnich wynosi jedynie 0,35 wobec 0,74 w roku 2022.

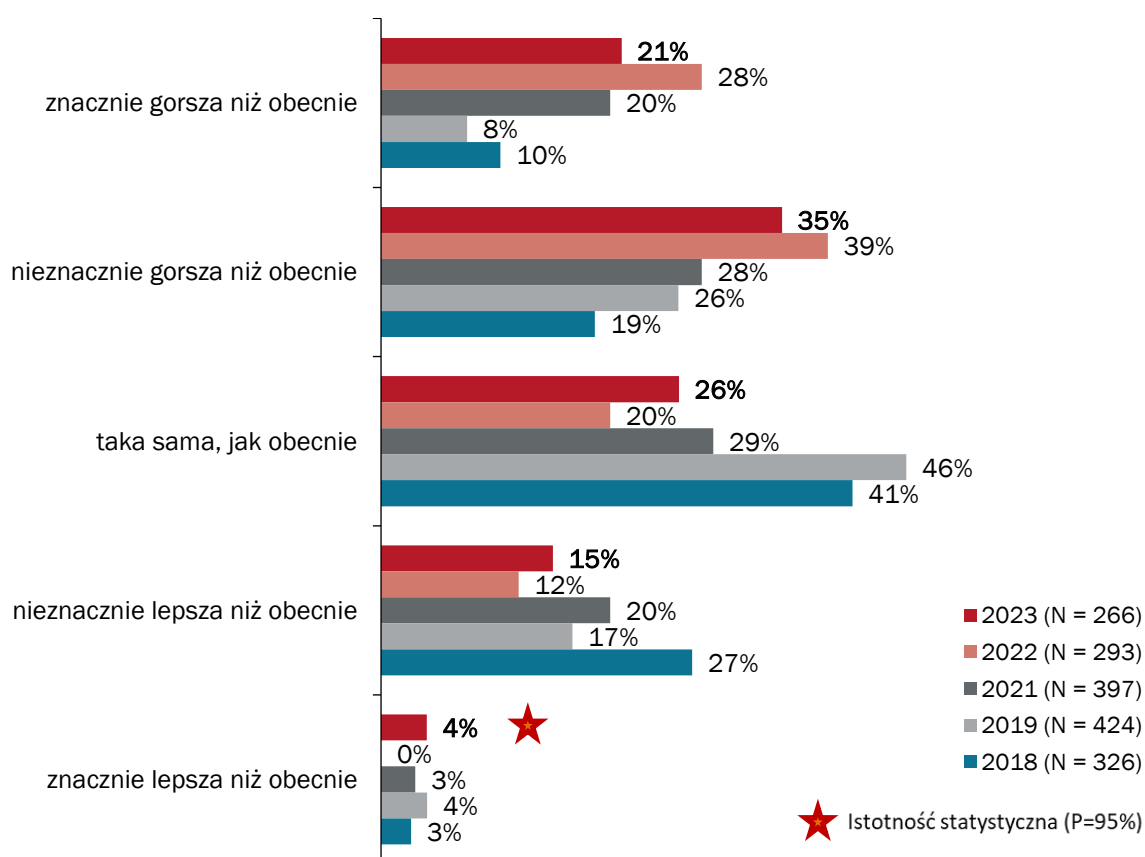
Wykres 6.6. Postrzeganie przyszłej koniunktury w gospodarce polskiej a wielkość firmy



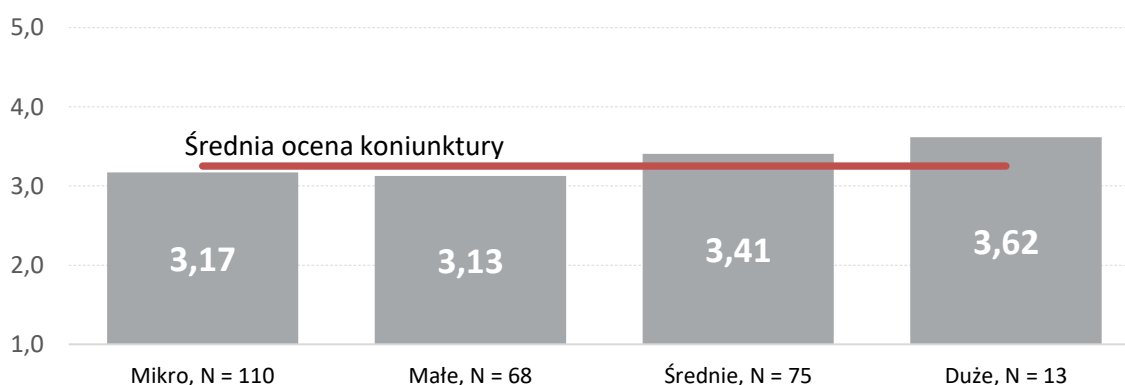
Ocena przyszłej koniunktury w branży wygląda nieco lepiej niż ocena sytuacji w całej gospodarce za trzy miesiące. W sumie jednak ponad połowa badanych oczekuje, że sytuacja w branży ulegnie dalszemu pogorszeniu (2/3 badanych oczekuje pogorszenia koniunktury w gospodarce) i trudno uznać, że jest to dobry wynik. Zarówno odsetek tych, którzy uważają, że koniunktura w branży ulegnie znaczącemu pogorszeniu, jak i odsetek tych, którzy uważają, że ulegnie nieznacznemu pogorszeniu nieznacznie spadły w porównaniu z poprzednią falą badania. Warto też zauważyć, że 4% badanych oczekuje znacznej poprawy sytuacji w branży w nadchodzących trzech miesiącach.

Biorąc pod uwagę wielkość firmy widać, że to mikro i małe podmioty najbardziej obawiają się dalszego pogorszenia koniunktury w branży, w której działają.

Wykres 6.7. Postrzeganie przyszłej koniunktury w branży, w której działa firma



Wykres 6.8. Postrzeganie przyszłej koniunktury w branży / wielkość firmy



6.3. Wojna w Ukrainie 2022–2023 a koniunktura

Wybuch wojny w Ukrainie w 2022 r. przyćmił dotychczasowe problemy firm wynikające z obostrzeń pandemicznych. Jeszcze w 2021 r. pandemia była jednym z głównych problemów polskich przedsiębiorców, ale już badanie z 2022 r. pokazało, że problemy wynikające ze światowego zasięgu COVID-19 zostały przysłonięte przez problemy wynikające z wojny za naszą wschodnią granicą. Obecna fala badania pokazuje, że kwestia ta wciąż jest istotna. Blisko połowa badanych – podobnie, jak przed rokiem – deklaruje, że wpływ wojny jest wpływem negatywnym, jedynie co dwudziesty badany zauważa wpływ pozytywny na działalność firmy. Dokonało się przesunięcie procentowe pomiędzy dwoma grupami, które nie potrafią jednoznacznie określić kierunku wpływu: w zeszłym roku blisko 40% deklaroowało, że jest za wcześnie, by określić jaki ten wpływ będzie, zaś 15% – że wpływ ten jest neutralny. W obecnej edycji jest niemal na odwrót: 36% firm deklaruje neutralny wpływ wojny na ich działalność, zaś 14% wciąż kierunku tego wpływu nie potrafi określić.

Wykres 6.9. Ocena wpływu wojny w Ukrainie na działalność firmy

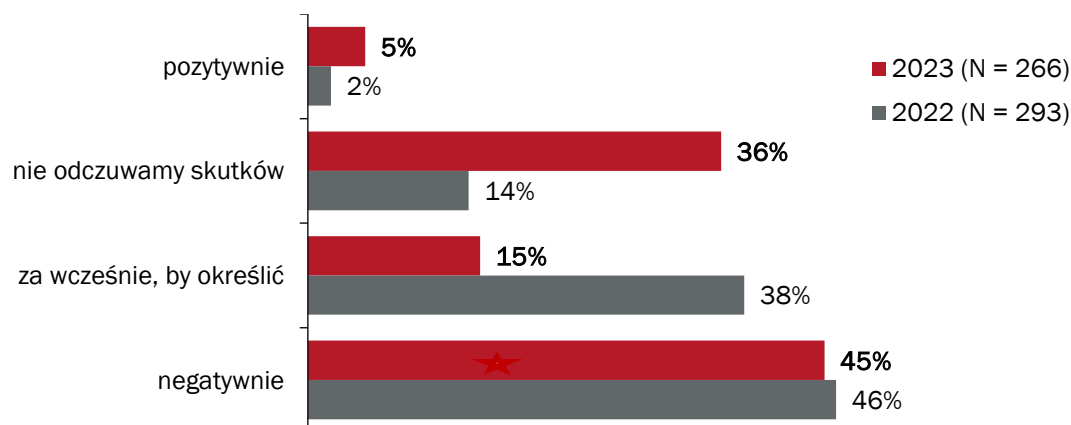


Tabela 6.1. Kryzysy lat 2020–2022 i ich powiązanie z postrzeganiem koniunktury

Pytanie	Statystyka	Ocena obecnej koniunktury w gospodarce	Ocena obecnej koniunktury w branży	Ocena przyszłej koniunktury w gospodarce	Ocena przyszłej koniunktury w branży
W jaki sposób wojna w Ukrainie oraz związane z nią sankcje nałożone na Rosję i Białoruś w ostatnich tygodniach wpłynęły na działalność Państwa firmy? (2022)	R Pearsona	-0,229	-0,274	-0,166	-0,269
	Sig.	0,002	0,000	0,030	0,003
	N	176	179	172	174
W jaki sposób wojna w Ukrainie oraz związane z nią sankcje nałożone na Rosję i Białoruś w ostatnich tygodniach wpłynęły na działalność Państwa firmy? (2023)	R Pearsona	-0,190	-0,319	-0,143	-0,198
	Sig.	0,002	0,000	0,022	0,002
	N	265	265	256	254

Z Tabeli 6.1. wynika, że kryzys związany z wojną w Ukrainie oraz sankcjami, nałożonymi przede wszystkim na Rosję, wciąż wpływa istotnie na kondycję polskich firm. Najsilniej wojna w Ukrainie i sankcje wpływają na ocenę obecnej koniunktury w branży. Oczywiście wpływ ten jest negatywny, co oznacza, że im gorzej badani oceniali sytuację u naszych wschodnich sąsiadów, tym większy miało to negatywny wpływ na postrzeganie przez nich koniunktury. Zestawienie współczynników korelacji z obecnej i poprzedniej edycji badania uzmysławia, gdzie dokonano się przesunięcie nastrojów: w zeszłym roku najsilniejszy był wpływ wojny na postrzeganie przyszłej koniunktury w branży, w tym roku najsilniejszy jest wpływ na postrzeganie obecnej koniunktury w gospodarce. Z treści Tabeli 6.1 i Wykresu 6.9 można wnioskować, że kryzys ten odbija się na postrzeganiu koniunktury w branży tu i teraz, a nadzieja na jego zażegnanie jest niewielka.

6.4. Determinanty koniunktury 2023

Na ocenę koniunktury mogą mieć wpływ rozmaite czynniki, przede wszystkim kwestie związane z tym, jak firma radziła sobie w ciągu ostatniego roku. Respondentów pytano, w jakim stopniu zmieniała się sytuacja ich firmy pod względem przychodów, kosztów, płynności finansowej, zadłużenia, zatrudnienia, inwestycji oraz importu i eksportu. Oczywiście, niektóre z tych czynników miały wpływ pozytywny, niektóre negatywny, co przedstawiono w poniższych tabelach⁷². W przypadku każdej ze zmiennych uwzględniono również, czy dany wskaźnik był istotny ze statystycznego punktu widzenia w wyjaśnieniu wariacji zmiennej zależnej. Zmiennymi zależnymi były zaś:

1. Ocena obecnej sytuacji w gospodarce polskiej,
2. Ocena obecnej sytuacji w branży, w której działa firma,
3. Ocena przyszłej sytuacji w gospodarce polskiej,
4. Ocena przyszłej sytuacji w branży, w której działa firma.

⁷² W tabelach zawarto współczynniki beta pochodzące z regresji liniowej wraz z istotnościami

Tabela 6.2. Determinanty postrzegania obecnej koniunktury

„Jak w porównaniu z marcem ubiegłego roku zmieniła się sytuacja ekonomiczno-finansowa Państwa firmy w odniesieniu do następujących parametrów?”

	Ogółem		Firmy mikro		Firmy małe		Firmy średnie		Firmy duże	
	Beta	Sig.	Beta	Sig.	Beta	Sig.	Beta	Sig.	Beta	Sig.
Przychody ogółem	0,258	0,000	0,355	0,003	0,037	0,814	0,143	0,270	-0,306	0,415
Koszty ogółem	-0,136	0,027	-0,049	0,610	-0,319	0,814	-0,012	0,922	0,064	0,867
Płynność finansowa	0,071	0,264	0,104	0,355	0,187	0,023	0,062	0,601	-0,513	0,331
Zadłużenie	0,039	0,527	0,072	0,461	0,030	0,203	0,117	0,340	-0,626	0,295
Zatrudnienie	-0,031	0,623	-0,071	0,462	0,014	0,817	-0,022	0,875	1,123	0,066
Inwestycje	0,134	0,051	-0,085	0,476	0,071	0,921	0,319	0,015	0,318	0,433
Innowacje	-0,091	0,218	-0,022	0,856	0,011	0,628	-0,014	0,914	-0,170	0,757
Eksport	0,120	0,316	0,163	0,413	0,461	0,947	0,097	0,659	-0,755	0,306
Import	-0,082	0,490	-0,167	0,408	-0,455	0,077	0,036	0,867	1,083	0,136

Zmienna zależna: Obecna koniunktura w gospodarce polskiej. Sig. – istotność statystyczna.

W przypadku oceny obecnej koniunktury w gospodarce polskiej ogółem istotne są tylko dwa czynniki. Na plus działają przychody ogółem, czyli im wyższe wskazanie na tym czynniku, tym wyższa ocena obecnej koniunktury w gospodarce. In minus działają koszty ogółem: im wyższe dana firma miała ogólne koszty – tym ocena koniunktury jest niższa.

W przypadku firm mikro tylko jeden element okazał się być istotny: przychody ogółem, wpływające na ocenę koniunktury w gospodarce na plus. W przypadku firm małych istotna jest tylko płynność finansowa będąca determinantą pozytywną oceny koniunktury w gospodarce. W przypadku firm średnich mamy jedną determinantę pozytywną – inwestycje. Warto przy okazji zauważyć, że inwestycje jedynie w grupie firm średnich są istotną determinantą oceny koniunktury w gospodarce. W przypadku firm dużych nie wykryto istotnych determinant, być może ze względu na relatywnie niewielką wielkość próby w tej grupie.

Tabela 6.3. Determinanty postrzegania obecnej koniunktury w branży

„Jak w porównaniu z marcu ubiegłego roku zmieniła się sytuacja ekonomiczno-finansowa Państwa firmy w odniesieniu do następujących parametrów?”

	Ogółem		Firmy mikro		Firmy małe		Firmy średnie		Firmy duże	
	Beta	Sig.	Beta	Sig.	Beta	Sig.	Beta	Sig.	Beta	Sig.
Przychody ogółem	0,446	0,000	0,509	0,000	0,317	0,021	0,347	0,006	-0,292	0,537
Koszty ogółem	-0,156	0,004	-0,127	0,136	-0,112	0,021	-0,052	0,647	0,206	0,680
Płynność finansowa	0,102	0,075	0,152	0,123	0,362	0,347	0,006	0,960	-0,216	0,732
Zadłużenie	0,030	0,581	0,056	0,513	-0,151	0,005	0,097	0,403	-1,077	0,191
Zatrudnienie	0,013	0,822	-0,079	0,349	0,058	0,179	0,079	0,546	0,902	0,178
Inwestycje	0,191	0,002	0,103	0,324	0,205	0,632	0,190	0,121	0,544	0,319
Innowacje	-0,082	0,211	-0,075	0,491	-0,101	0,108	0,020	0,871	-0,323	0,654
Eksport	-0,076	0,460	-0,149	0,352	0,016	0,474	-0,058	0,782	0,255	0,769
Import	0,120	0,237	0,152	0,345	-0,093	0,941	0,198	0,325	0,604	0,447

Zmienna zależna: Obecna koniunktura w branży, w której działa firma. Sig. – istotność statystyczna

W przypadku oceny obecnej koniunktury w branży istotne są tylko trzy czynniki, powiązane z finansami przedsiębiorstwa. Na plus działają przychody ogółem oraz inwestycje, na minus zaś działają koszty ogółem. Warto zauważyć, że w tym przypadku ponownie kwestia przychodów była najbardziej istotną determinantą: im lepsza sytuacja finansowa firmy, tym bardziej optymistycznie postrzega ona koniunkturę w gospodarce.

W przypadku firm mikro, małych i średnich przychody ogółem wpływały istotnie na ocenę obecnej sytuacji w branży. W przypadku firm małych mamy dwie inne determinanty wpływające na postrzeganie obecnej koniunktury w branży. Na minus działały również zadłużenie oraz koszty ogólne. W przypadku firm dużych nie wykryto istotnych determinant, być może ze względu na relatywnie niewielką wielkość próby w tej grupie.

Tabela 6.4. Determinanty postrzegania przyszłej koniunktury w gospodarce

„Jak w porównaniu z marcem ubiegłego roku zmieniła się sytuacja ekonomiczno-finansowa Państwa firmy w odniesieniu do następujących parametrów?”

	Ogółem		Firmy mikro		Firmy małe		Firmy średnie		Firmy duże	
	Beta	Sig.	Beta	Sig.	Beta	Sig.	Beta	Sig.	Beta	Sig.
Przychody ogółem	0,169	0,017	0,345	0,005	0,010	0,953	0,067	0,617	-0,354	0,205
Koszty ogółem	-0,150	0,019	-0,048	0,635	-0,173	0,953	-0,158	0,208	-0,304	0,288
Płynność finansowa	0,063	0,345	0,026	0,820	0,070	0,257	0,020	0,872	-0,398	0,276
Zadłużenie	0,078	0,228	0,124	0,225	0,106	0,657	0,102	0,425	-0,170	0,646
Zatrudnienie	-0,045	0,490	-0,126	0,210	0,005	0,454	0,089	0,535	-0,097	0,741
Inwestycje	0,091	0,200	0,051	0,681	0,037	0,977	0,141	0,293	1,354	0,011
Innowacje	0,008	0,921	0,035	0,785	-0,147	0,815	0,191	0,166	0,169	0,654
Eksport	-0,002	0,989	-0,117	0,534	0,511	0,430	-0,219	0,345	-0,738	0,174
Import	-0,042	0,725	-0,065	0,731	-0,380	0,085	0,172	0,441	0,837	0,104

Zmienna zależna: Przyszła koniunktura w gospodarce polskiej. Sig. – istotność statystyczna.

W przypadku oceny przyszłej koniunktury w gospodarce istotne są tylko dwa czynniki, powiązane z finansami przedsiębiorstwa. Są to przychody ogółem, powiązane z oceną przyszłej koniunktury pozytywnie oraz koszty ogółem powiązane negatywnie. Przychody są też istotną determinantą dla firm mikro. Dla firm małych i średnich nie wyłoniono żadnego korelatu powiązanego z przewidywaną koniunkturą w gospodarce, zaś dla firm dużych taki korelat jest, ale tylko jeden: silnie pozytywnie powiązane są inwestycje z przewidywaną koniunkturą.

Tabela 6.5. Determinanty postrzegania przyszłej koniunktury w branży

„Jak w porównaniu z marcem ubiegłego roku zmieniła się sytuacja ekonomiczno-finansowa Państwa firmy w odniesieniu do następujących parametrów?”

	Ogółem		Firmy mikro		Firmy małe		Firmy średnie		Firmy duże	
	Beta	Sig.	Beta	Sig.	Beta	Sig.	Beta	Sig.	Beta	Sig.
Przychody ogółem	0,350	0,000	0,511	0,000	0,294	0,069	0,211	0,105	-0,261	0,641
Koszty ogółem	-0,156	0,012	-0,077	0,428	-0,140	0,069	-0,173	0,146	-0,248	0,679
Płynność finansowa	0,032	0,621	-0,066	0,555	0,107	0,324	0,016	0,889	-0,425	0,582
Zadłużenie	0,035	0,572	0,015	0,883	0,142	0,461	0,025	0,839	-0,296	0,727
Zatrudnienie	-0,029	0,645	-0,132	0,176	0,162	0,278	0,015	0,913	0,247	0,717
Inwestycje	0,095	0,170	0,043	0,728	0,030	0,281	0,189	0,140	1,082	0,143
Innowacje	0,015	0,845	0,089	0,485	-0,298	0,837	0,239	0,068	0,224	0,794
Eksport	-0,132	0,254	-0,240	0,183	-0,004	0,091	-0,283	0,199	0,029	0,977
Import	0,062	0,591	0,065	0,717	0,122	0,987	0,226	0,285	0,117	0,898

zmienna zależna: Przyszła koniunktura w branży, w której działa firma. Sig. – istotność statystyczna.

W przypadku oceny przyszłej koniunktury w branży istotne są te same dwa czynniki, które były istotne w przypadku oceny przyszłej koniunktury w gospodarce polskiej: przychody ogółem oraz koszty ogółem.

Jeśli chodzi o podział na firmy różnej wielkości to istotny jest tylko jeden czynnik wśród firm mikro: na przewidywaną koniunkturę w branży mają wpływ przychody ogółem. Dla firm pozostałych wartości nie udało wyłonić się istotnych statystycznie korelatów.

6.5. Segmentacja firm

W obecnej edycji badania, podobnie jak w poprzednich latach, odtworzono⁷³ segmentację przedsiębiorców. Rokrocznie wyłaniane są cztery segmenty badanych:

Frachtowce to największe firmy. Większość przedsiębiorców dobrze ocenia obecną sytuację w branży, w której działa, ale mniej optymistycznie patrzy w przyszłość. Przedsiębiorstwa te dostrzegają zagrożenie szczególnie we wzroście kosztów zatrudnienia. Frachtowce znacznie częściej niż ogół firm są zadowolone z popytu na ich towary i usługi. Nie mają też większych problemów z płynnością finansową.

Jachty to najbardziej rzutkie z polskich firm. Pozytywnie oceniają obecną gospodarkę Polski i branżę, w której działają, ale przyszłość widzą w ciemnych barwach. Ponad jedna trzecia przedsiębiorców z tego segmentu jest zadowolona z popytu na swoje produkty i usługi. Firmy te nie mają problemu z płynnością finansową.

Żaglówki to segment grupujący firmy, które próbują przetrwać kolejne kryzysy. Przedsiębiorcy z tego segmentu są nieco częściej niż ogół badanych firm optymistyczni co do obecnej sytuacji gospodarczej, jak i przyszłej, pomimo niewielkiego popytu na ich produkty i usługi. Tylko połowa przedsiębiorców narzeka na koszty zatrudnienia.

Łódki to firmy z dużymi problemami. Większość przedsiębiorców z tej grupy narzeka na wzrost kosztów zatrudnienia oraz wzrost cen potrzebnych towarów lub materiałów. Dochodzi do tego niski popyt na produkty i usługi. Wszystko to wpływa na złą ocenę obecnej oraz przyszłej koniunktury w Polsce i w branży. Duża część tych przedsiębiorców nie ma planów inwestycyjnych godząc się na stagnację. Część firm ma problemy z płynnością finansową i planują zwolnienia pracowników.

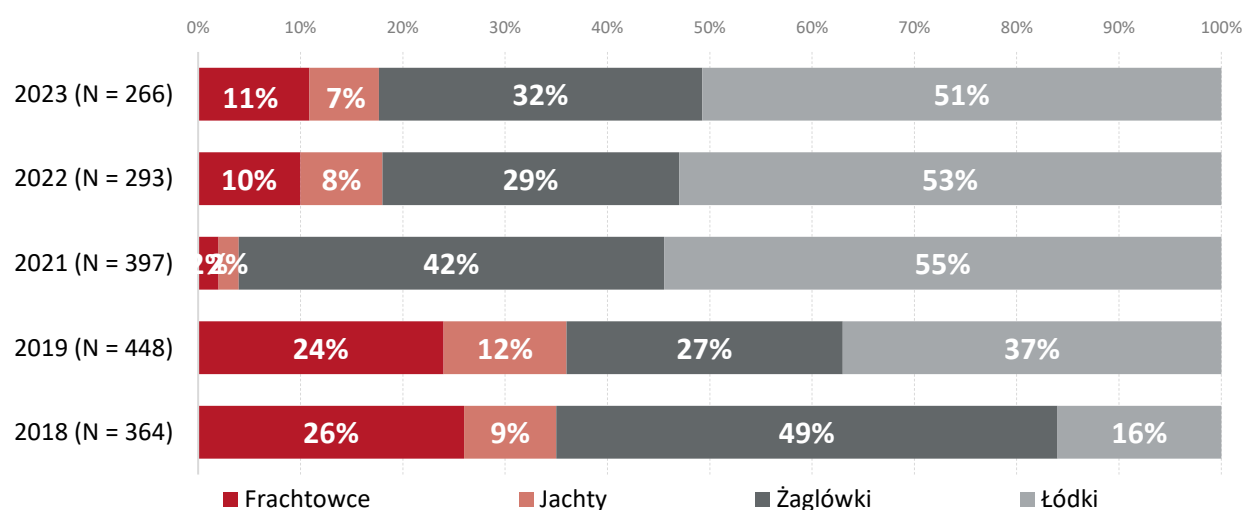
Wielkości poszczególnych segmentów zmieniały się przez lata, od 2021 r. daje się zauważyć zmianę trendu wielkości poszczególnych segmentów. O ile w latach 2018-19 Frachtowce stanowiły ¼ próby, zaś mniejsze firmy zgromadzone w różnie radzących sobie segmentach Żaglówki i Łódki stanowiły około 2/3 próby, o tyle od 2021 r. daje się zauważyć gwałtowne powiększenie segmentu Łódek (teraz one same stanowią mniej więcej połowę badanej

⁷³ Posłużono się w tym celu analizą sieci neuronowych. Zbudowano perceptron oparty na architekturze czteropoziomowej, który charakteryzował się 84-proc. trafnością przypisania segmentów dla zbioru testowego złożonego z baz danych z poprzednich badań.

próby). Wyniki segmentacji odwzorowują to, co daje się zauważyć w innych modułach badania: rok 2021 będący pierwszym pełnym rokiem pandemii znacząco zmienił strukturę polskich firm. Te, które do tej pory „dawały sobie radę” coraz częściej zaczynają „przebiekać” i muszą radzić sobie na bieżąco z narastającymi problemami o zmiennej naturze: po pandemicznych obostrzeniach przyszły ograniczenia związane z wojną i zaraz potem inflacja połączona ze wzrostem kosztów zatrudnienia i surowców. Przedstawiona segmentacja jest swoistym papierkiem lakmusowym tego, co dzieje się wśród naszych badanych. Widać jednak również, że dramatyczny rok 2021 (2% Frachtowców i 2% Jachtów) został trochę przełamany. Martwi natomiast, że odbudowanie tych dwóch segmentów nastąpiło kosztem Żaglówek, segmentu, który relatywnie dobrze radzi sobie na wzburzonych falach gospodarczej niepewności.

W 2023 r. Jachty stanowiły 7% badanych, Frachtowce – 11%, Żagłówki – 32%, zaś 51% badanych firm należało do segmentu Łódki.

Wykres 6.10. Zestawienie segmentów (2018–2023)



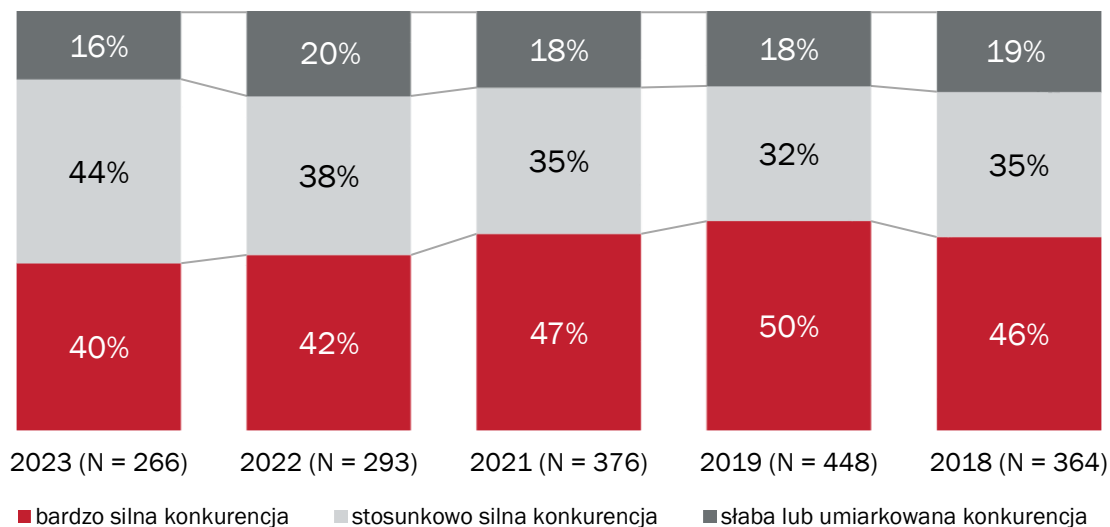
6.6. Konkurencyjność polskich firm i strategie jej budowania

W 2023 r. 4 na 10 badanych przedsiębiorców przyznało, że na rynku, na którym działają jest bardzo silna konkurencja. Jest to odsetek nieznacznie niższy od odnotowanego w 2022 r. (42%). W omawianej fali badania 44% badanych określiło konkurencję jako stosunkowo silną, zaś 16% jako słabą lub umiarkowaną.

Najsilniejsza konkurencja występuje wśród firm małych (51,5% określiło ją jako „bardzo silną”) oraz średnich (48,0%). Najniższą konkurencję obserwuje się wśród firm mikro (39,1% określiło konkurencję jako „bardzo silną”), nieco większy odsetek odnotowano wśród firm dużych (46,2%).

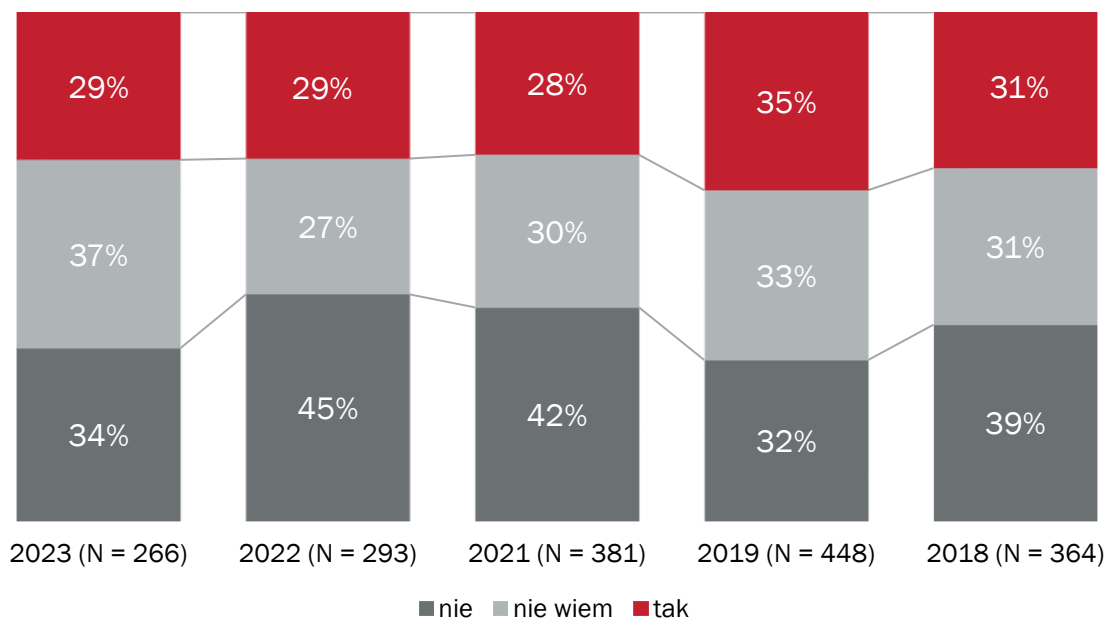
Przewaga tych, którzy twierdzą, że panuje bardzo silna konkurencja nad tymi, którzy twierdzą, że jest ona słaba lub umiarkowana utrzymuje się na zbliżonym poziomie jak rok wcześniej i w obecnej edycji badania wyniosła 24% (z 22% w 2022 r.).

Wykres 6.11. Siła konkurencji



W obecnej fali badania wskaźnik dotyczący nieuczciwej konkurencji utrzymuje się na wysokości 29% i jest to wynik identyczny jak w zeszłym roku. Jednocześnie spadł odsetek tych, którzy nie doświadczyli przypadków nieuczciwej konkurencji (34% wobec 45% w 2022 r.). Ciekawe jest, że 37% badanych nie wie, czy konkurencja, z którą mają do czynienia jest nieuczciwa. Może to świadczyć o tym, że obecnie uczciwość bądź nieuczciwość konkurencji nie jest wiodącym problemem przedsiębiorców.

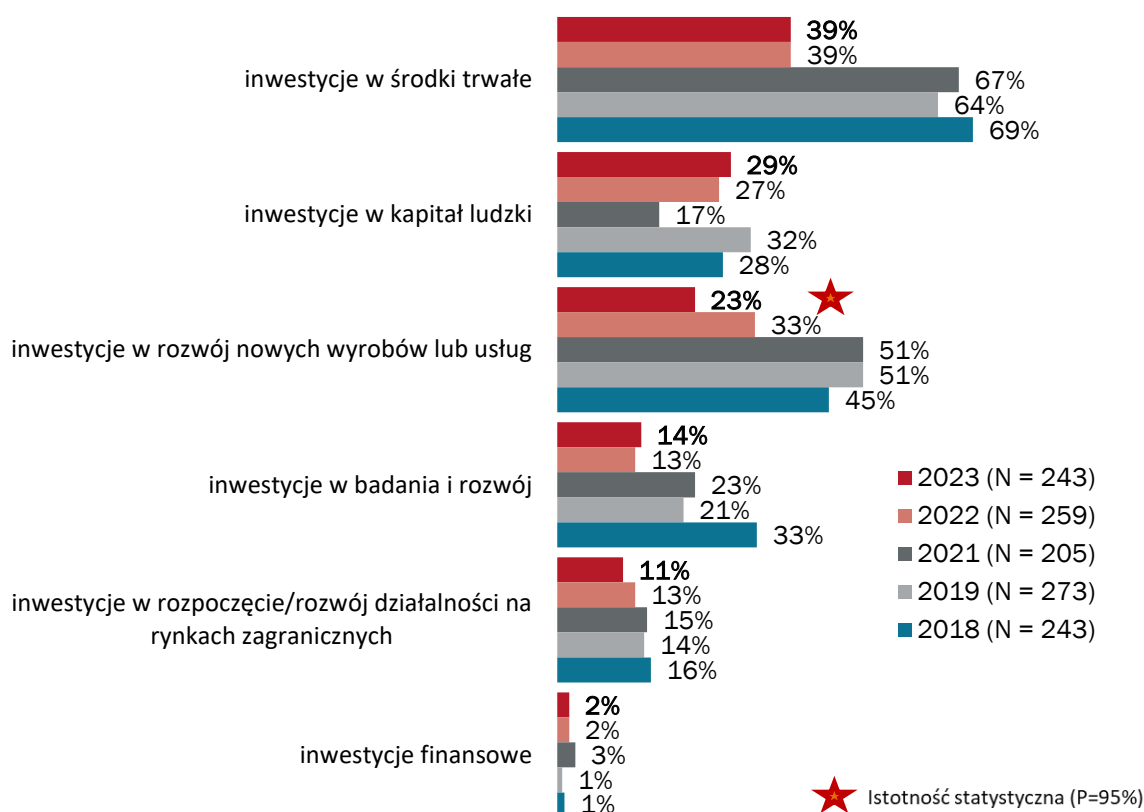
Wykres 6.12. Nieuczciwa konkurencja



Wśród planów inwestycyjnych w dalszym ciągu na pierwszym miejscu plasują się inwestycje w środki trwałe, jednak wskaźnik ten zaliczywszy potężny spadek w zeszłym roku, utrzymuje się na takim samym poziomie. Bo choć 39% daje pierwszą notę wśród planów inwestycyjnych, to daleko tym wskazaniom do wartości z lat 2018-2021. 29% badanych zamierza inwestować w kapitał ludzki, zaś 23% w rozwój nowych wyrobów i usług. Warto odnotować, że w zeszłym roku w rozwój wyrobów i usług zamierzało inwestować 33% badanych i była to wówczas wartość istotnie statystycznie niższa niż w poprzedzającej fali. 23% odnotowane w tym roku to już druga fala badania, w której plany inwestycji tego typu odnotowują istotny spadek.

Chęć inwestowania w badania i rozwój zadeklarowało 14% badanych i jest to wartość zbliżona do zeszłorocznej. Pozostałe plany inwestycyjne pozostają na zbliżonym poziomie.

Wykres 6.13. Plany inwestycyjne



6.7. Kondycja polskich firm

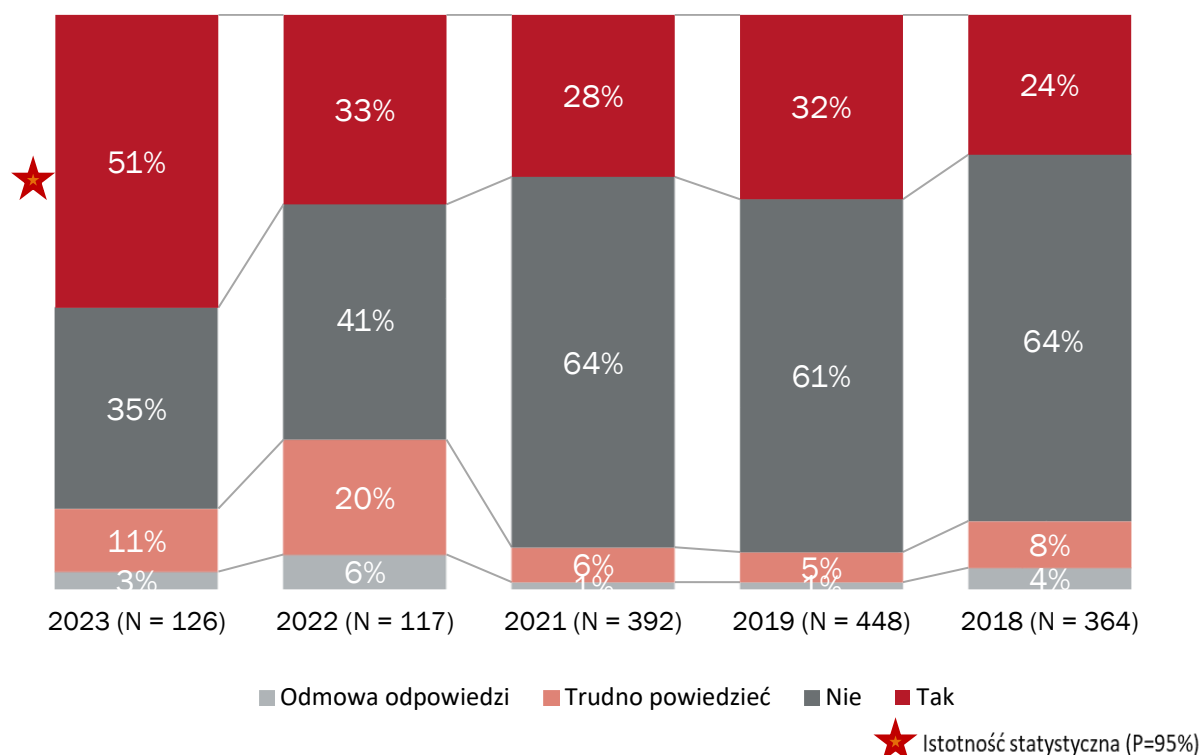
Istotnym czynnikiem opisującym kondycję polskich firm jest ich płynność finansowa, decydująca o możliwości inwestowania, utrzymania wykwalifikowanych pracowników oraz rozwijania działalności. Odsetek przedsiębiorców, którzy w ostatnim roku obawiają się utraty płynności finansowej w 2023 r. wyniósł 51%, blisko o 20 p.p. więcej niż w 2022 r. Jest to wartość nie tylko istotnie statystycznie większa od zeszłorocznej, ale również najgorszy wynik na tym wskaźniku od 2013 r.

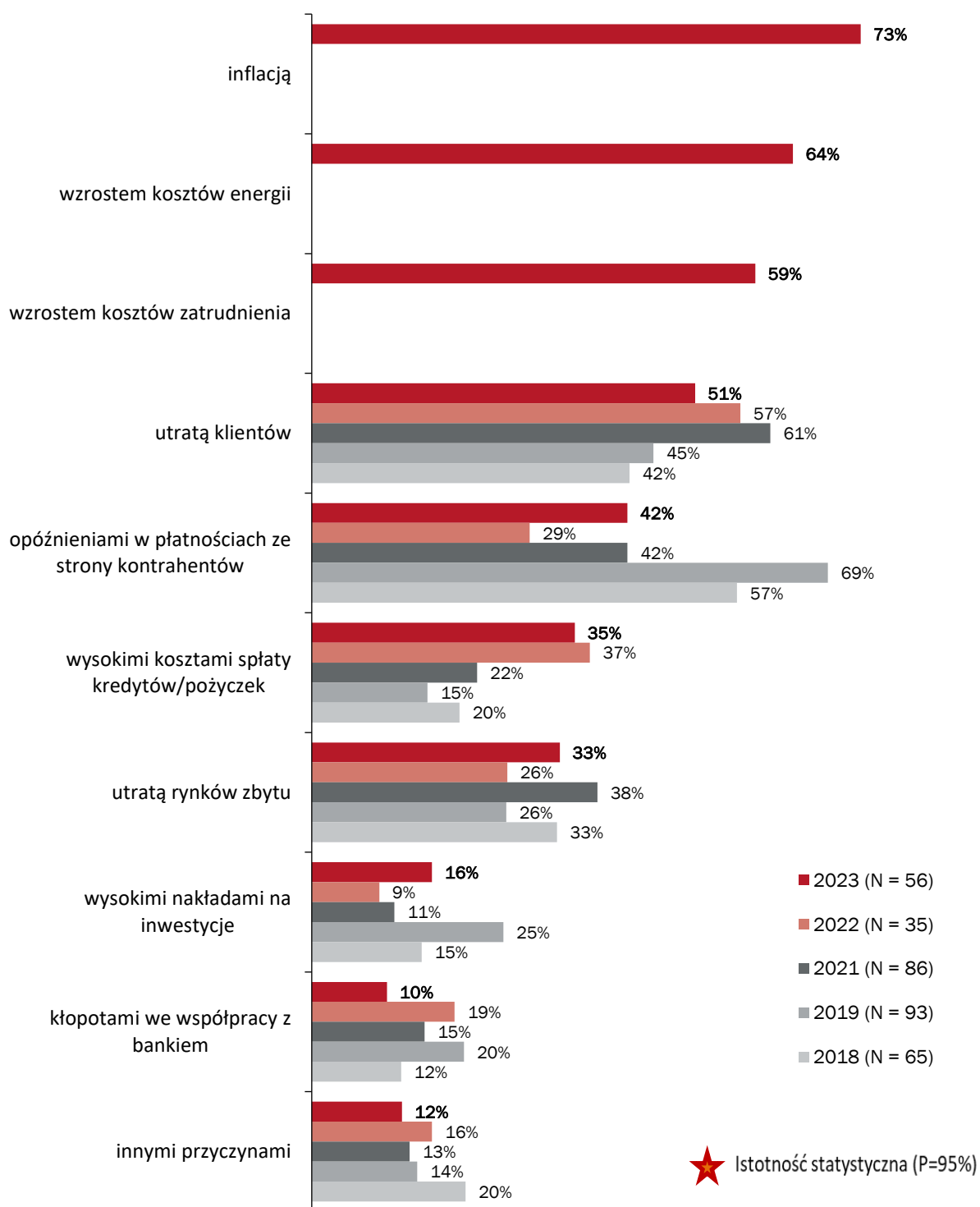
Istnieje zależność między obawą utraty płynności finansowej a wielkością firmy – najbardziej narażone były na nią mikrofirmy (51,1%), w następnej kolejności firmy małe (41,2%), najmniej zaś średnie (40,7%). Żadnej z badanych dużych firm nie groziła utrata płynności finansowej.

Gwoli sprawiedliwości, to pytanie jest filtrowane przez pytanie mówiące o tym, czy firma w ostatnim czasie odnotowała spadek bądź wzrost płynności finansowej i zadawano je jedynie tym firmom, które zadeklarowały, że rzeczywiście ów spadek płynności finansowej odnotowały. Jednak nawet gdyby wziąć pod uwagę całą próbę okazałoby się, że w obecnej fali badania utrata płynności finansowej groziła co czwartemu polskiemu przedsiębiorcy (w zeszłym roku analogiczny odsetek wynosił jedynie 13% w skali całej próby).

Głównym powodem zagrożenia utraty płynności finansowej była inflacja (73,4%), wzrost kosztów energii (64,5%) i wzrost kosztów zatrudnienia (58,8%). Dopiero na dalszych miejscach wymieniane były: utrata klientów (51%) oraz opóźnienia w płatnościach ze strony kontrahentów (42,4%). Więcej niż jeden powód groźby utraty płynności finansowej wskazało ponad 90% badanych.

Wykres 6.14. Groźba utraty płynności finansowej



Wykres 6.15. Przyczyny groźby utraty płynności finansowej

6.8. Podsumowanie

Podsumowując, 2023 nie tylko nie dał upragnionego wytchnienia polskim przedsiębiorcom, lecz przyniósł nowe zmartwienia i obszary niepewności. W rzeczy samej obostrzenia związane z pandemią COVID-19 wydają się być tylko wspomnieniem. W 2023 r. co czwartemu badanemu groziła utrata płynności finansowej, zaś tym co dusi polskich przedsiębiorców jest przede wszystkim inflacja i koszty prowadzenia działalności. Kwestia wojny u naszych wschodnich sąsiadów jest paląca: blisko połowa badanych zauważa negatywny jej wpływ na prowadzoną działalność. Mimo to, ocena obecnej koniunktury w branży i w gospodarce jest lepsza niż przed rokiem, podobnie zresztą jak przewidywania dotyczące najbliższych trzech miesięcy. Wraz z tym – pozytywnym – trendem widać dalsze osuwanie się polskich przedsiębiorców w hibernację: ponad połowa nie planuje inwestycji, ¾ nie planuje wyjścia na rynki zagraniczne, 6 na 10 badanych nie planuje zatrudniać nowych pracowników, 75% badanych firm odnotowało spadek na jednym z wymiarów działalności zaś kolejne 16% – na więcej niż jednym. Ponad połowa badanych odnotowała spadek przychodów.

Cieszy to, że polscy przedsiębiorcy rzadziej niż przed rokiem zetknęli się ze zjawiskiem nieuczciwej konkurencji, martwi – że większy odsetek przestał zwracać na to uwagę, gdyż świadczyć to może o tym, że mają poważniejsze problemy na głowie. Strategie budowania konkurencyjności są zbliżone do tego, co zaobserwowano rok wcześniej. Więcej jednak niż w 2022 r. jest deklaracji dotyczących poszerzania oferty, co jednak – jak się wydaje – jest zadaniem bardzo trudnym bez inwestowania w rozwój. Wśród powodów niechęci do inwestycji na pierwszych miejscach wymieniano niepewny klimat gospodarczy i niepewny klimat polityczny.

Rok 2023 jest kolejnym bardzo trudnym rokiem dla polskich przedsiębiorców. Choć starają się oni bardziej optymistycznie patrzeć w przyszłość, ich deklaracje dotyczące rozwoju i inwestycji świadczą o tym, że kolejny już sztorm w ciągu ostatnich trzech lat puścił większość z nich w dryf. Nieco lepsze niż przed rokiem wskaźniki dotyczące przyszłości branży i gospodarki należy uznać raczej za uparte wypatrywanie ziemi na horyzoncie niż łapanie wiatru w żagle.

Rozdział 7. Prośrodowiskowa aktywność przedsiębiorstw w Polsce

Tematy środowiskowe są przedmiotem ożywionego dyskursu publicznego na całym świecie. Mierzone są skutki makro wpływu człowieka na środowisko, wpływ poszczególnych gospodarek narodowych, sektorów, branż oraz szacowane są skutki tego wpływu w perspektywie krótko- i długoterminowej. Towarzyszą temu trudne negocjacje między krajami-sygnatariuszami porozumienia paryskiego (2015 r.), z którego jak się okazuje, bardzo trudno się wywiązać.

Rosnący negatywny wpływ człowieka na środowisko i próby odwrócenia tego trendu stanowią przyczynek do innowacji środowiskowych, których efektywność może być najlepiej obserwowana i mierzona poprzez wdrożenia w działalności gospodarczej. Taki typ innowacji nie jest na razie objęty na gruncie polskim systematyczną statystyką na poziomie przedsiębiorstw. Różne podmioty i instytucje prowadzą jednak szereg częściowych badań, których celem jest pozyskanie informacji na temat świadomości, wiedzy i konkretnych działań firm w zakresie wkładu w zazielenianie gospodarki. W kolejnych latach informacji z tej dziedziny gospodarki będzie przybywać ze względu na wprowadzane regulacje środowiskowe, silne ukierunkowanie funduszy publicznych na wspieranie przedsiębiorstw w zazielenianiu ich działalności oraz coraz większą ogólnospołeczną i gospodarczą świadomość negatywnego wpływu człowieka na środowisko.

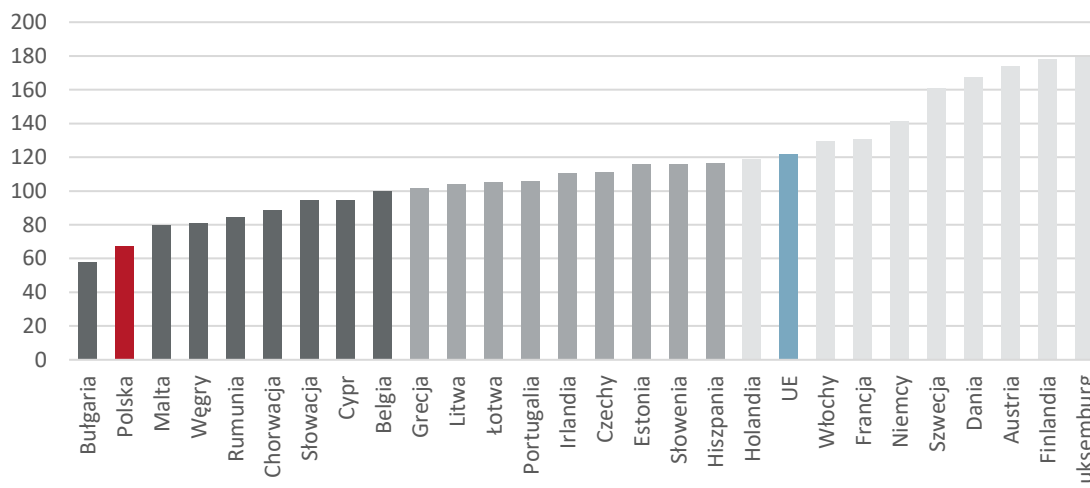
7.1. Polska na tle UE

Orientacyjną miarę ekoinnowacyjności dla krajów Unii Europejskiej stanowi Europejski Indeks Ekoinnowacyjności (European Eco-Innovation Scoreboard). Corocznie prezentuje on osiągnięcia krajów członkowskich w stosunku do średniej UE i dzieli gospodarki narodowe na trzy grupy: nadrabiające zaległości, przeciętnych ekoinnowatorów oraz liderów. Główny indeks składa się z 12 wskaźników, które są pogrupowane w pięć obszarów (nakłady na innowacje, ekoinnowacje – działania, ekoinnowacje – wyniki, efekty dla środowiska i efekty społeczno-gospodarcze⁷⁴). Do 2021 r. ranking opierał się na 16 wskaźnikach, a od 2022 r. ich

⁷⁴ Więcej na temat wskaźników: H. Al.-Ajilani, V. Cvijanovic, N. Es-Sadki, V. Muller, *EU Eco-Innovation Index 2022 Policy Brief*, July 2021; Pakulska J. *Wskaźniki innowacji ekologicznych dla Polski w latach 2010-2017*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 532, 2018;

liczba zmniejszyła się do 12, co uzasadniono potrzebą większej koncentracji na wskaźnikach, które rzeczywiście odnoszą się do znaczących praktyk mających wpływ na eko-innowacje⁷⁵.

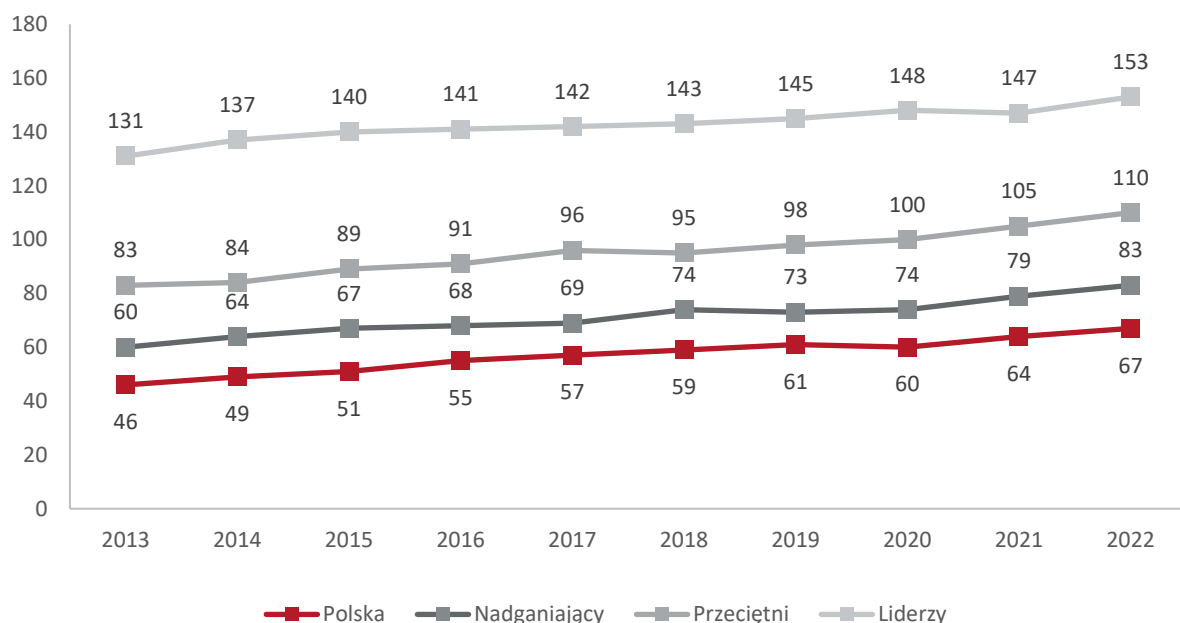
Wykres 7.1. Europejski Indeks EkoInnowacyjności w krajach UE w 2022 r.



Źródło: dane Komisji Europejskiej, https://green-business.ec.europa.eu/eco-innovation_en, dostęp z dnia 14.04.2023 r.

W 2022 r. Polska osiągnęła 67 pkt. przy średniej UE na poziomie 121 pkt. W ciągu ostatnich 10 lat Polska pozostawała w grupie „nadrabiających zaległości”. Niemal w każdym z 12 wskaźników poczyniła postępy, a w przypadku trzech – tj. liczba publikacji naukowych związanych z eko-innowacjami, produktywność wody oraz wartość dodana w ekoprzemysle i gospodarce obiegu zamkniętego (jako % PKB) – nawet spektakularne, wychodzące znacząco poza średnią UE. W latach 2013-2022 Polska zyskała prawie 21 pkt., ale znaczna grupa krajów poradziła sobie jeszcze lepiej (powyżej 30 pkt. uzyskały Grecja, Litwa, Austria, Irlandia, Bułgaria i Niemcy). Z kolei kraje o najniższych wzrostach i tak pozostały w grupie liderów rankingu (mowa o Szwecji i Finlandii). Okresowa wyższa dynamika notowana w Polsce nie przełożyła się nawet na przybliżenie do grupy przeciętnych eko-innowatorów. Jedynym krajem, który zanotował spadek w przeciągu analizowanych 10 lat jest Rumunia (o 2 pkt.). Mimo pewnych różnic między krajami, obserwowane wzrosty w ww. grupach krajów są dość stabilne i nie ulegają znaczącym zmianom rok do roku. Większe zmiany widać dopiero w dłuższych okresach, co skłania do przyjęcia tezy, że działania z obszaru eko-innowacyjności wiążą się z kosztownymi inwestycjami i długoterminowym zwrotem.

⁷⁵ W największym stopniu dokonano zmiany w ramach obszaru „Eko-innowacje – działania”, w którym pozostał jeden podwskaźnik – Liczba firm posiadających certyfikat ISO 14001, a usunięto dwa podwskaźniki: liczbę firm wprowadzających eko-innowacje poprawiające efektywność materiałową oraz efektywność energetyczną na jednostkę produkcji. Zrezygnowano również w obszarze „Eko-innowacje – wyniki” z pomiaru informacji w mediach na temat eko-innowacji oraz w obszarze „Nakłady na innowacje” z pomiaru wielkości zielonych inwestycji.

Wykres 7.2. Europejski Indeks EkoInnowacyjności w krajach UE w latach 2013-2022

Źródło: dane Komisji Europejskiej, https://green-business.ec.europa.eu/eco-innovation_en, dostęp z dnia 14.04.2023 r.

7.2. Znaczenie ekoInnowacji dla przedsiębiorstw innowacyjnych w Polsce

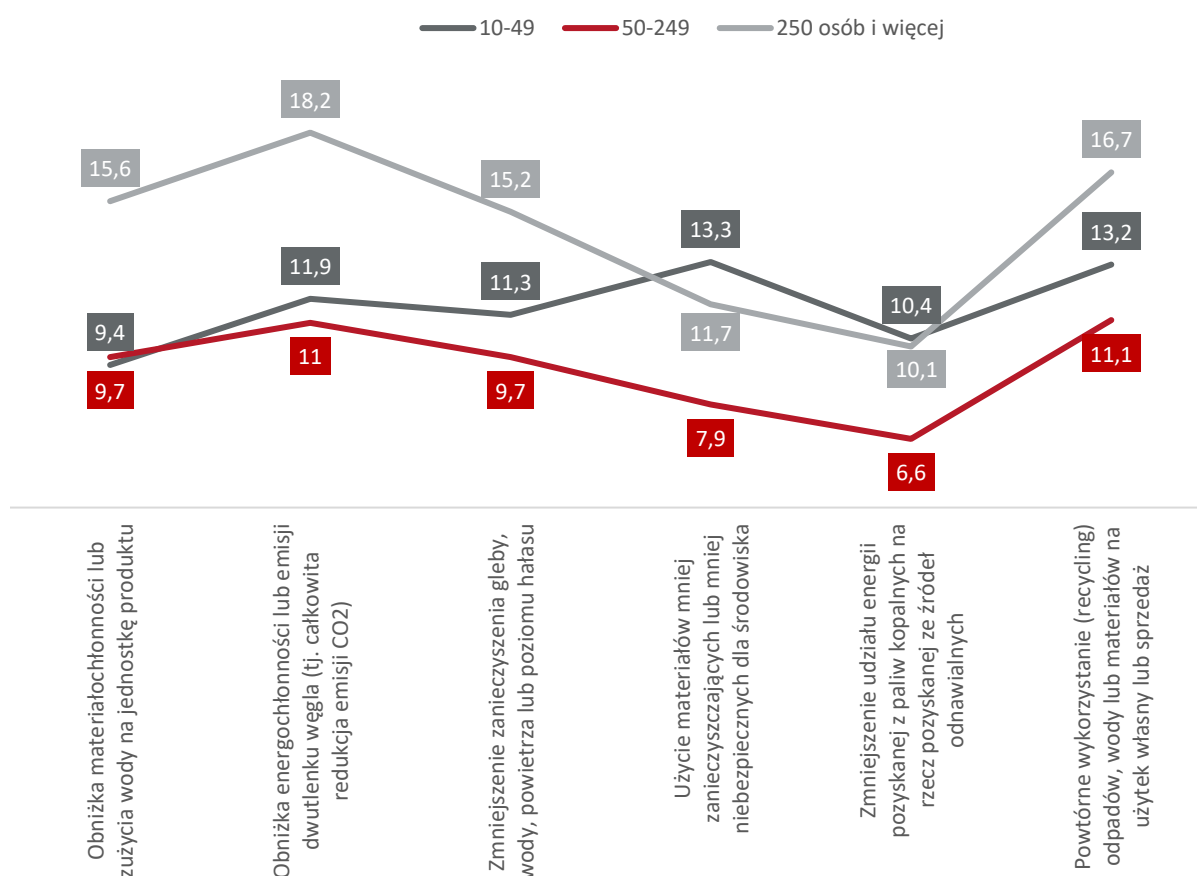
Częściowych informacji o skali innowacji środowiskowych wśród przedsiębiorstw dostarczają dane Głównego Urzędu Statystycznego. Ostatnie opublikowane dane w tym zakresie dotyczą wyników przedsiębiorstw innowacyjnych w latach 2018-2020. Ocena ekoInnowacyjności tej grupy firm została wykonana w dwóch wymiarach: analizowano intensywność działań innowacyjnych w zakresie wytwarzania wyrobów lub świadczenia usług oraz intensywność działań innowacyjnych w okresie użytkowania zakupionego produktu lub korzystania z usługi na poziomie użytkowników końcowych (tj. klientów indywidualnych, biznesowych, instytucjonalnych). Poniżej zaprezentowane zostaną dane dotyczące wymiaru „produkcyjnego”, tj. w jakim stopniu przedsiębiorcy z obu sektorów (przemysłowego i usługowego) dostrzegają swój wkład w ochronę środowiska poprzez wytwarzanie wyrobu lub świadczenie usługi.

Aktywność prośrodowiskowa przedsiębiorstw przemysłowych

Podstawowa obserwacja dla przedsiębiorstw przemysłowych jest taka, że firmy znacznie częściej deklarują, że ich działania mają nieznaczny wkład w ochronę środowiska, czyli coś robią, ale oceniają, że ta aktywność nie jest znacząca. Wskazania znaczącego wkładu w ochronę środowiska są średnio dwukrotnie niższe. W przypadku wszystkich rodzajów wielkości przedsiębiorstw, firmy najczęściej wskazywały znaczny wkład w zakresie recyklingu

odpadów, wody lub materiałów (13% wskazań ogółem) oraz w zakresie obniżenia energochłonności (12,3% wskazań ogółem). W niemal wszystkich rodzajach wpływu na środowisko, to firmy duże deklarują znaczny wkład w ochronę środowiska, za nimi, co ciekawe, są podmioty małe i dopiero po nich firmy średnie.

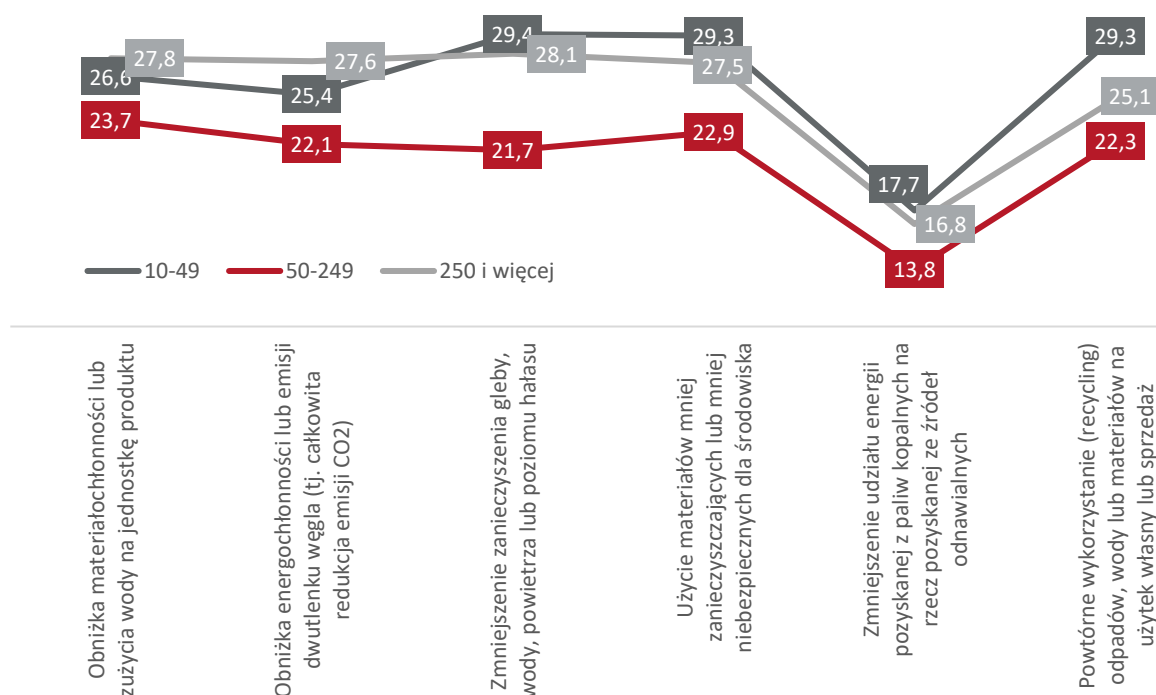
Wykres 7.3. Przedsiębiorstwa przemysłowe, które w latach 2018-2020 wprowadziły innowacje przynoszące korzyści dla środowiska uzyskane w okresie wytwarzania przez przedsiębiorstwo wyrobów lub usług – WKŁAD ZNACZĄCY (w % przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie)



Źródło: Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2018-2020, GUS, 2021.

Wysoką aktywność małych podmiotów widać również w deklaracjach dotyczących nieznacznego wkładu w ochronę środowiska. Na sześć rodzajów wpływu na środowisko, małe przedsiębiorstwa deklarują najwyższą aktywność w czterech z nich, wyprzedzając duże i średnie firmy.

Wykres 7.4. Przedsiębiorstwa przemysłowe, które w latach 2018-2020 wprowadziły innowacje przynoszące korzyści dla środowiska uzyskane w okresie wytwarzania przez przedsiębiorstwo wyrobów lub usług – WKŁAD NIEZNACZNY (w % przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie)



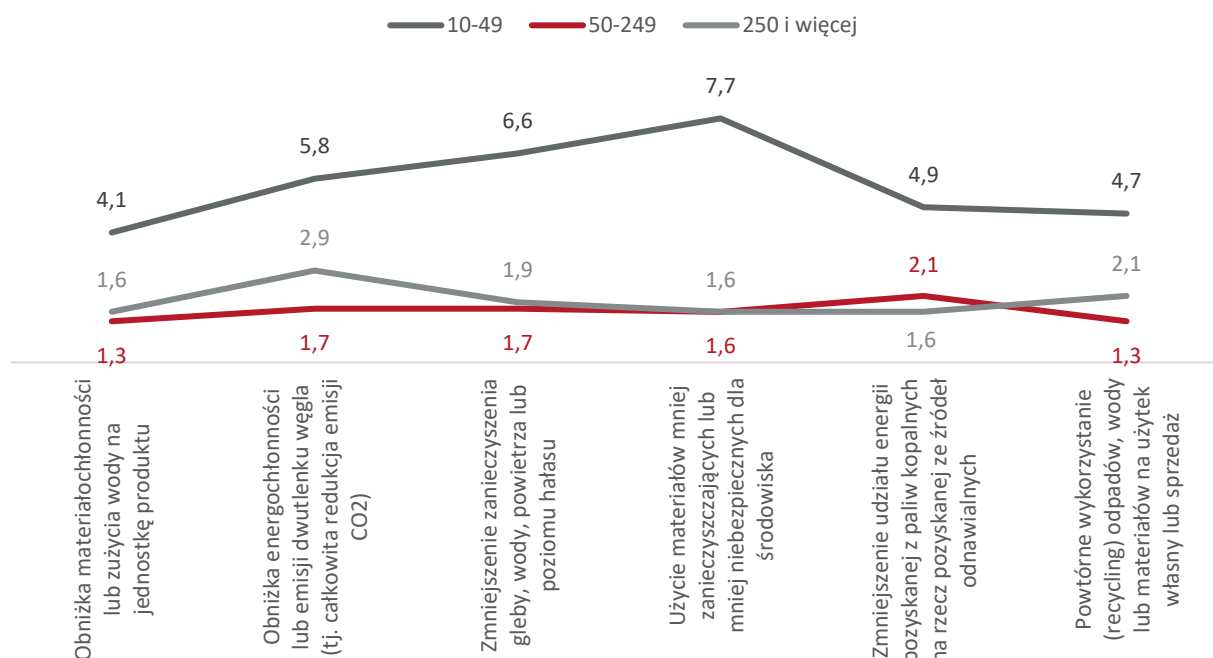
Źródło: Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2018-2020, GUS, 2021.

Najmniejszy wkład, co pokazują dane dla wszystkich grup przedsiębiorstw w obu wymiarach (wkład znaczący i nieznaczny), mają one w zmniejszanie zużycia energii pozyskanej z paliw kopalnych na rzecz pozyskanej ze źródeł odnawialnych. Potwierdza to silne uzależnienie polskiej gospodarki od tradycyjnych, nieodnawialnych źródeł energii oraz na względną trudność polskich firm w internalizacji tego ryzyka i jego ograniczeniu w ramach własnych działań.

Aktywność prośrodowiskowa przedsiębiorstw usługowych

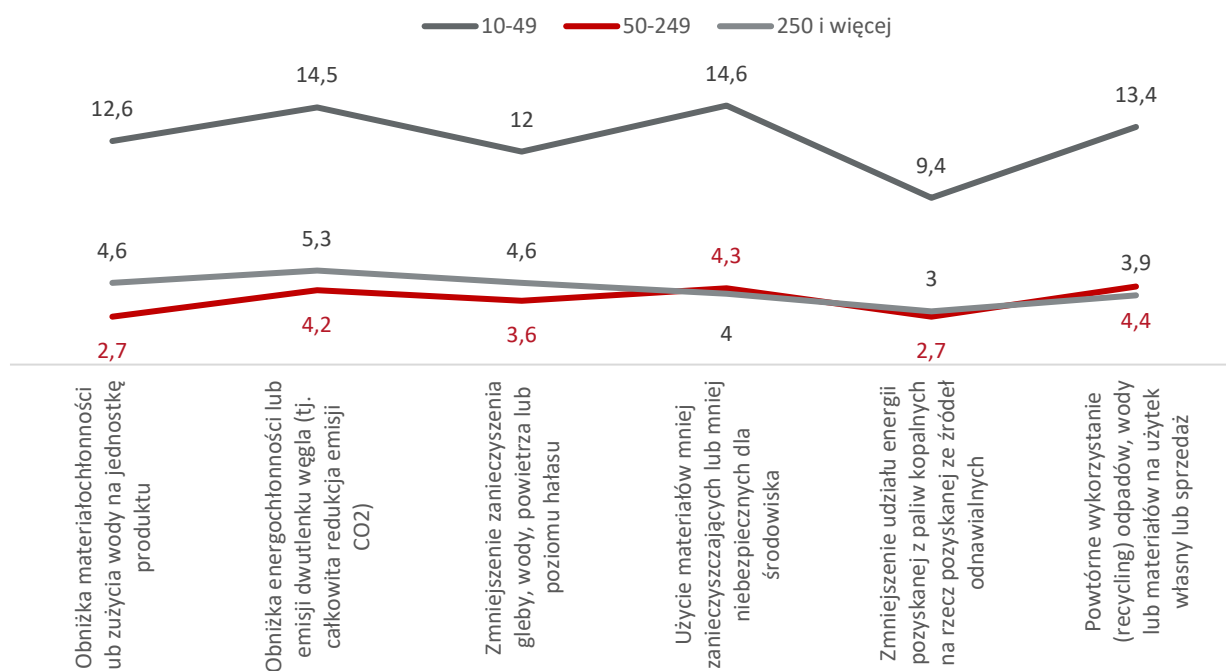
To co się najmocniej przebija w danych na temat przedsiębiorstw usługowych, to fakt relatywnie większej aktywności firm małych w innowacyjne działania prośrodowiskowe. Okazuje się, że im mniejszy podmiot tym częściej wprowadza on innowacje przynoszące korzyści dla środowiska, zarówno jeśli chodzi o znaczący, jak i nieznaczny wkład w ochronę środowiska (Wykresy 5 i 6). Z kolei wskazania po stronie dużych podmiotów są zaskakująco niskie, zbliżone do poziomu deklarowanego przez firmy średnie. Podobnie jak w przypadku przedsiębiorstw przemysłowych, to zmniejszanie udziału energii pozyskanej z paliw kopalnych na rzecz pozyskanej ze źródeł odnawialnych jest zgłaszane najrzadziej. Natomiast najczęściej wprowadzonym innowacjom towarzyszyło użycie materiałów mniej zanieczyszczających lub niebezpiecznych.

Wykres 7.5. Przedsiębiorstwa usługowe, które w latach 2018-2020 wprowadziły innowacje przynoszące korzyści dla środowiska uzyskane w okresie wytwarzania przez przedsiębiorstwo wyrobów lub usług – WKŁAD ZNACZĄCY (w % przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie)



Źródło: Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2018-2020, GUS 2021.

Wykres 7.6. Przedsiębiorstwa usługowe, które w latach 2018-2020 wprowadziły innowacje przynoszące korzyści dla środowiska uzyskane w okresie wytwarzania przez przedsiębiorstwo wyrobów lub usług – WKŁAD NIEZNACZNY (w % przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie)



Źródło: Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2018-2020, GUS 2021

7.3. Wpływ regulacji (w tym środowiskowych) na działalność innowacyjną

Ciekawych danych kontekstowych dostarczają informacje na temat wpływu regulacji na działalność innowacyjną przedsiębiorstw. W przypadku firm przemysłowych, wskazania procentowe są niewysokie i generalnie rysuje się obraz, że regulacje jako takie nie mają istotnego znaczenia dla innowacji, a jeśli już, to w większym stopniu przeszkadzają niż inicjują działalność innowacyjną. Jest jednak niewielka grupa firm, które dostrzegają pozytywny wpływ regulacji. W przypadku przedsiębiorstw przemysłowych, najlepiej ocenianą dziedziną regulacji, która ułatwia prowadzenie działalności innowacyjnej jest środowisko. Najgorzej oceniane są regulacje podatkowe jako uniemożliwiające/utrudniające działalność innowacyjną. Dane dotyczą tylko dwóch okresów, dlatego potrzebne są dalsze obserwacje i pomiary tych tendencji.

Tabela 7.1. Regulacje prawne mające wpływ na działalność innowacyjną przedsiębiorstw przemysłowych w latach 2018-2020 (w % przedsiębiorstw ogółem)

	Inicjowały/ułatwiały działalność innowacyjną		Uniemożliwiały/utrudniały wprowadzenie nowych innowacji lub podwyższały koszty		Nie miały istotnego znaczenia	
	2016-2018	2018-2020	2016-2018	2018-2020	2016-2018	2018-2020
Bezpieczeństwo produktu/konsumenta	3,2	3,8	5,2	5,7	91,5	90,9
Środowisko	3	4	8,1	9,5	88,9	86,9
Własność intelektualna	2,4	2,5	3,6	3,8	94	93,8
Podatki	1,4	2	13,6	16,4	85	81,8
Zatrudnienie, bezpieczeństwo pracowników	3	3,1	11,5	12,4	85,6	84,7
Ochrona danych	bd	2,2	bd	8,8	bd	89,2

Źródło: Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2018-2020 i w latach 2016-2018, GUS 2021, 2019.

Firmy usługowe w jeszcze większym stopniu nie dostrzegają wpływu regulacji jako takich na działalność innowacyjną, a niewielkie odsetki firm, które dzięki regulacjom zainicjowały działalność innowacyjną rozkładają się w miarę równomiernie po wszystkich dziedzinach regulacji. W obu okresach pomiaru regulacje środowiskowe nie wyróżniały się in plus. Większe znaczenie miały regulacje dotyczące bezpieczeństwa produktu/konsumenta oraz te z obszaru ochrony danych.

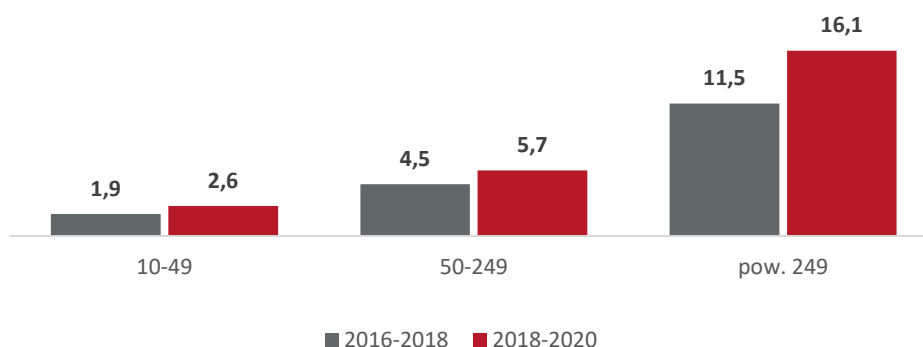
Tabela 7.2. Regulacje prawne mające wpływ na działalność innowacyjną przedsiębiorstw usługowych (w% przedsiębiorstw usługowych ogółem)

	Inicjowały/ułatwiały działalność innowacyjną		Uniemożliwiały/utrudniały wprowadzenie nowych innowacji lub podwyższały koszty		Nie miały istotnego znaczenia	
	2016-2018	2018-2020	2016-2018	2018-2020	2016-2018	2018-2020
Bezpieczeństwo produktu/konsumenta	3	2,9	6,7	5,7	90,3	91,6
Środowisko	1,9	2,3	5,3	6,9	92,8	91,4
Własność intelektualna	2,1	2,3	3,5	3,5	94,4	94,5
Podatki	1,9	2,3	5,3	6,9	92,8	91,4
Zatrudnienie, bezpieczeństwo pracowników	2,8	2,7	12	11,8	85,2	85,8
Ochrona danych	bd	2,9	bd	12,5	bd	85,2

Źródło: Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2018-2020 i w latach 2016-2018, GUS 2021, 2019.

Spore różnice można zauważyć jeśli skoncentrujemy się tylko na regulacjach środowiskowych i ich pozytywnym wpływie w podziale na wielkość firm. W latach 2018-2020 pozytywny wpływ regulacji środowiskowych na działalność innowacyjną dostrzegło 2,6% małych firm przemysłowych, udział średnich był ponad dwukrotnie wyższy (5,7%), a wśród dużych była to już co szósta firma (16,1%). Oczywiście wzrost znaczenia regulacji wraz z wielkością firmy nie jest zaskakujący. Jednak ich wzrost w poszczególnych okresach pomiarowych w każdej z kategorii firm oraz relatywnie wysoki odsetek wskazań w dużych firmach świadczy o rosnącej aktywności przedsiębiorstw w dostrzeganiu pozytywnego wpływu regulacji środowiskowych na działalność innowacyjną.

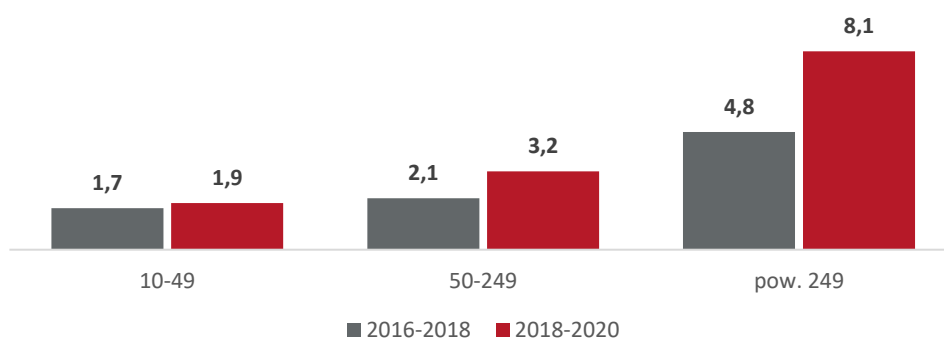
Wykres 7.7. Odsetek przedsiębiorstw przemysłowych wskazujących regulacje środowiskowe jako inicjujące działalność innowacyjną wg wielkości firm (w % przedsiębiorstw przemysłowych ogółem)



Źródło: Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2018-2020 i w latach 2016-2018, GUS 2021, 2019.

Wskazania dla firm usługowych wykazują podobną tendencję. We wszystkich grupach wielkościowych nastąpiły wzrosty pomiędzy okresami 2016-2018 i 2018-2020, choć udział firm dostrzegających pozytywny wpływ regulacji środowiskowych jest mniejszy niż wśród firm przemysłowych.

Wykres 7.8. Odsetek przedsiębiorstw usługowych wskazujących regulacje środowiskowe jako inicjujące działalność innowacyjną wg wielkości firm (w % przedsiębiorstw usługowych ogółem)

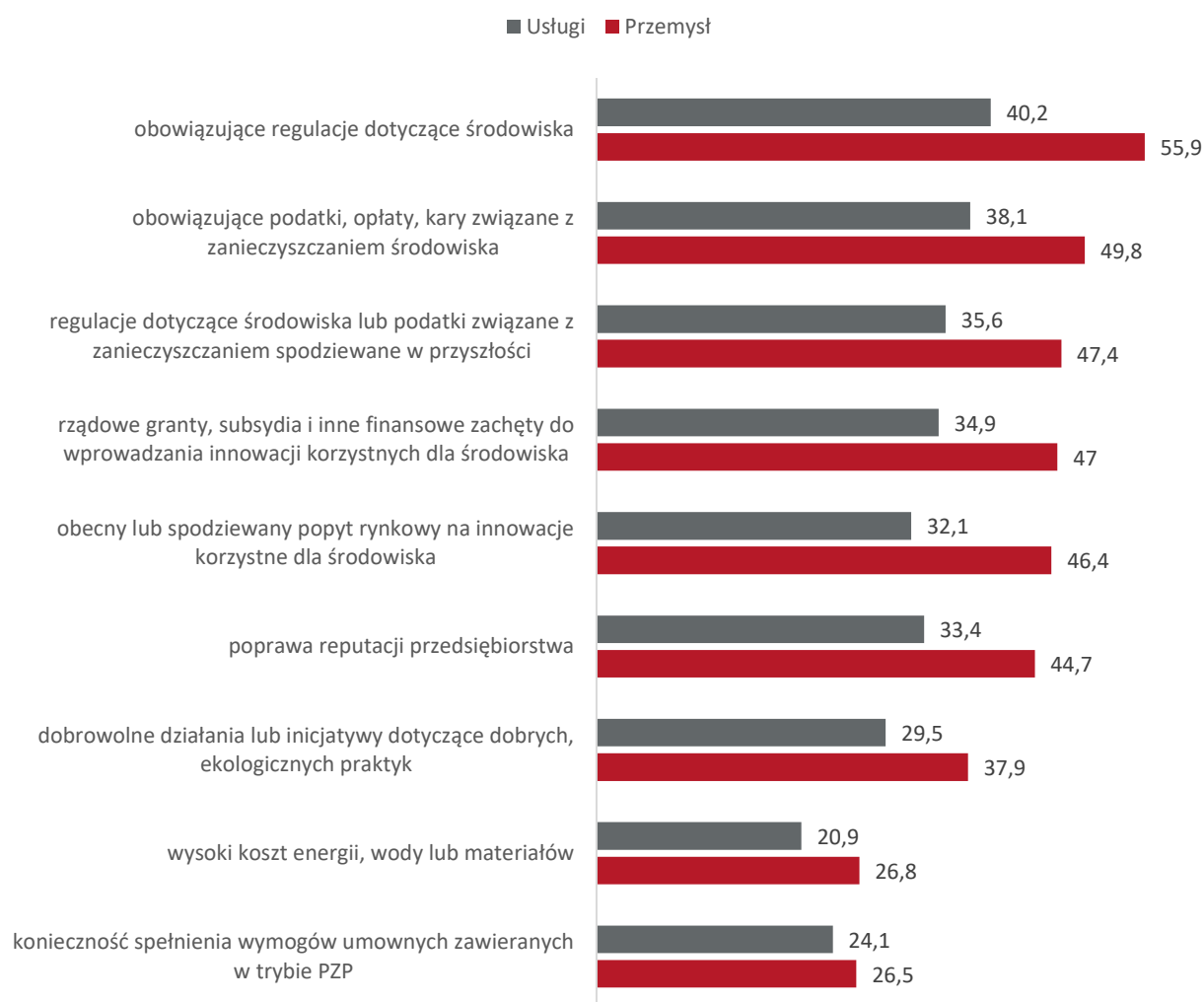


Źródło: Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2018-2020 i w latach 2016-2018, GUS 2021, 2019.

Jeśli skoncentrujemy się tylko na grupie firm aktywnych innowacyjnie, to okazuje się, że wpływ regulacji na innowacje przynoszących korzyści dla środowiska jest bardzo wysoki. Dla obu sektorów to obowiązujące i przyszłe regulacje dotyczące środowiska oraz obowiązujące podatki i kary są najistotniejsze dla rozwoju innowacji środowiskowych. Bardzo ciekawe i ważne okazuje się też to, że inne czynniki są również mocno zauważane przez przedsiębiorstwa jako stymulanty innowacji prośrodowiskowych. Rządowe granty lub spodziewany popyt na innowacje (kryterium konkurencyjności) są wskazywane niemal równie często (niewielkie różnice na poziomie kilku punktów procentowych). Te informacje stanowią bardzo ważny przekaz dla instytucji wspierających rozwój zielonej gospodarki.

Pokazują one, że oprócz działań regulacyjnych, jest szereg innych możliwości zachęcania do aktywności w zakresie ekoinnowacji, na które – co pokazują wyniki zaprezentowane na poniższym wykresie – przedsiębiorcy są uwrażliwieni.

Wykres 7.9. Jak ważne były poniższe czynniki dla podjęcia decyzji przez Państwa przedsiębiorstwo o wdrożeniu w latach 2018–2020 innowacji przynoszących korzyści dla środowiska? (% przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie)



Źródło: *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2018-2020*, GUS, 2021.

Rozdział 8. Polska Zachodnia – obszar działania Biura Regionalnego PARP w Poznaniu

Od 2021 r. Biuro Regionalne Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości w Poznaniu (BREP) wspiera swymi działaniami przedsiębiorców z terenu Polski Zachodniej. Głównymi przesłankami utworzenia Biura były:

- identyfikacja klientów PARP i poznanie ich potrzeb rozwojowych;
- zindywidualizowana komunikacja z interesariuszami PARP;
- pogłębienie relacji z klientami PARP na poziomie lokalnym;
- zwiększenie świadomości lokalnych przedsiębiorców w zakresie możliwości wykorzystania instrumentów wsparcia oferowanych przez PARP.

Do głównych nurtów działania BREP należy:

- prowadzenie działań informacyjnych dotyczących projektu Systemu Wczesnego Ostrzegania (SWO) wobec mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w okresowych trudnościach;
- wspieranie przedsiębiorców w podejmowaniu działań minimalizujących skutki przejściowych trudności;
- popularyzacja koncepcji Gospodarki Obiegu Zamkniętego (GOZ) i powiązanych z nią procesów automatyzacji i cyfryzacji przedsiębiorstw;
- współpraca z przedsiębiorcami, organizacjami przedsiębiorców, instytucjami, uczelniami i jednostkami samorządu terytorialnego w województwach Polski Zachodniej;
- organizacja spotkań konsultacyjno-informacyjnych i promocyjnych z przedsiębiorcami i instytucjami otoczenia biznesu w zakresie oferty PARP.

Formalnie Biuro w Poznaniu realizuje projekty na terenie pięciu województw: wielkopolskiego, kujawsko-pomorskiego, zachodniopomorskiego, pomorskiego oraz lubuskiego. W praktyce z pomocy Biura korzystają także przedsiębiorcy z województwa dolnośląskiego oraz opolskiego. Z tego względu w niniejszym rozdziale mianem „Polska Zachodnia” określany jest obszar obejmujący siedem ww. województw.

8.1. MSP działające w makroregionie Polski Zachodniej

W celu zobrazowania, w możliwie zwięzły sposób, sytuacji społeczno-ekonomicznej przedsiębiorstw prowadzących działalność na terenie Polski Zachodniej, zestawiono wybrane – najbardziej aktualne w momencie przygotowywania publikacji – dane statystyczne. Przy sporządzaniu zestawienia korzystano z ogólnodostępnych danych GUS, opracowanych za pomocą *metody jednostek lokalnych*, uwzględniającej faktyczne miejsce prowadzenia działalności przez przedsiębiorstwo.

Województwo wielkopolskie

Ogólna charakterystyka

Wielkopolskie jest drugim co do wielkości województwem w Polsce i trzecim pod względem liczby ludności. W 2021 r. gęstość zaludnienia na tym terenie wynosiła 117 osób/km² (vs. 122 osoby/km² dla Polski).

Tabela 8.1. Dane ogólne dotyczące województwa wielkopolskiego

Wybrane dane ogólne	2021 r.
Powierzchnia w km ²	29 826
Ogólna liczba ludności	3 500 000
Aktywni zawodowo – pracujący	1 644 000
Aktywni zawodowo – bezrobotni	37 000
Stopa bezrobocia	2,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji *Sytuacja demograficzna Polski do roku 2021*, GUS, 2022 oraz publikacji *Regiony Polski 2022*, GUS, 2022.

Liczba aktywnych zawodowo osób na terenie województwa w 2021 r. wynosiła ponad 1,6 mln, co stanowi prawie 10% w skali całego kraju. Stopa bezrobocia była niższa niż średnia krajowa (2,2 vs. 3,4%).

Sektor MSP na terenie województwa wielkopolskiego

W 2021 r. na terenie województwa działało 239 900 firm, zatem o blisko 10 000 więcej niż rok wcześniej. Zdecydowaną większość z nich stanowiły mikroprzedsiębiorstwa – ponad 94%.

Udział aktywnych przedsiębiorstw z obszaru województwa w strukturze krajowej rok do roku pozostał stabilny i wyniósł około 10%. Znacznemu zwiększeniu uległy nakłady na jeden działający podmiot z sektora MSP (o 43% r/r). Wzrosła również wysokość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia oraz wartość zrealizowanych inwestycji w przeliczeniu na przedsiębiorstwo. Średnie miesięczne wynagrodzenie w województwie stanowiło 89% wartości krajowego przeciętnego uposażenia w roku 2021.

Tabela 8.2. Przedsiębiorstwa aktywne w 2020 i w 2021 r.

Wielkopolskie	2020	2021	r/r
Liczba aktywnych przedsiębiorstw	232 126	239 900	+ 3%
Udział województwa w liczbie firm ogółem w Polsce (%)	9,7	9,9	+ 0,2 p.p.
Liczba pracujących w sektorze MSP	1 151 801	1 193 830	+ 3%
Przychody na 1 podmiot w mln zł	2,3	3,3	+ 43%
Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto w zł	4887	5330	+ 10%
Inwestycje na przedsiębiorstwo w tys. zł	90	110	+ 22%
Inwestycje na pracującego w przedsiębiorstwach w tys. zł	18	17	- 5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji *Sytuacja demograficzna Polski do roku 2021*, GUS, 2022 oraz publikacji *Regiony Polski 2022*, GUS, 2022.

Nakłady ponoszone w województwie w przeliczeniu na jedną osobę pracującą w przedsiębiorstwie były o 13% większe niż średnia dla kraju. W latach 2020-2021 odsetek zatrudnionych w sektorze MSP w Wielkopolskim w liczbie zatrudnionych w MSP w całym kraju pozostawał na stabilnym poziomie 11-12%.

Tabela 8.3. Przedsiębiorstwa aktywne w 2021 r., gdy średnia dla Polski = 100

Wielkopolskie	2020	2021
Liczba aktywnych przedsiębiorstw	10	10
Liczba pracujących w sektorze MSP	11	12
Przychody na 1 podmiot	100	120
Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto	91	89
Inwestycje na przedsiębiorstwo	91	107
Inwestycje na pracującego w przedsiębiorstwach	82	113

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji *Sytuacja demograficzna Polski do roku 2021*, GUS, 2022 oraz publikacji *Regiony Polski 2022*, GUS, 2022.

Województwo lubuskie

Ogólna charakterystyka

Lubuskie to trzynaste co do wielkości oraz piętnaste pod względem liczby ludności województwo w Polsce. W 2021 r. gęstość zaludnienia na tym terenie wynosiła 56 osób/km².

Tabela 8.4. Dane ogólne dotyczące województwa lubuskiego

Wybrane dane ogólne	2021 r.
Powierzchnia w km ²	13 988
Ogólna liczba ludności	779 000
Aktywni zawodowo – pracujący	423 000
Aktywni zawodowo – bezrobotni	b.d.
Stopa bezrobocia	b.d.

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji *Sytuacja demograficzna Polski do roku 2021*, GUS, 2022 oraz publikacji *Regiony Polski 2022*, GUS, 2022.

Sektor MSP na terenie województwa lubuskiego

Liczba aktywnych przedsiębiorstw na terenie województwa lubuskiego wynosiła w 2021 r. 53 700, po niewielkim wzroście (0,4%) względem roku poprzedzającego.

Mikroprzedsiębiorstwa, w liczbie 52 839, stanowiły ponad 98% podmiotów działających na tym terenie. Udział liczby przedsiębiorstw województwa w strukturze firm krajowych utrzymał się na stabilnym poziomie około 2%. Rok do roku o 12% podniosło się przeciętne miesięczne wynagrodzenie w województwie. Nakłady inwestycyjne na przedsiębiorstwo i na jednego zatrudnionego w przedsiębiorstwach wzrosły odpowiednio o 7 i 6%. Natomiast o 1% zmniejszyła się liczba osób pracujących w sektorze MSP.

Tabela 8.5. Przedsiębiorstwa aktywne w 2020 i w 2021 r.

Lubuskie	2020	2021	r/r
Liczba aktywnych przedsiębiorstw	53 510	53 700	+ 0,4%
Udział województwa w liczbie firm ogółem w Polsce (%)	2,3	2,2	- 0,1 p.p.
Liczba pracujących w sektorze MSP	213 605	211 331	- 1%
Przychody na 1 podmiot w mln zł	1,8	2,1	+ 17%
Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto w zł	4512	5073	+ 12%
Inwestycje na przedsiębiorstwo w tys. zł	68	73	+ 7%
Inwestycje na pracującego w przedsiębiorstwach w tys. zł	17	18	+ 6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 roku*, GUS, 2022.

Udział aktywnych przedsiębiorstw z terenu województwa w ogólnej liczbie firm krajowych, jak i udział zatrudnionych w sektorze MSP, odniesiony do średniej wartości krajowej, pozostawały stabilne i wynosiły około 2%. Niezmienne w skali kraju pozostawały także przychody w przeliczeniu na jeden podmiot oraz przeciętne miesięczne wynagrodzenie. Zmniejszeniu w ujęciu rok do roku uległa wysokość inwestycji w przeliczeniu na jedno przedsiębiorstwo.

Tabela 8.6. Przedsiębiorstwa aktywne w 2021 r., gdy średnia dla Polski = 100

Lubuskie	2020	2021
Liczba aktywnych przedsiębiorstw	2	2
Liczba pracujących w sektorze MSP	2	2
Przychody na 1 podmiot	78	78
Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto	84	85
Inwestycje na przedsiębiorstwo	85	71
Inwestycje na pracującego w przedsiębiorstwach	77	75

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 roku*, GUS, 2022.

Województwo kujawsko-pomorskie

Ogólna charakterystyka

Województwo kujawsko-pomorskie jest dziesiąte co do wielkości i liczby ludności w Polsce. Gęstość zaludnienia na terenie regionu wynosiła w 2021 r. 113 osób/km².

Tabela 8.7. Dane ogólne dotyczące województwa kujawsko-pomorskiego

Wybrane dane ogólne	2021 r.
Powierzchnia w km ²	17 971
Ogólna liczba ludności	2 027 300
Aktywni zawodowo – pracujący	889 000
Aktywni zawodowo – bezrobotni	41 000
Stopa bezrobocia	4,4 %

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji *Sytuacja demograficzna Polski do roku 2021*, GUS, 2022 oraz publikacji *Regiony Polski 2022*, GUS, 2022.

Sektor MSP na terenie województwa kujawsko-pomorskiego

W 2021 r. liczba aktywnych przedsiębiorstw na terenie województwa wzrosła o 10% r/r i wynosiła 128 300. W sektorze MSP klasycznie dominowały mikrofirmy, które stanowiły ponad 98% ogólnej liczby aktywnych podmiotów. W tym okresie przedsiębiorstwa z sektora MSP odnotowały znaczący wzrost w zakresie: liczby pracujących (o 10% r/r), przychodów w przeliczeniu na jeden podmiot (o 12% r/r), a także przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto (o 13% r/r). Zmniejszeniu uległa wysokość inwestycji w przeliczeniu na przedsiębiorstwo (spadek o 3,3% r/r) oraz w przeliczeniu na pracującego w sektorze MSP (spadek o 5,9% r/r).

Tabela 8.8. Przedsiębiorstwa aktywne w 2020 i w 2021 r.

Kujawsko-pomorskie	2020	2021	r/r
Liczba aktywnych przedsiębiorstw	115 759	128 300	+ 10%
Udział województwa w liczbie firm ogółem w Polsce (%)	5,1	5,3	+ 0,2 p.p.
Liczba pracujących w sektorze MSP	435 144	480 500	+ 10%
Przychody na 1 podmiot w mln zł	1,7	1,9	+ 12%
Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto w zł	4 472	5 075	+ 13%
Inwestycje na przedsiębiorstwo w tys. zł	62	60	- 3,3%
Inwestycje na pracującego w przedsiębiorstwach w tys. zł	17	16	- 5,9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 roku*, GUS, 2022.

W latach 2020/2021 udział firm woj. kujawsko-pomorskiego w liczbie przedsiębiorstw w Polsce ogółem pozostawał stabilny (5%). Wzrosła wartość przychodów przeliczanych na jeden podmiot MSP oraz przeciętne miesięczne wynagrodzenie wobec średniej krajowej.

Tabela 8.9. Przedsiębiorstwa aktywne w 2020 i w 2021 r., gdy średnia dla Polski = 100

Kujawsko-pomorskie	2020	2021
Liczba aktywnych przedsiębiorstw	5	5
Liczba pracujących	4	5
Przychody na 1 podmiot	63	70
Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto	83	86
Inwestycje na przedsiębiorstwo	62	58
Inwestycje na pracującego w przedsiębiorstwach	77	67

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 roku*, GUS, 2022.

Województwo pomorskie

Ogólna charakterystyka

Pomorskie to ósme co do wielkości województwo na terenie Polski, natomiast pod względem liczby ludności – siódme, przy gęstości zaludnienia 98 osób/km² (w 2021 r.).

Tabela 8.10. Dane ogólne dotyczące województwa pomorskiego

Wybrane dane ogólne	2021 r.
Powierzchnia w km ²	18 323
Ogólna liczba ludności	1 795 000
Aktywni zawodowo – pracujący	1 041 000
Aktywni zawodowo – bezrobotni	25 000
Stopa bezrobocia	2,3 %

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji *Sytuacja demograficzna Polski do roku 2021*, GUS, 2022 oraz publikacji *Regiony Polski 2022*, GUS, 2022.

Sektor MSP na terenie województwa pomorskiego

Liczba aktywnych przedsiębiorstw na terenie województwa Pomorskiego wzrosła w 2021 r. o 2% r/r i wynosiła 154 500. Zdecydowaną większość (98%) stanowiły mikrofirmy. O 7% r/r zwiększyła się liczba osób pracujących w sektorze MSP.

Tabela 8.11. Przedsiębiorstwa aktywne w 2020 i w 2021 r.

Pomorskie	2020	2021	r/r
Liczba aktywnych przedsiębiorstw	152 117	154 500	+ 2%
Udział regionu w Polsce (%)	6,7	6,4	- 0,3 p.p.
Liczba pracujących w sektorze MSP	583 632	621 700	+ 7%
Przychody na 1 podmiot w mln zł	2	2,5	+ 25%
Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto w zł	5 403	6 027	+ 12%
Inwestycje na przedsiębiorstwo w tys. zł	67	79	+ 18%
Inwestycje na pracującego w przedsiębiorstwach w tys. zł	17	20	+ 18%

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 roku*, GUS, 2022.

Należy podkreślić znaczny wzrost kilku wskaźników zanotowany w 2021 r. O 25% (r/r) zwiększyły się przychody w przeliczeniu na jeden podmiot. Znaczący, 12-procentowy wzrost odnotowano w przypadku średniego miesięcznego wynagrodzenia brutto. Zarówno inwestycje w przeliczeniu na przedsiębiorstwo, jak i na jednego zatrudnionego w przedsiębiorstwach zwiększyły się o 18% w stosunku do roku poprzedzającego.

Znacznie wzrosła średnia wartość przychodów odniesiona do średniej wartości przychodu przedsiębiorstwa w Polsce. Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa działające na terenie województwa pomorskiego zrealizowały inwestycje o stosunkowo wysokiej wartości – około 70% średniej krajowej kwoty przeznaczanej na zakup środków trwałych w firmach. Zarówno w 2020 r., jak i w 2021 r. wysokość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia wypłacanego pracownikom sektora MSP w województwie była zbliżona do wykazanych w raportach GUS przeciętnych wynagrodzeń krajowych.

Tabela 8.12. Przedsiębiorstwa aktywne w 2020 i w 2021 r., gdy średnia dla Polski = 100

Pomorskie	2020	2021
Liczba aktywnych przedsiębiorstw	7	6
Liczba pracujących	6	6
Przychody na 1 podmiot w mln zł	87	93
Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto w zł	100	102
Inwestycje na przedsiębiorstwo w tys. zł	67	77
Inwestycje na pracującego w przedsiębiorstwach w tys. zł	77	83

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 roku*, GUS, 2022.

Województwo zachodniopomorskie

Ogólna charakterystyka

Zachodniopomorskie obszarowo jest piątym województwem w Polsce, natomiast pod względem liczby ludności – jedenastym. W 2021 r. gęstość zaludnienia na terenie regionu wynosiła 57 osób/km² (vs. 122 osób/km² dla Polski).

Tabela 8.13. Dane ogólne dotyczące województwa zachodniopomorskiego

Wybrane dane ogólne	2021 r.
Powierzchnia w km ²	22 892
Ogólna liczba ludności	1 311 000
Aktywni zawodowo – pracujący	701 000
Aktywni zawodowo – bezrobotni	26 000
Stopa bezrobocia	3,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji *Sytuacja demograficzna Polski do roku 2021*, GUS, 2022 oraz publikacji *Regiony Polski 2022*, GUS, 2022.

Sektor MSP na terenie województwa zachodniopomorskiego

Liczba aktywnych przedsiębiorstw działających na terenie województwa zachodniopomorskiego na przestrzeni lat 2020/21 wzrosła o 3% i wynosiła w 2021 r. 120 900. Ponad 99% podmiotów z tego obszaru to mikroprzedsiębiorstwa. O 5% (r/r) zwiększyła się liczba osób pracujących w sektorze MSP. Wzrosły przychody w przeliczeniu na jeden podmiot. Warto dodać, iż zwiększeniu uległo także przeciętne wynagrodzenie pracowników sektora MSP (o 10%). Zmniejszyły się natomiast inwestycje w przeliczeniu na przedsiębiorstwo oraz pracującego, o około 5% (r/r).

Tabela 8.14. Przedsiębiorstwa aktywne w 2020 i w 2021 r.

Zachodniopomorskie	2020	2021	r/r
Liczba aktywnych przedsiębiorstw	117 180	120 900	+ 3%
Udział regionu w Polsce (%)	5,2	5,0	- 0,2 p.p.
Liczba pracujących w sektorze MSP	368 309	387 100	+ 5%
Przychody na 1 podmiot w mln zł	1,3	1,5	+ 15%
Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto w zł	4 716	5 168	+ 10%
Inwestycje na przedsiębiorstwo w tys. zł	67	64	- 4,5%
Inwestycje na pracującego w przedsiębiorstwach w tys. zł	21	20	- 4,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 roku*, GUS, 2022

W relacji rok do roku na stabilnym poziomie kształtowały się: liczby aktywnych przedsiębiorstw oraz pracujących, przychody i wynagrodzenia. Widać jednak różnicę między inwestycjami w przeliczeniu na przedsiębiorstwo oraz pracującego w województwie a odpowiednimi ogólnopolskimi wartościami średnimi.

Tabela 8.15. Przedsiębiorstwa aktywne w 2020 i w 2021 r., gdy średnia dla Polski = 100

Zachodniopomorskie	2020	2021
Liczba aktywnych przedsiębiorstw	5	5
Liczba pracujących	4	4
Przychody na 1 podmiot w mln zł	56	56
Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto w zł	87	87
Inwestycje na przedsiębiorstwo w tys. zł	68	62
Inwestycje na pracującego w przedsiębiorstwach w tys. zł	95	83

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 roku*, GUS, 2022

Województwo dolnośląskie

Ogólna charakterystyka

Województwo dolnośląskie jest siódme co do wielkości w Polsce, a pod względem liczby ludności – piąte w kraju. Gęstość zaludnienia na terenie regionu wynosiła w 2021 r. 145 osób/km², więcej aniżeli średnia dla Polski (122 osób/km²).

Tabela 8.16. Dane ogólne dotyczące województwa dolnośląskiego

Wybrane dane ogólne	2021 r.
Powierzchnia w km ²	19 947
Ogólna liczba ludności	2 904 900
Aktywni zawodowo – pracujący	1 255 000
Aktywni zawodowo – bezrobotni	52 000
Stopa bezrobocia	4,0 %

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji *Sytuacja demograficzna Polski do roku 2021*, GUS, 2022 oraz publikacji *Regiony Polski 2022*, GUS, 2022.

Sektor MSP na terenie województwa dolnośląskiego

Liczba aktywnych podmiotów na terenie województwa dolnośląskiego w okresie 2020-2021 praktycznie nie uległa zmianie. W 2021 r. udział mikroprzedsiębiorstw (171 143) w ogólnej liczbie firm w województwie wyniósł ponad 97%.

O prawie 4% wzrosła r/r liczba zatrudnionych w sektorze MSP. O pół miliona złotych, tj. o 20%, zwiększyły się średnie przychody w przeliczeniu na aktywną jednostkę gospodarczą. Zwiększeniu uległa także wysokość średniego miesięcznego uposażenia. Natomiast zmniejszeniu – wysokość inwestycji ponoszonych w przeliczeniu na przedsiębiorstwo (-3,8% r/r) oraz inwestycji w przeliczeniu na pracującego.

Tabela 8.17. Przedsiębiorstwa aktywne w 2020 i w 2021 r.

Dolnośląskie	2020	2021	r/r
Liczba aktywnych przedsiębiorstw	176 259	176 000	- 0,2%
Udział regionu w Polsce (%)	7,6	7,5	- 0,1 p.p.
Liczba pracujących w sektorze MSP	782 315	812 100	+ 3,8%
Przychody na 1 podmiot w mln zł	2,5	3,0	+ 20%
Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto w zł	5675	6309	+ 11%
Inwestycje na przedsiębiorstwo w tys. zł	133	128	- 3,8%
Inwestycje na pracującego w przedsiębiorstwach w tys. zł	30	28	- 6,7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 roku*, GUS, 2022.

Zarówno przychody w przeliczeniu na podmiot, wynagrodzenia brutto, jak i kwoty ponoszonych inwestycji stanowiły niezmiennie (r/r) wartości powyżej średniej dla kraju.

Tabela 8.18. Przedsiębiorstwa aktywne w 2020 i w 2021 r., gdy średnia dla Polski = 100

Dolnośląskie	2020	2021
Liczba aktywnych przedsiębiorstw	8	7
Liczba pracujących	8	8
Przychody na 1 podmiot w mln zł	109	111
Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto w zł	105	106
Inwestycje na przedsiębiorstwo w tys. zł	134	124
Inwestycje na pracującego w przedsiębiorstwach w tys. zł	136	117

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 roku*, GUS, 2022.

Województwo opolskie

Ogólna charakterystyka

Opolskie jest najmniejszym województwem w Polsce zarówno pod względem obszaru, jak i liczby ludności. W 2021 r. gęstość zaludnienia na tym terenie wynosiła 76 osób/km². Województwo charakteryzuje się niską stopą bezrobocia (2,6%).

Tabela 8.19. Dane ogólne dotyczące województwa opolskiego

Wybrane dane ogólne	2021 r.
Powierzchnia w km ²	9 412
Ogólna liczba ludności	717 000
Aktywni zawodowo – pracujący	404 000
Aktywni zawodowo – bezrobotni	11 000
Stopa bezrobocia	2,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji *Sytuacja demograficzna Polski do roku 2021*, GUS, 2022 oraz publikacji *Regiony Polski 2022*, GUS, 2022.

Sektor MSP na terenie województwa opolskiego

Liczba aktywnych przedsiębiorstw na terenie woj. opolskiego uległa zmniejszeniu o 6,5% rok do roku. W konsekwencji zmniejszyła się także liczba osób zatrudnionych. Udział mikroprzedsiębiorstw w ogólnej liczbie MSP w województwie kształtował się w 2021 r. na poziomie 97%. Zwiększeniu (r/r) uległy przychody przeliczane na jeden aktywny podmiot, miesięczne wynagrodzenie, a także – aż o 25% – wysokość inwestycji w odniesieniu do jednego przedsiębiorstwa.

Tabela 8.20. Przedsiębiorstwa aktywne w 2020 i w 2021 r.

Opolskie	2020	2021	r/r
Liczba aktywnych przedsiębiorstw	46 969	43 900	- 6,5%
Udział regionu w Polsce (%)	2,1	1,9	- 0,2 p.p.
Liczba pracujących w sektorze MSP	188 613	187 900	- 0,4%
Przychody na 1 podmiot w mln zł	1,9	2,6	+ 37%
Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto w zł	4897	5410	+ 10%
Inwestycje na przedsiębiorstwo w tys. zł	69	86	+ 25%
Inwestycje na pracującego w przedsiębiorstwach w tys. zł	17	20	+ 18%

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 roku*, GUS, 2022.

W skali kraju zwiększeniu uległa wysokość przychodów, w przeliczeniu na aktywny podmiot, a także udział inwestycji ponoszonych na terenie województwa (aż o 13 p.p.). Na przełomie lat 2020/2021 nie odnotowano znaczącej zmiany w wartości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, którego wysokość stanowiła 91% przeciętnego ogólnopolskiego uposażenia, wypłacanego pracownikom MSP.

Tabela 8.21. Przedsiębiorstwa aktywne w 2020 i w 2021 r., gdy średnia dla Polski = 100

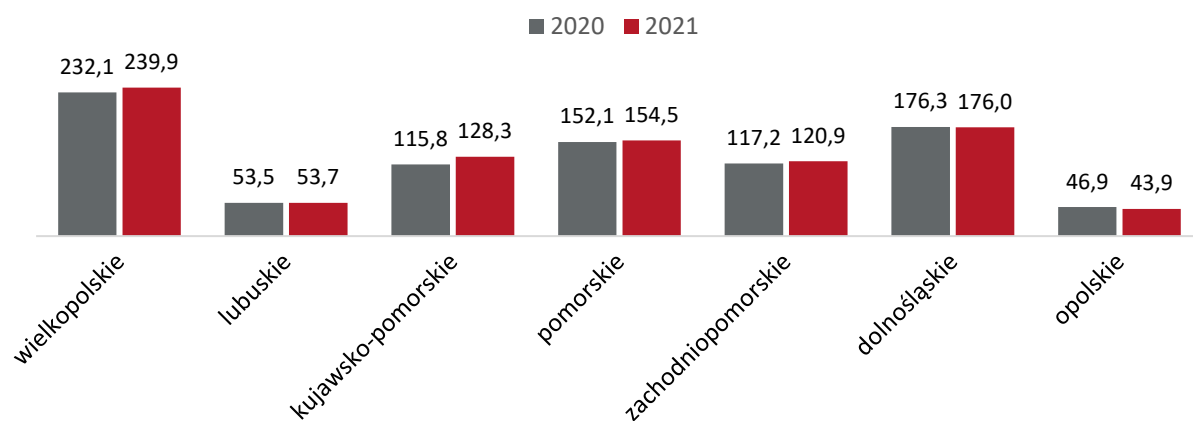
Opolskie	2020	2021
Liczba aktywnych przedsiębiorstw	2	2
Liczba pracujących	2	2
Przychody na 1 podmiot w mln zł	83	96
Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto w zł	91	91
Inwestycje na przedsiębiorstwo w tys. zł	70	83
Inwestycje na pracującego w przedsiębiorstwach w tys. zł	77	83

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 roku*, GUS, Warszawa 2022.

8.2. Województwa Polski Zachodniej – zestawienie

W latach 2020-2021 na terenie Polski Zachodniej najwięcej aktywnych przedsiębiorstw działało w województwie wielkopolskim, natomiast najmniej – w opolskim. Trzeba jednak mieć na uwadze, że Opolskie to region o najmniejszej powierzchni i liczbie ludności w Polsce.

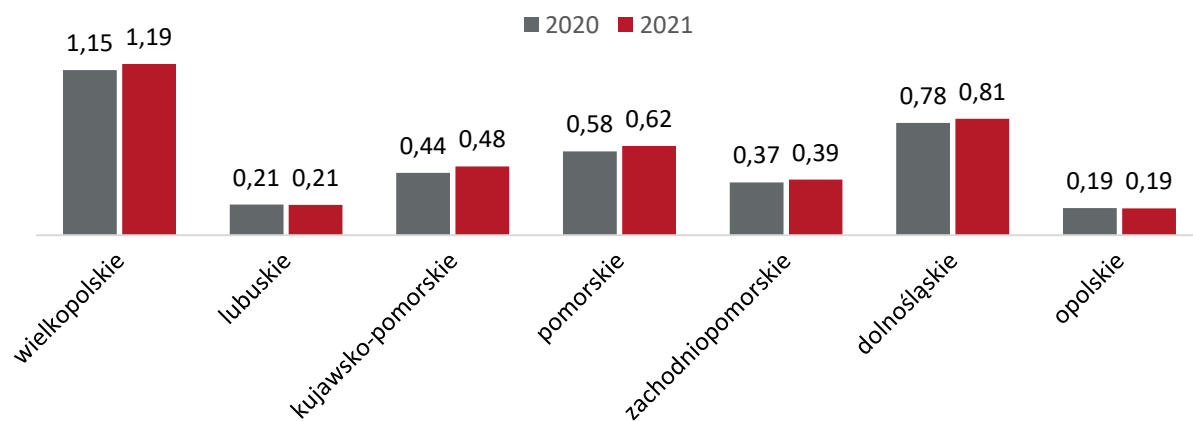
Wzrost liczby aktywnych przedsiębiorstw można było zaobserwować we wszystkich opisywanych województwach prócz opolskiego, gdzie odnotowano niewielki spadek (Wykres 8.1). Liczba aktywnych firm w woj. kujawsko-pomorskim oraz zachodniopomorskim była zbliżona, pomimo znaczącej różnicy w liczbie ludności zamieszkującej oba te regiony.

Wykres 8.1. Polska Zachodnia – Przedsiębiorstwa MSP aktywne w 2020 i w 2021 r. (w tys.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 roku*, GUS, Warszawa 2022.

Wśród rozpatrywanych województw, pod względem liczby pracujących w przedsiębiorstwach sektora MSP dominuje wielkopolskie. Generalnie w latach 2020-2021 liczba pracujących w firmach MSP w omawianych województwach była stosunkowo stabilna, z lekką tendencją wzrostową. W przypadku województw: opolskiego oraz lubuskiego nie odnotowano zmian. Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Urząd Statystyczny w Opolu, w 2020 r. na terenie woj. opolskiego doszło do ponad 33 tys. zwolnień z pracy, natomiast w 2021 r. do ponad 38 tys. W przypadku danych dotyczących przyjęć do pracy, w 2020 r. było to prawie 34 tys. osób, a w roku 2021 prawie 38 tys. osób. Dane te wskazują, iż przy zachowaniu stabilnej liczby zatrudnionych w sektorze MSP, można zaobserwować na przykładzie tego województwa zmiany związane z relokacją pracowników. Świadczy to o ciągłej ewolucji sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.

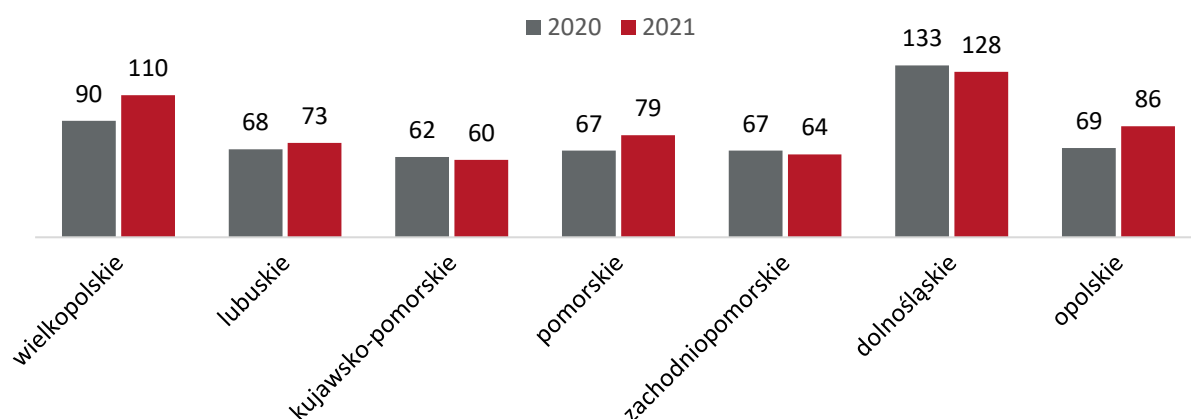
W każdym z omawianych województw mikroprzedsiębiorstwa stanowiły ponad 95% ogólnej liczby działających tamże MSP, co przekłada się na znaczącą liczbę osób pracujących w tych podmiotach.

Wykres 8.2. Polska Zachodnia – pracujący w sektorze MSP w latach 2020-2021 (w mln osób)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 roku*, GUS, Warszawa 2022.

Odnosnie do wysokości zrealizowanych inwestycji (w przeliczeniu na przedsiębiorstwo) również pod tym względem w makroregionie Polski Zachodniej dominuje województwo wielkopolskie, notując jednocześnie największy wzrost w latach 2020 i 2021 (Wykres 8.3). Także w przypadku województwa opolskiego można zaobserwować znaczne zwiększenie kwoty ponoszonych inwestycji (r/r).

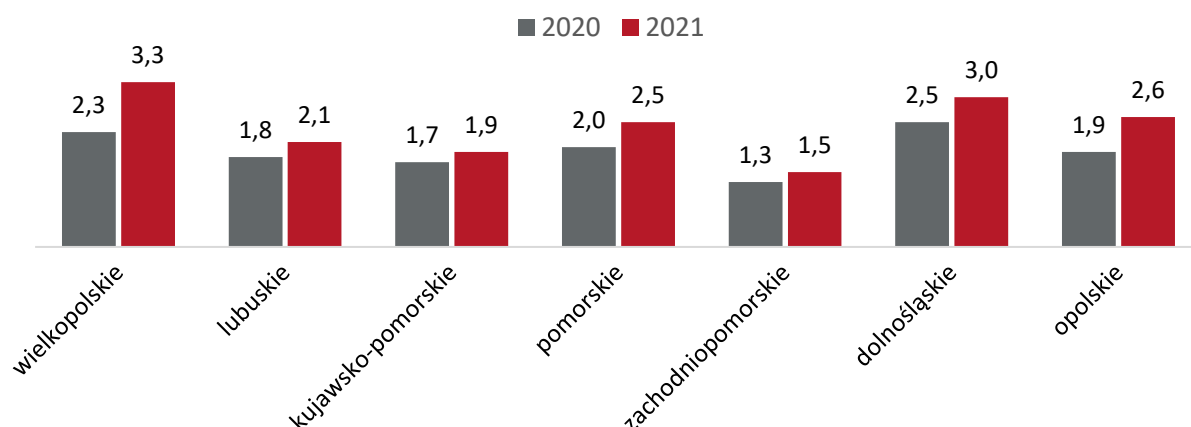
Wykres 8.3. Polska Zachodnia – Inwestycje na przedsiębiorstwo w latach 2020-2021 (w tys. zł)



Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 roku*, GUS, Warszawa 2022.

Pod względem przychodów przeliczonych na jedno przedsiębiorstwo najwyższy wzrost r/r (o około 1 mln zł) odnotowano w woj. wielkopolskim. Względnie wysokie wartości średnich przychodów można zaobserwować także w przypadku przedsiębiorstw działających na terenie woj. opolskiego (1,9 mln zł w 2020 r., 2,6 mln zł w 2021 r.) i pomorskiego (2 mln zł w 2020 r. vs. 2,5 mln zł w 2021).

Wykres 8.4. Polska Zachodnia – Przychody MSP w przeliczeniu na przedsiębiorstwo w latach 2020-2021 (w mln zł)



Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 roku*, GUS, Warszawa 2022.

8.3. Podsumowanie

Województwa zlokalizowane w omawianym obszarze kraju są zróżnicowane zarówno pod względem sytuacji demograficznej, jak i ekonomicznej. Niemniej, wspólna dla rozpatrywanych województw jest niska stopa bezrobocia, między 2,2% a 4,4% w 2021 r. (przy średniej wartości dla Polski 5,4%).

Mikroprzedsiębiorstwa działające w omawianych województwach stanowiły ponad 95% aktywnych firm MSP na tym obszarze. Podkreśla to znamienne rolę tych podmiotów w zapewnieniu znacznej liczby miejsc pracy oraz stałego wzrostu kapitału ekonomiczno-społecznego w Polsce Zachodniej.

Wzrastająca liczba zatrudnionych w sektorze MSP na terenie makroregionu oraz – wykazane na przykładzie województwa opolskiego – migracje pracowników między firmami z sektora MSP przy zachowaniu niskiej stopy bezrobocia, świadczą o istotnym wpływie tych przedsiębiorstw na stabilny rozwój makroregionu.

Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa działające na terenie Polski Zachodniej wykazują znaczną aktywność inwestycyjną (względem średnich wskaźników odnotowywanych dla kraju). Świadczy to o znacznym potencjale rozwojowym tych firm. Dowodzi także niebagatelnej roli instytucji doradczych i wspierających (takich jak Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości) w prowadzeniu działań informacyjnych i szkoleniowych oraz w dystrybucji środków finansowych.

Do wyzwań stojących przed Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości, a zatem także przed reprezentującym Agencję Biurem Regionalnym w Poznaniu, należy zaliczyć udział w dystrybucji środków finansowych pochodzących z Funduszy Europejskich dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG) oraz Funduszy Europejskich dla Rozwoju Społecznego (FERS), przewidzianych w perspektywie 2021-2027.

Jak wcześniej wspomniano, do zakresu działań Biura Regionalnego PARP w Poznaniu należą także kwestie związane z Gospodarką Obiegu Zamkniętego. W tym obszarze niewątpliwe wyzwanie stanowić będzie przeprowadzenie efektywnych działań informacyjno-promocyjnych dotyczących istotnych regulacji i aktów normatywnych, takich jak pakiet Fit for 55, Polska Strategia Wodorowa do roku 2030 czy Program polskiej energetyki jądrowej. Zadaniem PARP jest m.in. pomoc mikro, małym i średnim przedsiębiorstwom w trudnym procesie transformacji energetycznej. Na realizację tego zadania przeznaczono znaczne środki w ramach wspomnianych wcześniej programów finansowych FENG oraz FERS (przykładowo w ramach ścieżki SMART).

Infolinia: 801 332 202

info@parp.gov.pl

